

לחיפוש נצחיות רוח קדשו של אור האורות הנחל נובע מקור חכמה

אבקש

בס"ד | גליון 43 | חנוכה תשפ"א

ירחון חסידי ברסלב

זמירות חנוכה במחנה וירז'ניק

פרק מופלא מקורות החסיד
ר' בירך רובינזון בימי מלחה"ע השניה

מצאתי את שאהבה נפשי

סיפור התקרבות מעורר ומטלטל,
לב שבער בגעגועים אינסופיים
עד לגילוי האור המופלא
והתמלתה של דרך חדשה

להעלות את הנר

המחנך הנודע הר"ר אברהם
שמואל קורנבליט בפרקי חינוך
מאלפים ממשנתו של רבינו
הקדוש זיע"א לאור נרות החנוכה

שבתי בבית ה' כל ימי חיי

שביבי אור מתהלכותיו של
הרה"ח ר' אהרן גבאי שנסתלק
מעמנו לאחרונה

שבת חנוכה בצילו של העיר וקדיש

תיאורים משובבי נפש
מההתקבצות בשבת חנוכה
במירון לפני שנות דור

ראיון מרתק עם סופר אבקשה הר"ר דוד דג עם הופעת
ספרו החדש 'אש תמיד תוקד' על קיבוצי ברסלב בפולין

האש יוקדת

בגליון:

מדורים:

וימינו תחבני
משנת החינוך לאורה של
משנת ברסלב

נפשי בשאלתי
מה גורם הנר שלי?

משיב לשואל
איך זוכים להתמדה בתורה?

מחדש חדשים
שעשוע עולם הבא

16 ה'אור' בהר מירון
זיכרונות מלבבים על עבודת ה' בחיות ובאחדות
מופלאה בהתקבצות אנ"ש בשבת חנוכה במירון
יחד עם החסיד ר' לוי יצחק בנדר

22 למטה מעשרה טפחים
רוחו היוקדת של החסיד הנלבב ר' בירך רובינזון
שהאירה את ימי החנוכה במחנה העבודה הגרמני

32 להתחיל מחדש
מסע החיפוש והגעגוע של הרה"ח ר' אברהם
שמואל קורנבליט שהלך והתעצם בצלו של
הנחל נובע

40 לגלות את פולין מחדש
שיחה מיוחדת עם הסופר הוותיק ר'
דוד דגן לרגל הוצאת ספרו החדש 'אש
תמיד תוקד' החושף טפח וטפחיים
מעולמם של החסידים בפולין

48 שבחו של אהרן
זיכרונות וסיפורים אחר מיטתו של הרה"ח ר'
אהרן גבאי מהיקרים שבאנשי מירון

יז"ל ע"י
מערכת אבקשה

טל': 02-539-63-63
פקס: 077-318-0237

©
כל הזכויות שמורות,
העתקת קטעי מאמרים,
או תמונות, אך ורק
באישור בכתב מהמערכת.

עיצוב גרפי: א. שפירא

הגליון מודפס ע"י
מ.א. הפקות דפוס -
כל סוגי ההדפסות
במחירים זולים
לקבלת הצעת מחיר
משתלמת במיוחד
פנו לטלפון
052-7631367

ילד שעשועים

מאיב לאוהב
חלק ב' - ספור

מאמר
לאיזה רופא נפנה?

שעשועון
שלהב(א)ות

עמוד 60

הרב ש. סופר

יהודי, הכר את בוראך!

רבינו מגלה לנו סוד נפלא, ההודאה היא לא עוד משהו נימוסי או משתלם, היא ורק היא הדרך להכיר את בורא העולם, ולעתיד לבוא תהיה כל המציאות שלנו | **להודות לה'**

דברי קדשו: "ימי חנוכה הם ימי הודאה וימי הודאה זה בחינת שעשוע עולם הבא, כי זה עיקר שעשוע עולם הבא להודות ולהלל לשמו הגדול יתברך ולהכיר אותו יתברך, שעל ידי זה סמוכים וקרובים אליו יתברך, כי כל מה שיודעין ומכירין אותו יתברך ביותר, סמוכים אליו ביותר".

דהיינו, ההודיה היא 'הכרה', הכרה שמביאה להתקרבות. בעולם הבא ההכרה תהיה ברורה כל כך עד שהקרבה שתבוא על ידה תהא עצומה כל כך, עד שנבוא ל'עונג ושעשוע שאין כל מלאך ובריה יכולים לשער', הנועם הנשגב של 'ואני קרבת אלוקים לי טוב' שם, יהיה למעלה מכל עונג אנושי, "שהתכלית של הבריה הוא שעשוע עולם הבא ואי אפשר לקרב זאת התכלית למחשבות בני-אדם, כי זאת התכלית עליו נאמר עין לא ראתה אלוקים זולתך" (לקו"מ ח"א יח-ב). זוהי הגדרה מחודשת בעניין 'תודה והודאה', לא שהאדם מתבונן בנועם הטוב שקיבל, לא שהוא מתרגש מגודל ההנאה וההצלחה שזכה לה, אלא הוא מתבונן ומכיר מהו יש בלבו של הנותן, מהי מהות מידותיו של המטיב הלזה, הוא מתחיל להכיר אותו ולבו מתקרר אליו. הוא מתחיל להבין שיש לו כאן אוהב נאמן רחמן אמיתי שכדאי וכדאי לו לבוא אליו שוב ושוב, כי אין קץ וגבול לרחמנותו.

לגלות את רחמי ה'

הרחמנות היא לפי הדעת, והחטאים והפגמים גורמים לאדם שהדעת תיפגם והרחמנות תהפוך אצלו לאכזריות. האדם מתחיל לחשוד בבוראו שהוא כביכול שונא אותו ומבקש נקמתו ורעתו, ואז הוא כבר לא יכול להתפלל תפילה של רחמים ותחנונים (עיי' לקו"מ ח"ב א-ג). בנוסף הא מתרחק מביטחון שה' יעשה לו טובה, וכך נסתמת אצלו לגמרי התפילה. הוא חושב לעצמו: "מה לי לפנות לבוראי אחר שהכעסתי אותו כל כך, הוא ודאי לא ירצה להביט על הצד שלי". לעומת זה עומד הצדיק ומלמדנו על קדושת דרך העבודה של 'תודה והודאה', תתחיל להתבונן במהות הטובות שהשי"ת נתן לך <

יגש אליו, תבקש ממנו, תראה שהוא ייתן לך! 'לא! - הוא עונה בעצב - לי הוא לא ייתן, אני בטוח שלא!, רק אתמול ביזיתי אותו בבית הכנסת, גרמתי לו כאב גדול כל כך. הוא לא ירצה אפילו להסתכל לכיווני'.

שני הידידים עומדים בפתח ביתו של נדיב ידוע, שניהם נזקקים גדולים, הם צריכים להשיא את בניהם וצריכים סכומי כסף גדולים. שמעו של הנגיד יצא למרחקים כבעל יכולת עצום, ועתה משקרבו לפתחו התחיל האחד מתבייש ומהסס. הוא נזכר באירוע המביש שהיה אמש בבית הכנסת בשעה ששפך קיתון של בוז על ראשו של נגיד נכבד זה, הוא בטוח שיש בלבו של הנגיד כעס נורא, מה לו לנסות אפילו לבקש. 'אף על פי כן' - מנסה חברו לעודדו - אולי בכל זאת יתרצה אליך, נראה לי שאינך יודע במי המדובר, שמעתי עליו שהוא בעל מדות טובות באופן מיוחד, 'תיגש אליו, תראה'. אך לבו ממאן להאמין שהלה יסכים בכלל להביט בפניו.

להודות לליבו של הנותן

אמירת "תודה" והודיה נתפסת בעיני רבים כנימוס יפה, מתאים לומר איזו מילה יפה אחר שקבלנו משהו מהזולת, אצל אחרים ה'תודה' היא כעין תשלום על הטובה שקבלו, הם חשים שמצפונם נרגע כשהודו באופן יפה, ואצל רבים התודה היא הבעה של התרגשותם מההנאה והנעימות שהם חשים מהטובה שקבלו. וכך יוצא, שלפעמים טרח המיטיב עמם פי כמה אלא שהטובה לא הצטיירה בעיניהם ככזו גדולה וה'תודה' שהם אומרים היא בשפה רפה או לגמרי לא. לפעמים גם להיפך, יש והמטיב כמעט לא טרח על הטובה שנתן, אבל המקבל כל כך נהנה ממנה ואז פיו לא פוסק מלהלל ולשבח. הוי אומר, התודה אינה מתייחסת אל המיטיב אלא ל'טובה' בעצמה.

רבינו הקדוש מגלה לנו אור חדש במהותה של תודה, וכה הם

כנימוס גרידא אלא בהבנה והכרה עמוקה: רבונו של עולם "נתת לי מתנות זהו סימן שאתה אוהב אותי, שאתה רוצה בי, שהחסד שלך אין לו שום הגבלה, אתה הרי בוודאי תושיט לי יד לשוב בתשובה ולא תניחני לעושקי". הודאה שכזו מביאה בטחון והתחזקות עצומה בתפילה מחדש, ההודאה שהביאה להכיר את הנדיב גורמת לרוץ אליו בכל מצב שהוא בבחינת 'ממך אליך אברח'.

כך מגלה לנו רבי נתן (לקו"ה כלאי בהמה ד-ד): "בכל עת ועת בפרט בעת צרה בגוף בנפש ובממון חס ושלום ייתן עיני לבו ודעתו להסתכל ולהתבונן היטב על חסדי ה' וטובותיו שעשה עמו עד הנה. כי כל אדם כמו שהוא מאחר שהוא בכלל ישראל ומניח טלית ותפלין בכל יום ומייחד שמו יתברך פעמים בכל יום ויום ראוי לו ליתן הודאה ותודה לה' יתברך בכל יום ויום על עוצם חסדו וטובו יתברך עליו שזכה להיות בכלל ישראל מקבלי התורה מכל שכן שכל אחד יודע בנפשו כמה טובות נפלאות בפרטיות שגמל ה' יתברך עמו מעודו עד אותו היום וצריך להרגיל את עצמו להודות ולהלל לה' יתברך על כל הטובות שעשה עמו. ועל ידי זה יהיה לבו נכון בטוח שגם עתה ה' יתברך לא יסיר חסדו וטובו מאתו ויחזק את לבו לצעק ולהתחנן לה' יתברך שיצילנו גם עתה מכל הצרות והיסורין".

בימי חנוכה נמשך הכוח האלוקי הזה להכיר בטובתו של מקום, כשמתאמצים להודות ולהכיר את הבורא זוכים עי"ז להמשיך דרך זה לכל השנה כולה וכדבריו של רבי נתן שם "שבימי חנוכה הקדושים על ידי תוקף הנסים והנפלאות והנוראות שעשה ה' יתברך עמנו בימים ההם בזמן הזה על ידי זה אנו ממשיכין הדרך הזה של תודה הודאה בעולם, דהיינו לעסוק תמיד להודות ולהלל לה' יתברך על כל הנסים והנפלאות שעשה עם אבותינו ועמנו מימות עולם עד הנה בכלליות ובפרטיות ולזכור היטב ולבלי לשכוח כל הטובות הנוראות שגומל עמנו בכל עת ועת, כמו שכתוב 'ואל תשכחי כל גמוליו' כי באמת זה הדרך של הודאה ותודה הוא דרך נפלא מאד להתקרב על ידו לה' יתברך מכל מקום שהוא".

« על אף כל עוונותיך ומכך תתחיל להבין ולהכיר קצת מרחוק מיהו הבורא ועד כמה עצומים רחמיו, האדם חטא ופשע וקם בבוקר ומניח טלית ותפילין, תפלתו רפה, אין לו שום חיות, נדמה לו שהוא בזוי ומשוקץ למעלה, מי בכלל מעוניין לשמוע בקול מגושם ופגום כזה, אבל איש בער לא ידע וכסיל לא יבין את זאת, אינך מכיר את בוראך, אתה מלביש עליו כביכול את מדותיך ודן את דרכי טובו על פי לבך אתה, אבל באמת אין קץ לרחמנותו.

"ונעלם ממך ולא תדע עוצם רבוי רחמנותו וחסדיו הגדולים על כל החפצים לשוב באמת, אף שלא שבו עדיין כי חסדו גבר עליהם ועלינו מאד מאד בלי שעור וערך ומספר, מה שאין הפה יכול לדבר והלב לחשוב" (לשון מוהר"ת לקו"ת ח"א ט'), העובדה שאתה מעוטר כעת ב'כתרא דמלכא', היא בעצמה מעידה שהוא יתברך אוהב אותך אהבת נפש,

העובדה שאתה מעוטר כעת ב'כתרא דמלכא', היא בעצמה מעידה שהוא יתברך אוהב אותך אהבת נפש, אהבה שאין לה סוף וקץ! תסתכל, תביט, תתבונן, איך שאתה חי, נושם, אוכל ושותה... הוא מרעיף עליך חסדים בלי גבול. איך אתה לא קולט שיש כאן אוהב מסוג אחר לגמרי?

אהבה שאין לה סוף וקץ! הוא זיכה אותך במתנת עולמים שכל העולם אינו שווה כלום כנגדה, תסתכל, תביט, תתבונן, איך שאתה חי, נושם, אוכל ושותה. הוא מרעיף עליך חסדים בלי גבול. איך אתה לא קולט שיש כאן אוהב מסוג אחר לגמרי? תתחיל להכיר אותך קצת, תודך בפה מלא פעם ופעמיים ושלוש, תדד את הידיעה הזאת לא רק

איך הנר שלי משפיע 'השגות אלוקות'?

גם פעולה הכי קטנה שנעשית על ידו של היהודי גורמת לשינויים אינסופיים בכל העולמות העליונים, זהו הסוד שמתגלה בחנוכה, אפילו הדלקה של נר קטן ופשוט מורידה לעולם דעת עצומה ונוראה לכל אחד שרק מאמין בכך | **סוד הדרידל**

לשרתו, עד שהוא מוכן להקריב עבורו את כל נפשו ומאודו. אף עבד נאמן שכזה, מבחוץ הוא נראה כשאר בני אדם, אולם בליבו פנימה חייו הם חיים אחרים לגמרי הוא נמצא בעולם מסוג אחר, ובלבו פנימה מקשקשת כל העת רוח אחרת, אשר מרוממתו ומשמחתו ומענגתו לאמור: "עבד למלך רם ונישא אנוכי". ועל ידי כך גם כל התנהגותו אפילו בדברים הרגילים שכולם עושים, כאכילה, שתייה, שינה, ושיחה עם בני אדם וכיוצא, הכל מקבל ציור אחר ומשמעות אחרת לגמרי. אף שמבחוץ זה נראה שהוא מתנהג כשאר האנשים אבל בעולמו הפנימי יש משהו שונה.

אם עדיין קשה לך לקבל ולהאמין בלבך, שע"י זה שאתה מדליק איזה נר קטן קורה משהו בעולמות העליונים, עד שזה יכול להשפיע עליך לטובה - אזי התבונן נא בסביבות בעת סיבובו ותראה שחודו של הסביבון - ה'שפיץ' שלו מונח על הקרקע וכמעט ואין רואים בו שום תנועה ולעומת זאת בצידו העליון הסביבון מסתובב במהירות וגם מתחלפים להם שם אותיות... עולמינו דומה ל'שפיץ' - או כלשון רבינו - נקודת המרכז של כל העולמות שמסביב, וכשהיהודי עושה תנועה קלה כמו הדלקת נר קטן למטה מעשרה, כל העולמות מתחילים להיכנס לתנועה מהירה והאותיות מתחלפות ומזדווגות ונעשים ייחודים נוראים אשר גורמים ל'שפע' של דעת והתנוצצות אלוקות - לך נותר רק להאמין בכך ותזכה באור! כמו כן גם ספיקות ובלבולים באמונה הרי הם כמו לנגוע ב'שפיץ' הזה, מה שנראה לכאורה פעולה לא מזיקה, אבל בעצם גורמת היא לעצור את כל סיבובו של הסביבון.

זהו אכן אחד הדברים העיקריים שרצו היוונים לעקור מישראל: את האמונה! ובפרט 'אמונת חכמים', להאמין שכל עצה קלה שלהם אכן פועלת למעלה משהו. "כתבו לכם על קרן השור שאין לכם חלק באלוקי ישראל", הם דרשו. היינו שנחשוב שאנו הקטנים אין לנו שום חלק והשפעה שם למעלה באלוקי ישראל.

אולם האמת היא "שכשאדם עושה תנועה קלה בידו נעשים כך וכך בעולמות העליונים וכשעושה תנועה אחרת נעשים דברים אחרים". (חיי מוהר"ן).

■ ברוך ה' התחלתי עכשיו עם כלל אנ"ש ללמוד את הדף היומי בליקוטי הלכות והתורה הזמנית בליקוטי מוהר"ן, וראיתי בהלכה 'השכמת הבוקר ד', שר' נתן מקשר את העניין של 'השגות אלוקות' שמובא בתורה הזמנית (תורה ל') לחנוכה, שבחנוכה זוכים להשגות אלוקות'. לא הבנתי כל כך מה זה חסר לי השגות אלוקות, מדוע זה כל כך נצרך, ואיך דרך כך שאני מדליק איזה נר קטן אני יכול לזכות לזה?

תשובה: תכלית בריאתו של האדם היא בלשון הזוהר הק"בגין דישתמודעון ליה" - להכיר אותו יתברך! גם השכר שנקבל לעתיד לבא תהיה רק העובדה שנכיר בהכרה עמוקה עוד יותר את השי"ת, וכפי שכותב רבינו בתורה ב' ח"ב "ימי חנוכה הם ימי הודאה וכו' ימי הודאה זה בחי' שעשוע עוה"ב כי זה עיקר שעשוע עוה"ב להודות ולהלל לשמו הגדול יתברך ולהכיר אותו יתברך שעל ידי זה סמוכים וקרובים אליו יתברך כי כל מה שיודעין ומכירין אותו יתברך ביותר סמוכין אליו ביותר"

ונבאר הדבר קצת:

כשאנו משתוקקים ומתחננים "להתקרב להשי"ת" אין הכוונה כמובן להתקרב באופן פיזי ח"ו, כי הלא השי"ת מלא כל הארץ כבודו, והוא ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין וכו', ואין שייך כלל וכלל לייחס אליו יתברך מושגים של קירוב וריחוק גשמיים.

אם כן כשאומרים 'ריחוק' מהשי"ת, הכוונה שאין יודעים ואין מכירים את גדולתו ורוממותו האין סופית, ואת המעט שאנו כבר כן משיגים אין אנו זוכרים במשך היום.

לעומת זאת כשהיהודי זוכר אותו יתברך, ואת אמיתת קיומו ומציאותו, וגדולתו נוראות אין-סופיותו של השם ממלאית את מוחו ולבו, - הנה איש זה "קרוב" הוא אל השי"ת, וככל שהוא 'משיג' ו'תופס' יותר במוחו את אלוקותו יתברך הוא "קרוב" יותר, ואז ממילא כל העבודה שהוא עובד את הבורא יתברך נעשית מתוך יראת רוממות ואהבה עצומה אליו. ידיעה זו מלהיטה ומלהיבה את הלב ברשפי אש שלהבת קודש, כמו עבד לפני מלך גדול. הוא מתרגש ומתפעל אפילו רק מעצם הזכות להכיר את המלך ולעמוד לפניו

החנכה והחינוך

לרגל ימי החנוכה העומדים בסימן חינוך והתחלה ירדנו לשמוע מפי המחנך הר"ר ר' אברהם שמואל קורנבליט שליט"א שבימים ממשנת החינוך באספקלריית רביה"ק ותלמידיו לסלול מסילות ולהאיר לבבות לחינוך לקדושה וליראת שמים

אשר לב

מטרתו של המחנך מי קודם למי

כמי שמתעסק בחינוך בחורי ישראל במשך שנים, נשמח לשמוע נקודות ועניינים שיש לשים עליהם דגש כאשר ניגשים למלאכת הקודש.

ראשית כל, כאשר באים לדבר על חינוך יש צורך להדגיש כי כל הנאמר כאן אינו אלא בבחינת "הצעה" בעלמא, ואין לקבוע בדברים מסמרות וכללים. אחר הקדמה זו אפשר לגשת ולנסות לדלות יסודות בחינוך כפי שעולה מדברי רביה"ק ותלמידיו.

ראשית, אברך שמגיע לעסוק בחינוך; אם זה עם תינוקות של בית רבן בתלמוד-תורה, עם בחורים בישיבה, או בכל מסגרת חינוכית - כגון חבורות וארגונים וכיוצא בזה - חשוב לשנן היטב מה היא המטרה, מה אני מחפש בתחום עיסוק זה - והתשובה לדבר תמיד צריכה להיות: אני רוצה את טובת הילד, הבחור, החניך - לא את טובתי האישית וגם לא את טובת המסגרת אותה זכיתי בחסדי שמים להקים.

חלילה וחס אין ליהודי המתיימר לעסוק בחינוך, לגשת את מלאכת הקודש בשביל כבוד עצמו, זוהי טעות חמורה ועיוות שאין ניתן לעבור עליו לסדר היום. המטרה היא 'הוא', לא 'אני'. זה האלף בית. אולם מעבר לכך, נחוץ לזכור כי אף המסגרת הלימודית איננה חשובה יותר מהתלמיד הלומד בה. לפיכך אין כל הצדקה לדרוש שהמסגרת 'תדפוק' כמו שעון, כמו ש'עלה ברצוני' - שכן במצב כזה הרי כושל המחנך ב'כבוד עצמו', רחמנא ליצילן.

שמעתי פעם בשם יהודי יקר, שיש אנשים המשתלטים על זולתם באמצעות כך שמדברים אליהם דיבורים טובים של חיזוק והתעוררות, ויש המשתלטים על זולתם על ידי מילות גנאי של השפלה, ובעצם, בעומק הדברים, אין חילוק ביניהם. זוהי הזהירות הגדולה שצריכה לעמוד לנגד העיניים בשעה שניגשים למלאכת החינוך; התלמיד איננו צריך לשרת 'אותי'. לפני הכל יש כאן ילד, יש כאן בחור, ועליי לשאול ולדרוש ולהתעניין בו. לבדוק מה קורה איתו. הלא יש לו נפש, יש לו רצונות, יש לו מחשבות - מה קורה איתו. מה מצבו. מה הם הצרכים הייחודיים הנדרשים לו.

מסופר אודות אחד מגדולי הרמ"ם שהיו בדור האחרון, שבשעה שנכנס למסור את שיעורו בישיבה, היה משתהה רגעים אחדים ומעניק לכל בחור מבט שכל כולו אהבה. רק לאחר מכן ניגש אל השיעור גופו.

בהחלט ניתן לומר, כי הצלחה חינוכית היא כאשר החניך מרגיש שהעומד מולו חפץ ודורש בטובתו. שהחניך אומר לעצמו "המשגיח הזה רוצה את טובתי... אני מעניין אותו". אם חלילה מבחין החניך כי העומד מולו מתכוון את טובתו וענייניו האישיים, על אתר נסגר לבו ונחסמים ערוצי השפעה עליו. הוא חושב לעצמו: מפני מה עליי לקבל ממך, בזמן שאתה מתכוון לעצמך. וכי אני חייב לשרת אותך?!

כלל ופרט וכלל בין מסגרת נחוצה ליחס אישי הכרחי

עד כה עסקנו בגישה הפנימית של המחנך, אולם פשיטא ואין צריך לומר כי מסגרת יציבה וברורה משמשת עוגן חינוכי חשוב מאין כמותו בחינוך, ועל המחנך להרגיל את החניך לקבל על עצמו את המסגרת החינוכית בה הוא מצוי.

מן המפורסמות שבהוכחות לדבר, היא ההנהגה שראו כולם אצל האי

חסידא, ר' לוי יצחק בנדר זצ"ל, איך שלמרות דיבוריו הבלתי-פוסקים אודות קימת חצות ולימוד הזוהר הק' וספרי רביה"ק, ככל שהדבר היה נוגע להנהגת בני הנעורים, ההוראה היתה ברורה ונחרצת: שסדרי הישיבה לא יופרעו!

ונשאלת השאלה: מה היא האמת? וכי כל המעלות של חצות אינן אמורות לבני הנעורים? אלא מאי, מסגרת הישיבה הינה קנין רוחני חשוב ויקר מאין כמותו, בהיותה מרגילה את הבחור לסדרי חיים יציבים וברורים, אשר יעמדו לו לימים רבים בהם יוכל לנהל את זמניו כרצונו. על כן אסור שענייני עבודת ה' יבואו על חשבון סדרים אלו.

יחד עם זאת, אסור שהמסגרת תבוא על חשבון היחס האישי. על המחנך מוטל להעניק לבחור טעם אישי בעבודת ה'. לחפש ולהרגיש מה הבחור צריך. מה הילד מרגיש. לבדוק מה מפריע לו עם החברותא שלו. לרצות להבין באמת כל בחור וילד, בעיקר את זה המתמודד עם קשיים. לזהות את הבחור שלמרות מאמציו נוחל כישלונות, אותו אחד שאחרי שעות של שקידה ויגיעה מצליח לענות רק על ארבע שאלות, לגשת אליו ולהשמיע באוזניו מילות חמות של שבח והערכה על היגיעה ועל ההקשבה בשיעורים. בכך נוסכים בנפשו כוחות להמשיך במאמציו.

אכן, על הנגיש למלאכת החינוך להשכיל ולהבין כי לא מלאכה קלה היא, אלא מן המלאכות הקשות שבמקדש - ונקודה זו, של ההליכה בין המסגרת הנחוצה והשמירה על היחס האישי לכל תלמיד, זוהי אחת המלאכות הקשות שבקשות, בהיותה דורשת רגישות גבוהה ושימת לב מתמדת.

אולם כאשר המחנך שופך שיח ותחנונים ומעתיר בתפילה שיזכה להשמיע לבחורים את המילה הטובה בזמן הנכון, הרי שמן שמיא מזכים אותו בסייעתא דשמיא מיוחדת, העומדת לו לנסוך כוחות בבני הנעורים - המצויים בתקופת בגין נפשם, בה כל מילה יכולה להכריע לטוב או למוטב.

יסוד בחינוך לזכור שכל תלמיד הוא טוב מוחלט

לעיתים מזדמן שרואים בחור המתמודד עם קושי, ויש לדעת לחפש מה היא הסיבה האמיתית שבגללה קשה לו. מה מפריע לו. מה מונח מתחת לתמונה השטחית.

יסוד חינוכי זה, שמחנכים רבים בימינו מנפנים בו, כמעט ואיננו ניתן ליישום ללא ההקדמות שרביה"ק מלמדנו, לזכור שכל יהודי הוא נשמה החצובה מתחת כסא הכבוד, יקר שביקרים, שאין לו כל שייכות להיפך מטוב. רק באמצעות מבט שורשי זה - אפשר להביט על בחור הנראה בהסתכלות חיצונית כ"פרא אדם", שאין לו כלל זכות דיבור, ולהבין כי הוא בעצם טוב אלא שקרה דבר מה שגרם לו להתנהג באופן בו הוא מתנהג. מבט מעמיק זה מהפך את ההסתכלות מן הקצה אל הקצה.

רביה"ק אמר פעם: "נוהגים העולם שכשהילד מתעקש מכין אותו, ואחר כך חוזרים ומוותרים לו, אני אומר לא להרביץ ולא לותר" (שיש"ק). יש הנוהגים לוותר ואחר כך מכים - אולם רבינו אמר להיפך. מה פירוש לא לוותר? לתבוע ממנו "לפי דרכו". במילים אחרות: להתאים לכל בחור את היעדים האישיים המותאמים לו לפי מצבו ואופיו. ברגע שרואים שהוא ביצע את חלקו, אסור להשפילו ולבזותו. להיפך, יש לקחת את מה שהוא עשה ולרוממו. לדגומא, אם בחור החלש מבחינת כישורונות שואל שאלה בשיעור, אף עם אותה שאלה חסרת טעם וריח, יש לקחת את אותה השאלה ולעשות ממנה 'עסק' שלם.

עד היום הנני זוכר מלמד אחד בת"ת בו למדתי בעת ילדותי, שנהג באופן זה והצליח בזכות כך להחדיר בנו, הילדים, חמימות עצומה לתורה, הספוגה ומשומרת בעצמותינו עד עצם היום הזה. וזאת, באמצעות החשיבות שהוא

זאת, אם היינו אומרים: אתה רואה?! איך אוחד בכלום!!! היינו מפסידים גם את הקריאת שמע בזמנה' וגם את הבחור בעצמו.

אצל רביה"ק רואים את העניין שיש בלהפר את הכעס ברחמנות. רבינו אומר שאם אדם רואה שפעל בכעס והצליח, עליו לידע שאם היה פועל ברחמנות היה מצליח הרבה יותר טוב. ממילא, צריך לפעול עם לב, "לב בשר". מתוך רחמנות. ושוב יש להדגיש, שגישה זו איננה מהווה כל סתירה לכך שאסור לוותר וללמד את התלמיד לפעול כפי שנדרש ממנו, למרות שהוא איננו מבין למה.

"וימינו תחבקני"

המציאות מוכיחה, כי בבחינת מאמר מוהרנ"ת שעל כל כפית של התעוררות יש צורך בדלי של התחזקות - יש צורך להרבות ב"מין מקרבת", לתת לתלמיד את ההרגשה שהוא טוב.

והיה אם כשל המחנך והוכיח באופן שאינו הגון על איזה עוולה שעשה התלמיד, אל לו ליבוש לגשת אל התלמיד ולבקש הימנו סליחה. אמנם יש מחנכים הטועים כי יש בכך אמירה לא חינוכית, ש"המשיגית טעה", אך אליבא דאמת כל המתבונן מבין כי זהו החינוך הגדול ביותר שרק אפשר להעניק לתלמיד. זה דבר נפלא. כי בכך מחנכים אותו שאף הוא, כאשר יהיה גדול ויטעה, לא יבוש לגשת אל הנפגע ולבקש את סליחתו ולפייסו.

מסופר שה'חזון איש' אמר פעם ליהודי שהיה נוקט גערות של כעס בבואו לחנך על עוולות וטעויות של תלמידיו, שתלמידיו קיבלו הימנו את החינוך שמוותר לכעוס, יותר מעצם העניינים עליהם ביקש לגעור ולהוכיח. הצורה בה אנו נוהגים עם הילדים והתלמידים, היא המסר החינוכי הגדול ביותר אותו אנו מנחילים להם, וכפי שרואים במוחש שכל אחד באופן טבעי נוקט בדרכי החינוך שקיבל בבית. לכן כה חשוב להתבונן בעומקם של דברים ולבחור את דרך החינוך הנכונה, מתוך ההבנה כי מוטלת עלינו אחריות לדורות.

להנחיל לתלמיד טעם בתורה

נושא זה הינו כה מקיף, ומי ייתן ונזכה ליישמו בשלימות. שכן הדברים נכונים לכל תחום וענין. לדוגמא, גם כאשר מגיעים ללמוד עם הבחור גמרא ומפרשים, עלינו להציב לנגד עינינו את המטרה: התלמיד - שאת טובתו אנו חפצים, ולהבין ולהשכיל כיצד מושכים את לבו לאהוב את התורה ולדבוק בה.

המשימה היא להנחיל לתלמיד את המתקנות העצומה שיש בגמרא רש"י ותוספות, על מנת שידבוק בהם כל ימיו. אולם כרגע, עדיין לא ברורים לו דברי הגמרא, ואם נקפוץ לדברי המפרשים, הבחור עלול להתבלבל ולאבד את מתקנות הדברים.

לכן חשוב מאוד לשים דגש על הבהירות. להבין היטב: מה הקושיה, מה התירוץ. לפני שממשיכים הלאה, לסכם היטב מה היה עד עכשיו, ואיך נכנס

אצל רבינו הכותרת היא רחמנות. "חנן המרבה לסלוח", לכל אחד יש תקווה. הרחמנות של רבינו הרי היא דבר נפלא, בחור מרגיש שיש לו מקום, מקבל כוחות שלא לנתק את עצמו למרות כל הקשיים שלו - בשומעו את הקול קורא אליו: אתה יהודי, יש לך מקום אצל ה'

העניק לכל שאלה. אירע פעם ששאלתי שאלה, ועד היום הנני נזכר בתחושה הטובה שהציפה את לבי כאשר הוא אמר לנוכח כל הילדים: הנה, הוא שאל שאלה טובה מאוד, ואיך שבמשך כמה דקות הוא 'עשה עסק' מן השאלה שהצגתי, וחזר בכמה וכמה אופנים שהשאלה היא גאונית וטובה.

שפה זו של קירוב ולא של דחיה, היא זו הבונה בנפשו של התלמיד את החיבור לנועם התורה. וזוהי השפה שמוהרנ"ת מחדיר בנו ללא הרף, לכל ניפול בדעתנו ונרגיש ריחוק ח"ו מהש"ת. ועל המחנך לדבוק בדרכי הבורא ית"ש, שאם הש"ת קרוב לכל קוראיו ואת דכאי רוח יושיע, אף עליו להימנע מלרחק ח"ו תלמיד, ואדרבה, ככל שהתלמיד מתמודד יותר עם קושי, כן עליו להאמין בו ולקרבו ביותר. כי הנה, אם ילד ירגיש כל העת שאביו ומלמדיו מסתכלים עליו כפרא אדם, ואינם מאמינים בו שהוא 'אוחז' במשהו - כיצד תיבנה בו הרגשה חיובית כלפי שמיא?!

גישה זו סובלת גם הערות, אך בדרכי כבוד שאינם משפילים את התלמיד בפני חבריו. דוגמא לדבר: בחור המדבר בזמן השיעור. ניתן לומר לו, גם בצורה תקיפה: 'אני לא מרשה לדבר בשיעור'. אך חלילה וחס אין לנקוט בצעדים שיגרמו לו לחוש מושפל ויעוררו את הרע שלו - כלומר, יגרמו לחוש הזדהות עם קולו של היצר הלוחש בתוך לבו: אתה רע! אתה לא טוב! דבר שאסור לו שיקרה לעולם.

רביה"ק מלמדנו, להטות את זולתנו מכף חובה לכף זכות - באמצעות ראיית הטוב שבו. באמצעות כך שאנו מביטים אל העומק הפנימי, שאין לו כל קשר ושייכות לרע, וכל פעולותיו אינם אלא מלבושים צואים. כל שעלינו לעשות זה לרחם עליו ולסוכך עליו במילים טובות, ובאמצעות כך למשכו אחר טוב ה'.

למה הדבר דומה, לאדם הפוגש אורח, מרחם עליו, מתעניין בו ומזמינו להתארח בביתו. כך כאשר מרחמים על בחור, יש לפתוח לו את הלב, לתת לו עידוד, לנסות לרכוש את המיומנות לבטא במילים את ההתפעלות מהמשמעות של הפעולות הטובות שהוא כן עשה. להוציא לאור את נקודת האמת שבפעולתו. להראותו כיצד יצא הדבר מתוך הקשיים, וכמה הוא יקר. למצוא איך הפעולה הטובה הקטנה הזו אינה אלא סימן והוכחה לאוצרות יקרים החבויים בפנימיותו.

לא אחת מזדמן לי לשמוע מאברכים עדויות, איך מילה טובה ששמעו בימי בחרותם מלווה אותם עד עצם היום הזה. הנה כי כן, כאשר ילד או בחור זוכה למחנך טוב המשמיעו מילים טובות באופן עקבי ורציף, הוא מתחיל להאמין בעצמו, וזהו קנין נפש שאין כלי-מדידה לשער ולתאר את יקר-ערכו.

אמת ונכון הדבר שקריאת שמע היא מצוה מדאורייתא. השאלה היא מה היא הדרך הנכונה להחדיר זאת ללבו של נער. אפשר לעורר אודות כך בריתחא, וזה נכון, אולם מאידך גיסא יש דרך להכניס זאת בנימה של אמון ורחמים, לאמור: הלא מכיר אני בכך שאתה ירא שמים מרבים, ויש לך את היכולת להקפיד על כך.

אם נקטנו במשפטים מן הסוג הזה, הרי שהרווח הוא כפול ומכופל. לא די שחינכנוהו להקפדה על קריאת שמע בזמנה - אף הטמענו בנפשו, בדרכי עקיפין, את ההרגשה הפשוטה: אני יהודי ירא שמים, אקום מוקדם. לעומת

הדבר החדש. מה הבדל בין המפרש הזה למפרש הזה. לא סתם להעמיס מפרשים, אלא להסביר לו שיידע איך ללמוד בעצמו.

כל זאת, משום שהמטרה היא התלמיד. 'שהוא' יידע איך ללמוד, 'שהוא' יידע איך לחשוב איך ידע איך לשאול את השאלה, ואיך לסכם את העניין. ולכן עלינו לחשוב איך 'הוא' צריך לחשוב. כאשר 'אני' מסביר קושיה, עליי להיכנס לראש 'שלו', איך לעורר את הקושיה בו, שהוא ירגיש את הקושיה כמאליה, על מנת שהוא יחוש שהקושיה היא שלו. להפוך את הלימוד לקנין שלו. לא 'שאתה' אומר את השיעור ולו אין ברירה אלא לשמוע. ב'סדר הכנה' יש לתת שאלות סיכום על ההכנה, לעורר את התלמיד אל הנקודה המוקשת - כדי שהוא בעצמו יתחבר לגמרא ויקנה את טעמה הטובה.

שמעתי מאחד ממחנכיי בימי נערוטי, כי באם אין מצליחים לתת לבחור טעם בלימוד, מפסידים את עיקר המטרה. המטרה היא אחת: לתת לבחור חשק לפתוח גמרא. צריך לגרום לו לחייך מרוב מתיקות הטעם בגמרא.

נתאר לעצמנו אדם הבא לעבוד ורואה איך כולם עובדים סביבו במרץ, ואילו הוא - נבוך ומשתומם - לא יודע בדיוק מה עליו לעשות. הרי אדם כזה לעולם לא יוכל להחזיק מעמד. מהר מאוד הוא יברח מן המקום. הוא כן בדיוק מרגיש בחור היושב בשיעור ומרגיש 'לא בעניינים' ועונשו כפול ומכופל. מתפקידי המחנך, לנקוט בכל טצדקי איך להכניסו לעניינים. לנסות מפה משם, ועיקר העיקרים לשפוך תפילות למצוא את הדרך והעצה איך לסייע בידו.

ואמנם, כמה סייעתא דשמיא צריכים כדי לעניין את התלמיד בלימוד ולעורר בו חשק ורצון, מתוך הבנה כי הוא טוב ורוצה ללמוד, ולא חלילה באמצעות גערות המרחיקות אותו מן המטרה.

פעם היה לי תלמיד בעל ראש חלש. אמרתי לו: אם אתה לא יכול להשתתף במבחן הרגיל שאני עורך לכל הכיתה, תכתוב לעצמך שאלות ותענה על השאלות שאתה בעצמך רשמת. לכאורה זה נראה

מצחיק, אבל זה לא מצחיק, כי כשאדם עושה לעצמו שאלות ותשובות והוא יודע טוב מאד, מתחזקת בו התחושה של ההצלחה, גם הוא יודע, גם הוא נחשב, גם הוא בעניינים. לא מוזתרים לו בגלל שיש לו ראש חלש ו'מה כבר אפשר לדרוש ממנו', להיפך, שיכתוב לעצמו שאלות קלות שגם הוא יצליח.

עלינו להתעסק דווקא עם החלש והנחשל. לרצות להיכנס להבין את הלך מחשבתו, לדעת מה קורה עמו. לא להיות כעוף החסידה הטמאה, שעושה חסד עם חברותיה, לא לחפוץ להתעסק דווקא עם התלמידים המוכשרים והמוצלחים. לא ולא. רביה"ק מלמד אותנו שלכל יהודי יש מקום, וכל מי שענינו בראשו מבין שיש כאן הצלה של דורות. בחור ששומע דיבור טוב ומתקרב, ומרגיש שאוהבים אותו ומקבל שייכות ללימוד, ניצל הוא ודורותיו אחריו.

לא קלה היא מלאכת הצבת הגבולות הדקים, בין מצד אחד לא לוותר ומצד שני לתת את היחס והסבלנות, וכל זאת בלי שיפגע הדרך-ארץ שמוכרח לשרור בין מחנך לתלמיד. אך טבעי הוא שיהיו טעויות פה ושם, אך כאשר הבסיס הוא אהבה ו'ימין מקרבתי', הכרה ברורה ודביקות במטרה שאנחנו כאן למענו מתוך תפילות עד בלי די, אזי 'על כל פשעים תכסה אהבה'.

החיבור לנקודה הפנימית

האם ניתן להצביע על עוד יתרונות שיש בחינוך לפי תורתו ושיחותיו של רבינו הק"ו?

אחת הנקודות שניתן לשים עליהם דגש, שרואים אצל ההולכים בדרכי רביה"ק, הוא הענין שכל אחד מוצא את נקודתו האישית. כי הנה, לכל יהודי יש עניין מיוחד שבשבילו הוא נשלח לעולם. לא בכדי לא דומים כל בני האדם זה לזה. הרבי ר' זושא אמר שאין להשי"ת צורך בשני ר' זושא.

בדרך כלל, כאשר אדם איננו דבק בעצת ההתבודדות ואיננו נכנס לעבודת הלב, הרי הוא מתהלך בעולם וכאילו עוטה מסכה על פניו. הוא מחקה את חבריו. אם הוא מוצלח ובעל כשרון, הוא רואה מה המגיד שיעור אוהב - אם המגיד-שיעור אוהב עמקות, הוא יכנס ללימוד בעמקות, על אף שהעניין שלו הוא לא עמקות. אם המגיד-שיעור אוהב לומדות, הוא יכנס ללומדות אף שהעניין שלו הוא לא לומדות. אף שהוא לומד ומצליח, הוא מאבד את הנקודה שלו.

אבל אצל רבינו, זה דבר נפלא. אדם מחובר לנקודה שלו. כאן בחור יכול לגלות את הנקודה האישית שלו, את הייחודיות שלו, את העניין שלו. מי הוא, ולמה הוא ניהן באופי שונה מחבירו.

פעם בריקודי הכנסת ספר תורה, הבחנתי בנקודה זו: ריקודים אמתיים הם כאשר אני לא רוקד בצורה מסוימת רק מפני שחברי גם הוא רוקד כך. אני לא רוקד בצורה זו בגלל שההוא מסתכל עלי. אני רוקד בגלל שאני שמח. ריקודים אמתיים זה שאני שמח בנקודת אמת והשמחה פורצת.

דוגמא נוספת: בחור שעמד לקראת הכניסה לשיבה גדולה, אמר לי: יכולתי ללמוד הרבה יותר, אבל בישיבה הזו למדתי מתוך יראת שמים. מה העניין? הוא לא למד מתוך פחד שישאלו אותו כל הזמן, למה אינך לומד כמוהו. למה אינך ככה. כאשר הולכים עם עצותיו של רבינו, אזי בחור יודע: אכן, איני בעל כשרון מיוחד, איני למדן גדול, אבל אני יהודי. יש לי את הנקודה שלי! אין לי תחרות עם אף אחד. מה אכפת לי מהשני. כמו שרבינו אומר במעשה מחכם ותם "זה מעשה שלו וזה מעשה שלי". לחברי יש את נקודתו שלו ולי יש את הנקודה שלי, ואני משיח את לבי לפני קוני, ואין לי כל צורך לחקות את חברי.

פעם שמעתי אחד אומר לשני דיבור שמאד זעזעני. הוא אמר לו: "צריך לעצב אותך מחדש". כאשר דבוקים לרביה"ק אזי אדם יותר מחובר לעצמו - וכמוכן שתמיד יש יותר ויותר, וכמוכן שגם צריך להתאמץ יחד באופן מסוים, אבל זה עולם אחר. כי כשאדם מתבודד וקשור באמת לרבינו, הוא מקבל את התמימות ויודע להרגיש את הנקודה שלו.

"ונתתי לך רחמים" -

לדבוק בנקודתו האישית

זהו השוני מצד החניך, אבל מצד המחנך מה הדרך המיוחדת של רבינו?

כפי שדיברנו כבר, העניין של הרחמנות קשור באופן בלתי-נפרד לעניין המשך בעמוד 39 >>

רביה"ק מלמדנו, להטות את זולתנו מכף חובה לכף זכות - באמצעות ראיית הטוב שבו. באמצעות כך שאנו מביטים אל העומק הפנימי, שאין לו כל קשר ושייכות לרע, וכל פעולותיו אינם אלא מלבושים צואים. כל שעלינו לעשות זה לרחם עליו ולסוכך עליו במילים טובות, ובאמצעות כך למשכו אחר טוב ה'

אם לא תדעי לך... צאי לך בעקבי הצאן

הַתְּפוּנִי בְּדַרְכֵי חֲבוּתֶיךָ הַרְאֵנִים
וּלְכִי בְּדַרְכֵיהֶם (מש"א)

מאמר לב (1)
תמימות ופשיטות (2)

לא המדרש עקר אלא המעשה!

עיקר כוונתו של רבינו בכל תורותיו שיחותיו ומעשיותיו, היא אך ורק להביאנו לידי מעשה. כך שכשאנו לומדים את דבריו הקדושים עלינו לחפש תמיד את העצות היוצאות מהם, ולהשתדל לקיימם.

הָאָרִי ז"ל וּמֵאֲמָרֵי הַזֵּהָר הַקְּדוֹשׁ וְתַקּוּנֵים וְכָל דְּרָכֵי הַקְּבָלָה הַקְּדוּשָׁה, כָּלֵם כְּאֶחָד כְּלוּלִים בְּדַבְרֵי הַסֵּפֶר הַקְּדוֹשׁ הַזֶּה.

(ליקוטי מוהר"ן, הקדמה)

והעמקות שבספריו, אין דומה לה בשום ספר שבעולם...

וּמִי שֵׁישׁ לוֹ עֵינַיִם וְיִשְׁמֵם דַּעְתּוֹ וְלִבּוֹ הֵיטֵב לְדַבְרֵי רַבְנּוֹ ז"ל יִבִּין מַעַט מִזֶּעֶר מֵעֶצֶם הָעֲמֻקּוֹת הַנִּפְלָא שֵׁישׁ בְּסִפְרָיו, אֲשֶׁר לֹא נִמְצָא דְגַמְתָּם בְּשׁוּם סֵפֶר שֵׁיחָהּ בְּדַבְרָיו עֲמֻקּוֹת נִפְלָא וְנִעֲמִים כְּמוֹ בְּסִפְרָיו הַקְּדוּשִׁים.

(חיי מוהר"ן, שמח)

אֲשֶׁר לְבָאָר מֵאֲמָר אֶחָד מֵאֲמָרָיו ז"ל בְּאֹר שְׁלֵם וּמִסְפִּיק, לֹא יִכִּילֵם גַּם הַמּוֹן יִרְעוּת וְלֹא יִסְפִּיק הַזְּמַן לָזֶה כֻּלָּל, כִּי מֵאֵד עֲמֻקּוֹ מַחְשְׁבוֹתָיו ז"ל עֲמֻק עֲמֻק מִי יִמְצְאוּ, וּבְאֹר כֹּל מֵאֲמָר בְּשִׁלְמוֹת וְעַד הֵיכֵן הַדְּבָרִים מְגִיעִים וְכָל רְמִיזוֹתָיו וְסוּדוֹתָיו הַקְּדוּשִׁים הַכְּלוּלִים בְּכָל מֵאֲמָר וּמֵאֲמָר, דְּבָר זֶה נִפְלָא וְנִשְׁגָב מֵאֵד וְלֹא יִכִּילֵם כָּל רַעֲיוֹן.

(פרפראות לחכמה, הקדמה)

אך בד בבד, הרי הם יורדים עד לעומק תחתית עולם העשייה, ומלמדים את האדם דרך ישרה ועצות נפלאות לעבודת השם.

וְכָל תּוֹרָה וְתוֹרָה שֶׁגִּלְהָ לְעַם סְגֻלָּה, כָּלֵם מְלֵאִים עֲצוֹת נִפְלָאוֹת וְנוֹרָאוֹת לְעֹבְדוֹתָיו הָאֲמִתִּית יִתְבָּרַךְ, כְּאֲשֶׁר יִרְאֶה הַרְוָאָה בְּעֵינָיו אִם יִשְׁמֵם לְבוֹ עֲלֵיהֶם בְּאֲמַת לְאֲמַתּוֹ.

(ליקוטי מוהר"ן, הקדמה)

כִּי כָל דְּבָרָיו הַקְּדוּשִׁים כָּלֵם הֵם הַנְּהַגוֹת נִפְלָאוֹת וְעֲצוֹת נוֹרָאוֹת וְהַתְּעוֹרְרוֹת גְּדוֹל מֵאֵד מֵאֵד לְעֹבְדוֹתָיו יִתְבָּרַךְ, וְכָל דְּבָרָיו כְּנִחְלִי אֵשׁ בּוֹעֲרִים כְּלִפְיָדַיִם, מְלַהֲבִים הַלֵּב בְּהַתְּלַהֲבוֹת גְּדוֹל וּבְהַשְׁתַּקְּקוֹת נִמְרָץ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ.

(ליקוטי מוהר"ן תניינא, הקדמה)

דבר זה הוא אכן חידוש שאין כדוגמתו - התורות העמוקות והנשגבות ביותר, יחד עם העצות המעשיות ביותר...

כִּי הֵיכֵן נִמְצָא בְּעוֹלָם סֵפֶר שֵׁיִדְבַר בְּכָל מַה שֵׁישׁ בְּעוֹלָם, וּמְגִלָּה סוּדוֹת כְּאֵלוֹ עַל כָּל דְּבָר וְדְבָר, וְיִהְיֶה לְעֹבְדָא וְלִמְעֻשָׂה וְלַהֲחִיּוֹת מְרִישׁ כָּל דְּרָגִין עַד סוּף כָּל דְּרָגִין!;

(נתיב צדיק, מכתב קעו)

לאחר שביארנו במאמרנו הקודם שהיהדות אינה מסתכמת בתחום הרעיוני והשכלי, אלא אמורה לרדת לעולם המעשה. ועלינו להרבות ב'מצוות מעשיות' ו'עבודות פשוטות', לשמור בתמימות ופשיטות על הלכות התורה ומנהגי ישראל, ולבלי לזוז כמלוא נימה מפסק השולחן ערוך - נבוא כעת לבאר בס"ד כיצד עלינו ליישם את כל זה גם לגבי תורת רבינו ועצותיו.

שכן, כשם שבחלק הנגלה שבתורה תכלית הלימוד הוא להביא לידי מעשה, כך גם בחלק הנסתר שבתורה - על אף שלמראית עין אינו עוסק להדיא בחלק ההלכתי והמעשי של קיום המצוות, אעפ"כ - תכלית הלימוד בו הוא להביא לידי מעשה.

וכפי שמבאר זאת הרב מטשעהרין בדברים בהירים:

ידוע מאמר רבותינו ז"ל בְּאֲבוֹת פֶּרֶק א' "לֹא הַמְדַרְשׁ הוּא הָעֵקֶר אֲלֵא הַמַּעֲשֵׂה", וְכֵן שֵׁם בְּפֶרֶק ג' אָמְרוּ "כָּל שִׁירְאָת חֵטָא קוֹדֶמֶת לְחֻמְתּוֹ וְכוּ' כָּל שִׁמְעֵשִׂי מְרַבִּין מִחֻמְתּוֹ" וְכוּ', וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל בְּבִרְכוֹת דָּף י"ז "מִרְגָּלָא בְּפוּמָא דְרַבָּא, תְּכִלִּית חֻמְתָּהּ תְּשֻׁבָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים".

וְהִנֵּה הַגַּם שֶׁבַח תּוֹרַתּוֹ הַקְּדוּשָׁה יֵשׁ שְׁנֵי בַחֲיִנוֹת: נְגִלָה וְנִסְתָּר, מִכָּל מְקוֹם תְּכִלִּית הַלְמוּד שֶׁל שְׁנֵי הַבַּחֲיִנוֹת לְמוֹד תּוֹרַתּוֹ הַקְּדוּשָׁה הַזֶּה, הַכָּל בְּכַדִּי שֵׁיבּוֹא הָאָדָם לִיְדֵי מַעֲשֵׂה. וְלְמוֹד הַתּוֹרָה שֶׁבְּנִגְלָה מְבָאָר לָנוּ כָּל הַהֲלָכוֹת שֶׁל מִצְוֹת הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה בְּכַדִּי לִידַע בְּשִׁלְמוֹת אִיךָ לְקַיֵּם כָּל מִצְוָה וּמִצְוָה בְּכָל דְּקְדוּקָהּ וְכוּ', וְכֵן אִיךָ לְהַזְהֵר מִכָּל מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה שֶׁבַח תּוֹרָה עִם כָּל דְּקְדוּקָהּ וּפְרִטִיָּהּ וְעַם כָּל הַסְּגִיגִים וְגִדְרִים וְתַקְּנוֹת הַקְּדוּשׁוֹת שֶׁתִּקְּנוּ לָנוּ רַבּוֹתֵינוּ הַקְּדוּשִׁים ז"ל. וְכֵמוֹ כֵּן גַּם בַּחֲיִנֵּת לְמוֹד הַתּוֹרָה שֶׁבְּנִסְתָּר, הַגַּם כִּי הַדְּבָרִים עוֹמְדִים בְּרוּמוֹ שֶׁל עוֹלָם עַד אֵין סוּף, בְּפֶרֶט הַסְּתֵרֵי תּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה שֶׁנִּתְּגַלוּ עַל יְדֵי הַקְּדוּמוֹנִים ז"ל כְּגוֹן רַבֵּי נְחוּנְיָא בֶן הַקְּנָה וְכוּ' וְרַבֵּי שְׁמַעוֹן בֶּר יוֹחָאי וְחֻבְרֵיהֶם ז"ל, וְכִיּוֹצֵא בְּכָל הַסִּפְרִים הַקְּדוּשִׁים שֶׁל סְתֵרֵי תּוֹרָה שֶׁנִּתְּגַלוּ אַחַר כֵּן מִימּוֹת עוֹלָם עַד הַנֵּה עַל יְדֵי הַצִּדִּיקִים הַגְּדוֹלִים כְּגַי עֲלִיָּה שֶׁבְּכָל דּוֹר, אֲבָל תְּכִלִּית כְּפִנְת כָּלֵם הוּא בְּכַדִּי לְהַבִּיא אֶת הָאָדָם לִיְדֵי מַעֲשֵׂה, שֵׁיִקְּיֵם כָּל מִצְוֹת הַתּוֹרָה בְּשִׁלְמוֹת בְּכָל פְּרִטִיָּהּ וְדְקְדוּקָהּ, וּבְכֻנְיָה רְצוּיָה וּפְנִימִית וְאֲמִתִּית מְעוּמְקָא דְלִבָּא שְׁלֵא כְּמִצְוֹת אֲנָשִׁים מְלַמְּדָה חֵס וְשְׁלוֹם, רַק בִּירְאָה וְאֶהְבָּה וְעִנְיָה אֲמִתִּית, וּבְכֻנְיָה אֲמִתִּית לְשֵׁם שְׁמַיִם דִּיקָא, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל בְּבִרְכוֹת דָּף הַזֶּה "שֶׁכָּל טוֹב לְכָל עוֹשֵׂיהֶם, לְעוֹשִׂים לְשִׁמְהָ". (אוצר היראה, הקדמה)

ואם דברים אלו נכונים לגבי כלליות תורת הנסתר, לגבי תורת רבינו על אחת כמה וכמה.

שכן, תורתו של רבינו יש בה חידוש אשר אין כמוהו:

מצד אחד יש בתורתו "השגות עליונות גבוהות ועמוקות מאד מאד עד אין סוף ואין תכלית", וכלול בהם כל ספרי ודרכי הקבלה.

כִּי בְּאֲמַת כָּל דְּבָרֵי הַסֵּפֶר הַנּוֹרָא הֵזֶה הֵם הַשְּׁגוֹת עֲלִיוֹנוֹת גְּבוּהוֹת וְעֲמֻקּוֹת מֵאֵד מֵאֵד עַד אֵין סוּף וְאֵין תְּכִלִּית, וְנִעְלָם וְנִסְתָּר וְנִתְלַבֵּשׁ בְּהֵם דְּבָרִים גְּבוּהִים וְעֲלִיוֹנִים מֵאֵד אֲשֶׁר אֵינֵם מְזַרְרִים כָּלֵל בְּתוֹךְ הַתּוֹרָה כִּי אִם בְּדֶרֶךְ רִמְזוֹ וְסוּד. וְכָל כְּתָבֵי

להכניס את ההשגות לתוך העולם...

ויתרה מכך: כל ההשגות הגבוהות והנוראות אינן נחשבות כל כך בעיני רבינו, כל זמן שאינן זוכה להכניסן "בתוך העולם", וכפי שאמר:

שְׁכָל הַהֲשָׁגוֹת הַגְּבוּהוֹת שֶׁהוּא מְשִׁיג אֵינֵם חֲשׁוּבִים אֲצֵלוֹ כָּל כָּה, רַק הָעֵקֶר הוּא כְּשׁוֹזְכָה לְהַכְנִיֵס אִיזָה דְּבוּר בְּתוֹךְ הָעוֹלָם.

א. לא למרות, אלא דווקא בגלל מקורם ושורשם הגבוה עד א"ס. "כי אדרכא, כשהצדיק גדול מאד, הוא יכול להשגיח ולהסתכל יותר על העולם" (ליקוטי מוהר"ן תניינא, נח) וככל שהשגותיו גבוהות יותר, כך הן יכולות לרדת נמוך יותר. "כי כל מה שהצדיק עולה למעלה יותר ומצייר האור למעלה יותר, הוא יכול להמשיכו למטה למטה יותר, כמובן כל זה בדברי רבינו זכרוננו לברכה" (ליקוטי הלכות, קריאת שמע ד, יג) וכמבואר פעמים רבות לאין מספר בדברי מוהר"ן.

כי בכל דבור ודבור שהוא מדבר בפני העולם, תלויים בו כל העולמות עליונים ותחתונים.

(חיי מוהר"ן, שעד)

והצדיק כשמשגי סתרי נסתרות אינו מסתפק בזה עד שמכניס אותם בתוך התורה שבגולה, עד שיוכל לגלות על ידם תורה לרבים, ועקר שימשיך מהם עצות ודרכים והתעוררות והתחזקות לכל אחד לכל מקום שהוא ... עד שיוכל כל אחד להאזינם ולשמעם ולהבינם, להוציא מהם עצות למעשה!

(ליקוטי הלכות, מתנה ה, עח)

זו הייתה עיקר יגיעתו של רבינו בגילוי תורתו - להורידה ולהמשיכה באופן "שיוכל לאמרה ולגלותה".

ואמר שמה שמתאגד כל כך קדם התורה הוא מחמת שקשה לו מאוד להוריד השגות התורה שלו בלבושים ודבורים שיוכל לאמרה ולגלותה, על כן צריך יגיעות גדולות לזה.

(חיי מוהר"ן, שסא)

ואכן, כל הלומד את תורתו של רבינו עומד ומשתומם על המראה הגדול הזה - "דברים גבוהים ונוראים כאלה", ובד בבד "דברים השווים לכל נפש"...

והו הו גבורותיו הו הו נוראותיו, אשר השיגה יד שכלו הקדוש הרם ונשא להלביש ולהוריד דברים גבוהים ונוראים כאלה, דברים קדושים ודקים ורוחניים מאד, להלבישם בלבושים רבים וצמצומים עד אשר יהיו דברים השוים לכל נפש, להודיע לבני האדם גבורותיו ותבונה, לגלות עצות ודרכים ונתיבות להגיע לעבודתו יתברך באמת, למען דעת כל צמי הארץ כי ה' הוא האלקים אין עוד.

(ליקוטי מוהר"ן, הקדמה)

כך שלמעשה, תורתו של רבינו כוללות את "כל בני אדם שבעולם" - מה"הגדול במעלה בתכלית המעלה" המשוטט בהשגות אלקות טמירות ונעלמות, עד "הקטן והפחות בתכלית דיטא התחתונה" הזקוק לעצה להציל את נפשו מן השאול תחתיות...

פי כל דבריו ז"ל הם כלליות גדול, וכל תורה ותורה פלול מכל התורה פלה, ומכל בני אדם שבעולם בכל דרגא ודרגא, מן תכלית קצה העליון עד תכלית קצה התחתון. הינו שנים כל תורה ותורה ושיחה שלו יכול לעבד את השם יתברך הגדול במעלה בתכלית המעלה, וכן אפילו הקטן והפחות בתכלית דיטא התחתונה יכול גם פן לשוב להשם יתברך ולמצא עצות ונפשו על ידי אותה התורה בעצמה, פי הם כלליות נפלא מאד.

(שיחות הר"ן, קלא)

ובזמן ש"החכם הגדול שבגדולי ישראל לא יוכל להתפאר בזה שזכה לעמוד על תוכן כוונת דבריו ז"ל בתכלית השלמות", הרי שמאידך "אפילו הקטן שבקטנים יוכל לרוות צמאנו ולהחיות את נפשו בהם".

וכלשונו של הרב מטשעהרין:

בענין תהודשי תורה של רבנו אור האורות זצ"ל, אשר המשיכם וגלה אותם באפן כזה אשר הם כוללים באמת מריש כל דרגין

עד סוף כל דרגין. פי אפילו החכם הגדול שבגדולי ישראל, לא יוכל להתפאר בזה שזכה לעמוד על תכן כוונת דבריו ז"ל בתכלית השלמות. וכן להפך, שאפילו הקטן שבקטנים, אם הוא רק איזה בר אורין ויש לו איזה ידיעה קצת בלמוד התורה הקדושה באיזה מדרגה שהוא, יוכל לשאב מים בששון ממעיני הישועה ולרוות צמאנו ולהחיות את נפשו בהם. ולא עוד, אלא אף גם יכול להחיות גם נפשות אחרים רבים וגדולים ממנו, כאשר ראינו בחוש פעמים הרבה אין מספר.

(פרפראות לחכמה, הקדמה)

והמעצו באמת, מי שיש לו מח בקדקדו, יבין מאליו עמקות הדברים שהם רחבים ועמקים מני ים, גבה משמים ועמק מתהום. ומי שרוצה לטעם צוף דבש אמרי נעם האלו, צריך להעמיק בעיו האמת בעיו גדול הדק היטב להבין הדבר על מתכנתו עד מקום שיד שכלו מגעת. אשרי אדם מצא חכמה ואדם יפיק תבונה להבין היטב פשטיות הדברים האלה הנאמרים בספר הקדוש הזה. ואף על פי כן הוא מלתא דשניא לכלהו, כי גם אשר קצרה ידו להבין דברים עמקים, הוא גם הוא יוכל למצא מרגוע לנפשו בדברי הספר הקדוש הזה, בדברי העצות הקדושות והמוסר הנפלא היוצאים מכל תורה ותורה, כפי אשר יאיר ה' עיני שכלו להבין פונה הפשוטה שהקנים רבנו ז"ל בתורתו הקדושה.

(ליקוטי מוהר"ן, הקדמה)

"תלמוד גדול שמביא לידי מעשה"

רבינו לא הסתפק בגילוי תורות ועשיית כלים לגילוי האור, ואף לא בתוכחת מוסר גרידא, אלא יגע וטרח לתת לנו בכל תורה גם את ה"גיצייג" - כלי האומנות על מנת ליישם את הדברים ולהביאם לידי מעשה.

וכפי ששח ואמר:

אני יכול לעשות כלים נפלאים מאד רק החסרון שאני בעצמי מכרח לעשות בעצמי את הכלי אמונות שקורין גיצייג.

(חיי מוהר"ן, שיא)

ובעוד אשר

כל המחברים של עכשו רוצים לחזק ולעורר, אבל אין להם כלי אמונות שקורין גיצייג וכו'.

(עלים לתרופה, מכתב מיום ערש"ק בלק ת"ד)

שכן:

יש צדיקים שממשיכים תהודשי תורה פאלו שהם רק בחינת תוכחת מוסר והתעוררות לעבודתו יתברך, אבל אין בהם עצה עדין לידע על ידי זה מה לעשות שזיפה על ידי זה להנצל ממה שצריך להנצל ולזכות להתקרב לעבודתו יתברך.

(אוצר היראה, ספרים וחידו"ת, ו. ע"פ ליקוטי הלכות, תחומין ה)

ב. המשך דבריו: "עיינו במקום אחר מזה כי דרכו ז"ל היה קודם התורה שהיה יושב עמונו כמו שעה ושתיים והיה מתייגע מאד בכמה תנועות ונגיחות, ואף על פי שישב בשתיקה היה ניכר מתנועותיו שיש לו יגיעות גדולות מאד, ואחר כך פתח פיו והתחיל לומר. ופעם אחת ראיתי בעיניי בשעה שהתחיל לומר התורה 'תשעה תיקונין יקריין' וכו' שהיה כופל אלו התיבות 'תשעה תיקונין' וכו' כמה פעמים, ובכל פעם תפס בכוח בוקנו בשתי ידיו בשני צדדי זקנו שעל הלחיים, וכמעט שהיה תולשם מגודל היראה והמסירות נפש העצום עד אין סוף שהיה לו אז".

ג. המשך דבריו: "ואף על פי שגם זה טוב מאד, ונמשך ממקום גבוה עליון ונורא מאד מבחינת 'חוד החיצון' של 'אבא' ו'אמא', אבל העיקר הוא אלו החידושי תורה שממשיכין הצדיקים הגדולים מאד שכולם מלאים עצות לקיים התורה, והם נמשכים מבחינת 'חוד הפנימי' של 'אבא' ו'אמא'. אך אף על פי כן שניהם כאחד טובים וקדושים מאד, כי אי אפשר לעשות 'חוד הפנימי' עד שיקבלו המוחין הארה מה'חוד החיצון' הנ"ל".

מעשה ישרה. לרמו להם מרחוק ומקרוב, להורות להם צוות ותחבולות צמקות ונפלאות להתקרב להשם יתברך מכל מקום שהוא, פאשר יראה הוואה בעיניו אם ירצה להסתכל בעיני האמת לאמתו.

כי 'כל' פונתו הקדושה היה 'רק' שגשתדל להבין העבודה והעצות היוצאים מכל תורה ותורה. ושגבקש מהשם יתברך ונשתטח לפניו יתברך ונשתדל לקיים ככל הכתוב בהם בפשיטות.

(ליקוטי מוהר"ן, הקדמה)

בהקדמתו לחלק השני של ליקוטי מוהר"ן חוזר מוהרנ"ת על כך, ולאחר שמפליג בעוצם נוראות גדולת ועמקות תורתו של רבינו הוא חוזר ומדגיש:

ואולם כגון דא צריך להודיע לכל אנשי שלומנו, החרדים אל דברי רבנו זצ"ל, המצפים ונתשתוקקים לשמע דבריו, ויענייהם פלות לראות חבוריו - שכל דברי רבנו אור הנעלם, זכר צדיק לברכה, עקר פונות המאמרים, אשר יצאו בקדשה ובטהרה מפיו הקדוש, לא המדרש הוא העקר בהם כי אם המעשה. כי כל דבריו הקדושים כלם הם הנהגות נפלאות ועצות נוראות והתעוררות גדול מאד מאד לעבודתו יתברך, וכל דבריו כגחלי אש בוערים כלפידים, מלהיבים הלב בהתלהבות גדול ובהשתוקקות נמרץ אליו יתברך. ואין מן הצורך להאריך בזה לכל משפיל, החפץ באמת לאמתו, כי יבין מדעתו את כל ונוכחת.

(ליקוטי מוהר"ן תניינא, הקדמה)

גם בהקדמתו ל"ליקוטי תפילות" הוא כותב על כך, וזה לשונו:

מכלל דבריו הבננו, שעקר פונתו היתה בפשיטות, שגשתדל לעיני בתורות הקדושות והנוראות שגלה לנו להבין ולהשפיל פונת אותה התורה למעשה. (כי זהו העקר כי לא המדרש הוא העקר אלא המעשה. כמבאר אצלנו כבר כמה פעמים שכל עקר פונת רבנו הקדוש והנורא זכרנו לברכה בכל התורות שגלה, היה הכל רק בשביל המעשה, שגשתדל ונתאמץ ונתחזק בכל עז לשמר ולעשות ולקיים ככל הנאמר בכל תורה ותורה), ונחשב דרכנו כמה אנו רחוקים מאלו הדברים המזכרים בכל התורה ותורה, ונתפלל ונעתייר לשם ברבוי הפצרות ובקשות ותחנונים שירחם עלינו ויזכנו, ויקרבנו ברחמי המרבים, שנוזקה לקיים כל מה שנאמר שם באותה התורה, ונשפך שיחנונו לפני השם יתברך על כל הדברים הנאמרים שם, שנוזקה לקיים ולהגיע אליהם בשלמות.

(ליקוטי תפילות, הקדמה)

הרי שרבינו נותן לנו גם את הכלים 'לשמור ולעשות ולקיים', ולהביא את כל ההשגות הנשגבות והנחשקות לידי מעשה. וכפי שאכן

ידענו מכבר שאין נמצא בשום מקום עצות נפלאות אמתיות כמו בספריו הקדושים, וכמו הדבורים שגברו בינינו שנובעים מדבריו הקדושים שגברנו בכתב ובעל-פה.

(עלים לתרופה, מכתב מיום ה' למב" תקצ"ו)

כך שדבריו כולם - על אף עמקותם האינסופית הרי הם - נוגעים למעשה ולהצלת הנפש" ממש, כביטוי של מוהרנ"ת:

כי דברינו כלם הם דברי תורה הנוגעים למעשה ולהצלת הנפש!

(עלים לתרופה, מכתב מיום ב' דחומ"ס תקצ"ח)

ועל תורה שכזו, אכן כיוונו חכמינו ז"ל באמרם "גדול תלמוד שמביא לידי מעשה" (קידושין מ"ב) שכן זהו 'תלמוד' שאינו רק השגות או מוסר אלא 'עצות מעשיות' לקיים התורה.

וזה בחינת מה שגחלקו רבותינו ז"ל אי תלמוד גדול ממעשה אי מעשה גדול, כי שניהם אמת. כי תלמוד גדול שמביא לידי מעשה, כי על ידי התורה שלומדים ממנה עצה וכו' לקיים התורה וכו'. אבל יש תורה שאין יוצא משם עצות רק שהוא תוכחת מוסר וכו', ואף על פי שגם זה טוב מאד, אבל מלמוד כזה בודאי מעשה גדול, כי עקר התלמוד הוא מוסר, שיקיים התורה וכשהוא מקים התורה בעצמה בודאי טוב יותר. אבל התלמוד שהוא עצות הוא טוב יותר, כי בלי זה לא ידע כלל לקיים. וגם כי למוד הנה נמשך מיחוד הפנימי והוא כולל כל העצות, כי בעסק התורה כלולים כל העצות, על פן בודאי הוא גבוה יותר.

(ליקוטי הלכות, תחומין ה, כז)

סוף דבר:

תלמודו של רבינו - העמוק עד אין סוף - גדול, שמביא לידי מעשה "אשר אין למעלה הימנו", כלשונו של מוהרנ"ת:

יעזר השם יתברך להזמין דבורים תחת קלמוסי שישבו את נפשכם, ויהי בכלל תלמוד תורה דברים דעדיפא מהכל, ובפרט תלמוד גדול כזה הנובע מהנחל נובע וכו', שמביא לידי מעשה אשר אין למעלה הימנו!

(עלים לתרופה, מכתב קצד)

מה הייתה כוונתו של רבינו בכל תורותיו שיחותיו ומעשיותיו?

ואכן, כוונתו היחידה של רבינו בגילוי תורותיו הייתה אך ורק להביא לידי מעשה, כפי שמקדים מוהרנ"ת בהקדמתו לספר ליקוטי מוהר"ן:

כי באמת, כל דברי הספר הנורא הזה הם השגות עליונות גבוהות ועמקות מאד מאד עד אין סוף ואין תכלית, ונעלם ונסתר ונתלבש בהם דברים גבוהים ועליונים מאד ... אך עקר פונתו הקדושה הוא פרוש הפשוט שכל תורה ותורה, כי לא המדרש הוא העקר אלא המעשה.

כמבאר כבר כמה פעמים שכל עקר פונתו הקדושה בכל תורה ותורה שגלה, ובכל דבור ודבור שיצא מפיו הקדוש, 'הכל' היה 'רק' בשביל לזכות את ישראל להביא לידי

ד. זה לשון הגמרא: "וכבר היה רבי טרפון וזקנים מסובין בעלית בית נתזה בלוד, נשאלה שאלה זו בפניהם: תלמוד גדול או מעשה גדול? נענה רבי טרפון ואמר: מעשה גדול, נענה ר"ע ואמר: תלמוד גדול, נענו כולם ואמרו: תלמוד גדול, שהתלמוד מביא לידי מעשה" (קידושין מ"ב).

רבינו עצמו דאג לכך שיידעו שכונתנו בתורתנו היא 'הלכה למעשה', וכאשר אמר פעם תורה גבוהה מאד על סודם הנעלם של הריקודים והמחאת כף, והיה חשש שיתפרש הדבר אצל השומעים כמשהו השייך רק לרמי המעלה ואינו נוגע למעשה לכל אחד ואחד, ראה צורך להדגיש בפה מלא ש"לא בשמים היא" אלא כל אחד מישאאל אמור לקיים זאת בתמימות ופשיטות.

וכפי שמספר מוהרנ"ת:

כְּשֶׁפָּתַחְתִּי לִפְנֵי הַתּוֹרָה "וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים" (בְּסִימָן י" חֲלָק רֵאשׁוֹן מִלְקוּטֵי מוֹהֲר"ן) הַמִּתְחַלֵּת "כְּשֵׁיטֵשׁ דִּינִים חֵס וְשְׁלוֹם עַל יִשְׂרָאֵל, עַל יְדֵי רִקוּדֵינִי וְהַמְחָאֵת כִּפּוּ נַעֲשֶׂה הַמְתַקֵּת הַדִּינִים" וְכוּ', אָמַר לִי: **כָּךְ אִמְרְתִּי! שְׁעַכְשָׁו נִשְׁמַע גְּזֵרוֹת חֵס וְשְׁלוֹם עַל יִשְׂרָאֵל, וְהַגְּהָ הוֹלְכִים וּמִמְשִׁמְשִׁים לְבֹאֵי יַמֵּי הַפּוֹרִים הָאֵלֶּה (כִּי הַתּוֹרָה הַזֹּאת נֶאֱמְרָה סְמוּךְ לְפּוֹרִים) וְיִהְיֶה יִשְׂרָאֵל מְרַקְדִים וְיִמְחָאוּ כִּפּוּ וְעַל יְדֵי זֶה יִמְתִּיקוּ הַדִּינִים. וְחִזֹּר וְכַפֵּל דְבָרֵי, וְאָמַר בְּפֶה מְלֵא: **כָּךְ אִמְרְתִּי!****

וְכוֹנְנוּ הֵיתָה לְהַעִיר לְבַבְנוּ שְׂנַדַּע וְנִבְנוּ שְׁכָל דְבָרֵי תוֹרָתוֹ הַקְּדוּשָׁה, אֵף עַל פִּי שֵׁיטֵשׁ בְּהַ עֲמָקוֹת גְּדוֹל וְנוֹרָא מְאֹד מְאֹד וְדָוִן עֲלָאֵי וְסוּדֵי סוּדוֹת עֲמָקִים וְרַחֲבִים מִנֵּי יָם בְּכָל דְבֹר וְדְבֹר, אֵף עַל פִּי כּוּ, עֵקֶר כּוֹנְנוּ שְׁנִשְׁמַע וְנִקְבַּל דְבָרֵינוּ הַקְּדוּשִׁים בְּפִשְׁטוּת, לְשִׁמּוֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֶת כָּל דְבָרֵי תוֹרָתוֹ בְּפִשְׁטוּת וּבְתַמִּימוּת.

כמו למשל התורה הקדושה הזאת, שנאמר שם שעל ידי המחאת כף וריקודין נמתקין הדינים, היתה פונתו כפשוטו, שיחזקו עצמן לשמח בימי שמחה, כגון פורים וחנוכה וימים טובים, או חתונה, וכיוצא בזה כל מיני שמחה של מצוה, שיחזקו עצמן בשמחה גדולה עד שיזכו להתעורר לריקודין והמחאת כף, ועל ידי זה ימתיקו הדינים.

כִּי כָּל דְבָרֵי הַתּוֹרָה לֹא בְּשִׁמְשִׁים הוּא, לֹאמַר שְׂאִין מִי שֵׁיכּוֹל לִזְכּוֹת לָזֶה לְהַמְתִּיק הַדִּינִים עַל-יְדֵי הַמְחָאֵת כִּפּוּ וְרִקוּדֵינִי כִּי-אִם גְּדוֹלִים בְּנֵי עֲלִיָּה, רַק כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל יֵשׁ לוֹ כַּח הַזֶּה כְּשֵׁיטִיקִים הַדְּבָרִים כְּפִשְׁטוֹן בְּאֵמֶת וּבְתַמִּימוּת. וְכֵן בְּכָל הַדְּבָרִים הַנֶּאֱמָרִים שָׁם בְּהַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וְכֵן כָּל מָה שְׁנֹאמַר בְּכָל תּוֹרָה וְתוֹרָה, כִּי לֹא הַמְדַרְשׁ הוּא הָעֵקֶר אֲלֵא הַמַּעֲשֶׂה.

(שיחות הר"ן, קלא)

כאשר לכל לא היה כי אם בשביל כוונה זו!

בהיות כל עקר כוננתו הקדושה בכל המאמרים ובכל הדרושים הנפלאים והנוראים אשר גלה לעם סגלה, לא היתה כי אם בשביל המעשה, כי לא המדרש הוא העקר וכו'. וכאשר נראה בעליל לכל אשר זכו לחסות בצלו הקדוש, אשר כל תשוקתו ומגמת חפצו היתה להביא אנשים לידי מעשה ישרה, לפקח עינים עורות ולהוציא אסירים בכושרות לאמר לאסורים צאו, להוציא ממסגר אסיר האסורים במאסר התאוות הלכודים ברשתי ההכלים, להורות להם הדרך אשר ילכו בה ואת המעשה אשר יעשו, אשר יעשה האדם וחי בהם חיי עולם. וזאת היתה פונתו בכל הדרושים והמאמרים שגלה וכל השיחות והספורים וכל הדבורים שהיה מדבר עם בני אדם - הכל כאשר לכל לא היה כי אם בשביל כוונה זו!

(קיצור ליקוטי מוהר"ן, הקדמת מוהרנ"ת)

אפילו "המעשיות משנים קדמוניות" אשר סיפר - על אף ש"לא איתא איניש על יבשתא" שיכול לפענח את פשרם, אעפ"כ גם בהם לא הייתה כוונתו אלא לעוררנו משינתנו ותרדמתנו, ו"ראוי לנו לחתור למצוא בהם איזה רמז הנוגע למעשה". וכדברי מוהרנ"ת:

הָאִמְנָם דְּבָרִים אֵלוּ, הֵם דְּבָרִים שְׁפָסָם עֲתִיק יוֹמִין וְלִית מַחֲשָׁבָה תְּפִיסָא בְּהֵם כָּלָל, וְלֹא אִיתָא אָנָּשׁ עַל יְבִשְׁתָּא דִּי יִכּוֹל לְמַפְשֵׁר פִּשְׁרָא דְּנָא וְרָזָא דְּנָא לְהַחְנוּיָא, אֵף עַל פִּי כֵּן מֵאַחַר שְׂבַחְמֵלֵת ה' עַל עַמּוֹ כְּכָר יְצָאוּ דְבָרֵינוּ אֵלוּ מִפִּי הַקְּדוּשׁ וְנִצְטִירוּ בְּכַתֵּב וְנִדְפְּסוּ בְּסִפְרֵי, רָאוּי לָנוּ לְחַתּוֹר לְמַצָּא בְּהֵם אִיזָה רְמִזָּה הַנוֹגַע לְמַעֲשֶׂה, בְּאִפְסוּ שְׁנוּכָה לְהַתְעוֹרֵר מִשִּׁינְתָּנוּ, אֲשֶׁר זֶה הֵיתָה כּוֹנְנוֹ הַקְּדוּשָׁה בְּאֵלוּ הַמַּעֲשִׂוֹת שְׁסִפְרוּ! כְּדִי לְעוֹרֵר מֵהַשִּׁנְיָה אֶת כָּל בְּנֵי אָדָם שֵׁינְשִׁים אֶת יְמֵיהֶם.

(ליקוטי הלכות, תפילין ה, ד)

שכן, על אף היותם נעלמים ונסתרים

יש בהם התעוררות מוסר נפלא ויצוים מאד ברב המקומות, בינם המשפיל בעצמו. כי רבם פכלם מעוררים וממשיכים את הלב מאד להשם יתברך, לשוב להשם יתברך באמת לאמתו, לעסק רק בתורה ועבודה תמיד, ולהפך פגיו מהבלי העולם לגמרי, כאשר יראה הרואה בעיני שכלו, אם יסתכל בהם באמת.

(סיפורי מעשיות, הקדמה)

◆ ◆ ◆

וכשם שספרי רבינו עצמו לא נועדו אלא "להביא לידי מעשה", כך גם הספר 'ליקוטי הלכות' - על אף היותו בנוי על דרך הדרוש - לא כתבו מוהרנ"ת אלא להביא לידי מעשה.

וכאשר נשמע כמה פעמים מפיו הקדוש שהקפיד מאד על כמה בני אדם שהתפלאו מאד על נפלאות הדרושים שלו, ואמר להם: הלא זהו החסרון שלכם, שאתם סוברים שכונתי על הדרוש והדרוש, הגם כי באמת הם דברים נפלאים וטובים מאד, אבל עקר כונתי הוא רק על המעשה. וכמו שאמרו רבותינו ז"ל "לא המדרש עקר אלא המעשה", וכונתי כפשוטו, שכשאתם מתעטפים בציצית תדעו ותזכרו ותשימו על לבכם היטב כל מה שנתבאר בדברינו בסוד ענין מצות ציצית על פי ההקדמות הקדושות שקבלתי

לא רק התורות, אלא "בכל הדרושים והמאמרים שגילה וכל השיחות והסיפורים וכל הדיבורים שהיה מדבר עם בני אדם", לא הייתה בהם שום כוונה אחרת מלהביא לידי המעשה, אלא "הכל

מרבנו זצ"ל. וכיוצא בדברים כאלה נשמע פעמים הרבה מפיו ז"ל, מה שאי אפשר לבאר בכתב כל כך.

(אוצר היראה, הקדמה)

בהקדמת הספר אף מאריך מוהרנ"ת להסביר כי כל אריכות דבריו ודרושי סביב תורותיו ועצותיו של רבינו, אינה אלא "להכניס אותם בלב האדם לקיימם בפשיטות ובתמימות, כי זה העיקר, כי לא המדרש הוא העיקר אלא המעשה".

פי דע, שכל הדברים שגלה רבנו ז"ל הם הקדמות חדשות לגמרי [אם אמנם כלם בנויים ומיסודים על כל מצות התורה המקבלות בדינו מכבר, עם כל זאת הם הקדמות חדשות לגמרי] וכלם הם עצות ודרכים נפלאים להתקרב על ידם להשם יתברך כל אחד ואחד ממקום שהוא, ועקר הפונה לקיימם בפשיטות כפי מה שיצאו מפיו בתמימות ופשיטות. אבל מעצם גשמיות גופנו ועכירת שכלנו, קשה וכבד מאד להכניס בלב האדם תמימות ופשיטות הדברים האלה, כי דעת כל אדם נוטה אחרי חכמות של העולם, שרבו מעקמין את הלב מנקדת האמת לאמתו בפשיטות ובתמימות, בפרט כי באמת לאמתו התמימות ופשיטות של דברי רבנו ז"ל עמק עמוק מאד, עמק עמוק מי מציאנו ... שבכל הדברים האלה צריכים לדבר הרבה, עד שזוכה להכניס אותם בלב האדם לקיימם בפשיטות ובתמימות, כי זה העקר, כי לא המדרש הוא העקר אלא המעשה. הן על כל אלה ההכרח להאריך ברב המקומות, כדי להסביר העצה בפשיטות, כדי שיביא תלמוד זה לידי מעשה.

וגם מצד החדושים בעצמם, פי דברי רבנו ז"ל הם עמוקים ורחבים מאד ... ועל פן הכרחתי בכמה מקומות להאריך ולהרחיב הדבור ולחזר ענין אחד כמה פעמים, אולי יכנס בלב המעיין תוך הפונה האמתית לידע החדוש על בריו, והעקר שיבוא על ידי זה לידי מעשה, להתעורר על ידי זה לקיים דברי רבנו ז"ל בפשיטות, לקיים ההקדמה שהוצאתי מדברי רבנו ז"ל אשר עליה בניתי הבנין ההוא, כי מאד עמקו מחשבותיו.

(ליקוטי הלכות, הקדמה)

סוף דבר הכל נשמע:

עיקר כוונתו של רבינו בכל תורותיו ופעולותיו, וכן של מוהרנ"ת בכל דרושיו וחיידושו - היא אך ורק להביאנו לידי מעשה. כך שכשאנו לומדים את דבריהם הקדושים עלינו לחפש תמיד את העצות היוצאות מהם הלכה למעשה.

ה"הלכות" שבספרי רבינו

לכבוד ימי החנוכה, נציין דבר מופלא:

במאמר "ימי חנוכה" (ליקוטי מוהר"ן תניינא תורה ב') מגלה רבינו נפלאות

ה. דילגנו הרבה מלשונו, מהכרח הקיצור, ולך נא ראה שם דבריו במלואם.

ו. ראה לדוגמא בערך 'אמת ואמונה' אות מ': "על ידי שלומדים הלכות, היינו לימודים המעוררים את האדם ליראת שמים וקיום התורה". וכן בערך 'תלמוד תורה' אות מ"ח: "על ידי לימוד פוסקים, היינו לימוד שולחן ערוך, בכדי לדעת את האסור ואת המותר וכו', ועל ידי שלומדים הלכות ועצות שבספרי צדיקים אמתיים, לדעת איך להתחזק באמונה שלימה בהשגחה פרטית וקיום התורה, שזה העיקר".

ז. ראה לדוגמא: הלכות בציעת הפת ה, לד-לה. חלוקת שותפים ה, יג. ועוד.

ח. שזהו סוד הדלקת נר חנוכה, המשכת הדעת מהצדיק האמת. ראה ליקוטי מוהר"ן תורה נ"ד בסופו, ועלים לתרופה מכתב מיום ד' וישב תקצ"א.

בענין לימוד הלכה, כשב"ליקוטי עצות" מסכם זאת מוהרנ"ת כך:

לימוד הלכות, בפרט כשזוכין לחדש בהם, זה בחינת שעשוע עולם הבא. ועל ידי זה באה הולדה בנקל, ונצולין מכל הצרות.

(ליקוטי עצות, תלמוד תורה, סה)

בפשטות הדברים מובן שמדובר על לימוד הלכות שבנגלות התורה; שולחן ערוך וכיו"ב. אך רבי שמשון ברסקי ז"ל, בביאורו על ליקוטי עצות, כותב:

על ידי לימוד הלכות, הן הלכות שלחן ערוך, אם לומד באמת בכדי שידע מה אסור ומה מותר, ובקשר פדי לקום דברי חז"ל "לא המדרש עקר אלא המעשה", הן שלומד למודים אמתיים מצדיקי אמת, שמלמדים את האדם איך לנהג בחייו, שמחמת זאת מכנים הלמודים האמתיים של צדיקי אמת בשם "הלכות", כי הם מלמדים את האדם איך לנהג בדרך התורה בלי שום מכשול. ובפרט כשזוכה לחדש בלמודי אמת הנ"ל, הינו שזוכה למצא בלמודי האמת הנ"ל באורים ופרושים אמתיים המסגלים לחדש את האדם ולעוררו ליראת השם וקיום התורה, כל זה הוא בחינת "שעשועי עולם הבא". הינו אם לומד את הלמודים הנ"ל באמת כראוי, מרגיש הוא בלמוד תענוג של עולם הבא. ועל ידי זה זוכה להולדה בנקל; הן הולדת בנים בגשמיות, הן הולדת מצוות ומעשים טובים שזה עקר ההולדה, כמבאר בדברי חז"ל שעקר תולדות של צדיקים הם מצוות ומעשים טובים. ועל ידי זה נצול מכל מיני צרות.

(עצות המבוארות, תלמוד תורה, סה)

הוא חוזר על נקודה זו כמה פעמים בספרו, כששורש דברים אלו הוא בליקוטי הלכות, שם מזכיר מוהרנ"ת כמה פעמים שתורותיו של הצדיק הם ה'הלכות' לקיום התורה. וכשיחתו המפורסמת של מוהרנ"ת, אשר

אמר פעם אחת בזה הלשון: **הלמוד של דיני התורה נתן לנו השם יתברך על ידי משה רבנו עליו השלום, והלמוד של קיום התורה נתן לנו השם יתברך על ידי אדמו"ר זצ"ל.** ועל זה מרמז הפסוק "ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה", ומתרגם יונתן: "ותקבלו אלפן חדת בחדוה מבחירי דצדיקיא".

(אבניה ברזל, שיחות וסיפורים ממוהרנ"ת, ה)

יהי רצון שנתחדש בימי החנוכה האלו בעסק לימוד תורת רבינו, "לאמשכא משח רבות קודשא ולאדלקא בוצינא".

והעקר להוציא מכל למוד ולמוד הלכות פסוקות לעובדא איך להתנהג בכל מדה ומדה, אשר זה הוא התכלית מכל הלמודים.

(גבורות שמשון, מכתב ח)

המשך וסיום המאמר יופיע בס"ד בגיליון הבא

שבת חנוכה

במרחק

ר' שמואל שפירא ליד חדרו במירון עם עוד מאנ"ש

ר' שמואל צציק במירון בהדלקת נרות ערש"ק חנוכה

ר' שמואל צציק במדרגות החצר

'השגות אלוקות' שהוא תכלית הבריאה. משכך אין מתאים כשבת חנוכה להסתופף ביחד עם כלל אנשי הצדיק אצל מי שאמון על אחדות הנפשות וגילוי אור ה' גם לחולים והנמוכים ביותר.

כבר למעלה ממאה שנה מתועדת ההתקבצות אצל התנא במירון, החל מימי הנסיעה שארכה שעות רבות ברכבות דרך חיפה, ובאוטומובילים שנחכרו במיוחד לשם כך. ועד לימינו אנו כאשר בקושי אפשר להספיק לסיים 'ספר תהילים', מזמן היציאה מהבית ועד להגיעה להיכל הציון הקדוש.

ישבנו תחת אחד השיחים עם כמה מהיקרים וחשובים שבאנשי שלומינו בהם הרה"ח ר' יצחק טשינגל שליט"א הרה"ח ר' מאיר קרלבר, הר"ד יהודה צבי צוקר, הר"ד שלום אהרן צוקר, והר"ד

הפלאותיו ומבאר את הסוד הנורא של האור שיורד למעמקי הצמצומים השונים שיש בין כל אחד ואחד, ומתקן את הפגם של תלמידי רבי עקיבא שלא נהגו כבוד 'זה בזה'. או אז מתגלה שדווקא הצמצום והשוני של השני, הוא ורק הוא הכלי המופלא של ידו יתגלה אור מיוחד של מלכות ה', ועל ידי כך נתאחדים התלמידים יחדיו ונמשך על ידם אור 'השגות אלוקות', על ידי צמצומיהם המיוחדים של כל אחד ואחד דווקא.

'חנוכה' הוא הזמן בו הצדיק יורד למקומות הנמוכים ומאיר את אור ה' מגלה התלמיד הקדוש, בחנוכה הצדיק יורד למקומו וצמצומו של כל תלמיד ויחיד, ומגלה את השייכות העמוקה שלו לה' יתברך לקדושה ולמצוות היקרות, שהינם כלים לקבל בתוכם את אור

ר' שמעון, המילים שמעלות בלבו של כל ברסלב'ר געגועים וכיסופים ל'חיות' מסוג אחר. זכו בני ארץ ישראל הסמוכים ונראים למערה הקדושה ובכל עת מצוא יוצאים הם בבקרים ובערבים להסתופף בצל הקדושה הנוראה והעצומה הזו. ואם בימים שבשגרה כן על אחת כמה וכמה בימי ההתקבצות כמו שבת חנוכה ושבועות בהם נהגו אנ"ש עוד מימיו של מוהרנ"ת להתקבץ ולהתחזק יחד באורו של הצדיק.

'אנן בחביבותא תלייא', זועק רשב"י בקול. הלא הוא המקום בו נכללות הנשמות האחת עם רעותה באהבה עצומה ונוראה. ובליקוטי הלכות נזיקין הלכה ד' שסובבת והולכת על תורה ל' בליקוטי קמא, יורד מוהרנ"ת בדרכי

תיאורים מיוחדים וזיכרונות מאירים ומעוררים מההתקבצות הותיקה מזה עשרות בשנים של כלל אנ"ש יחדיו בציון התנא האלוקי במירון יחד עם החסיד ר' לוי יצחק בנדר זצ"ל ושאר זקני וחשובי אנ"ש כפי שסופרו מפיהם של הרה"ח ר' יצחק טשינגל שליט"א הרה"ח ר' מאיר קרלבוך, הרה"ח יהודה צבי צוקר, הרה"ח שלום אהרן צוקר, והרה"ח יוסף ירוחם שיחיו | אנ"ן בחביבותא

י.ברונר

תמונות: ר' שמואל יצחק רוזנפלד

רלוי"צ במירון נראה אליעזר בורשטיין

ר' לוי יצחק עם אנ"ש במירון

**'תמונות
בפרסום
ראשון'
באדיבות ר' שמואל
יצחק רוזנפלד'**

יוסף ירוחם שזכו להשתתף בהתקבצות בתקופות שונות, והעלו זיכרונות מלאי חן והתעוררות, על נסיעה מאירה למרות התנאים הקשים, ועל חיות רוחנית שגברה גם על מחסור במזון ומקום ללון. סיפורים מופלאים על עבודת ה' שלא פסקה לרגע מחצות דרך טבילה במקווה הקפוא ועד הדלקת נר חנוכה ברגש של קדושה נעלמה.

ולא נאמרו הדברים והועלו עלי גליון אלא בשביל שנתעורר גם אנו לחדש כנשר נעורינו ולהיכנס מחדש לעבודת ה' בצל אור האורות, שהרי הוא כל חיותינו ותקוותינו, והוא יאיר לנו את אור הנרות הקדושים, אור של דעת דקדושה, וכדברי מוהרנ"ת במכתבו לקראת שבת חנוכה: **וימי החנכה הקדושים ממשמשין ובאין לשלום. ואני צריך להכין שמון משחת קדש שהוא הדעת הקדוש על חנכה הקדוש בשביל רבים.**

המקווה, לא תמיד הייתה חמה, פעם קר, ופעם גם קפוא, אבל מי שכבר הגיע למירון של אז, הגיע לעבוד את ה', כפשוטו לעבוד את ה', לא באו להתפנק. היו אוכלים כי צריך לאכול סעודת שבת, ובן אדם צריך להתקיים, אבל זה לא היה עסק

בעצמו, בנעימות כזאת, ומגודל החן של אמת ויראת הכבוד לא הייתי יכול להמשיך לישון..

ר' לוי יצחק היה נוהג בפשטות כזאת, הוא היה דואג ועוזר לאנשים זקנים ונערים כאחד, יכולת לראות תנועה פשוטה שלו שאומרת הרבה, הרה"ח ר' בצלאל פרידמן שליט"א אמר לי פעם, לפעמים אחרי שראית את ר' לוי יצחק לומד חמש שעות ראית אותו הולך לכיור וכדומה או לשאר צרכים גשמיים, ומהתנועה האחרונה ראית הרבה יותר מכל מה שהיה לפני כן, היו אצלו כל מיני תנועות 'חן של אמת', איך שהוא דיבר עם אנשים, אפילו איך שהוא דיבר עם כל ילד.

סיפר לי ר' אהרן לבל מארה"ב ששנה אחת הוא אהרן היה במירון, ורלו"צ ביקש ממנו שידאג לו שם לחדר לשבת. וכאשר רלו"צ הגיע באוטובוס מירושלים, הוא ירד למטה לכביש לעזור לו בנשיאת המזוודה בכל העליה מהכביש עד רשב". כשהגיעו למעלה הם עלו למרפסת החדרים, וכשעברו ליד חדרו של ר' שמואל, אמר לו רלו"צ בוא ניכנס לר' שמואל, הם נכנסו לחדר של ר' שמואל שפירא, ורלו"צ דיבר אתו כמה מילים בחביבות, לאחר מכן הוציא סביבון, ושניהם סובבו...

אני עוד זוכר את ר' לוי יצחק מגיע למירון לשבת חנוכה עם כובע - מספר ר' יצחק: כשהגיע לירושלים בשנת תש"ט לא רצה ללבוש שטריימל בשבת, כי באומן לא נהגו בזה המון העם, כי אם רבנים ומפורסמים, באחד הימים ניגש אליו הרה"ח ר' אשר זעליג מרגליות זצ"ל

ובער"ח אלול. ההרגשה בשבת חנוכה הייתה שר' לוי יצחק מגיע בעיקר בשביל להיות עם אנשי שלומינו בשבת.

מעניין לעניין מספר ר' יהודה צבי: ר' לוי יצחק ראה בזה הזדמנות להתקבץ עם כלל אנ"ש, להתוועד עם אנ"ש, זו הייתה האווירה. בנוסף הבנו ממנו, שהוא רצה להיות אצל ר' שמעון, כאומר, הרי כמה מאנ"ש היו פה בראש השנה, אני גם יבא, כלומר, גם אני מעריך ומחשיב את קדושת מירון וציון הרשב"י, אני זוכר שגם התבטא פעם, שהוא מכבד את רשב"י לא פחות ואפילו יותר מהרבה אחרים שישבו שם הרבה, והייתה לו מאד יראת קדושת המקום.

ר' שלום אהרן מספר על שבת חנוכה דאז: כשהייתי בגיל בר מצוה ממש, באותם ימים זה היה מאוד רחוק המושג של לנסוע לשבת למירון, לא היו נסיעות ואוטובוסים מאורגנים, אנחנו היינו גרים בבני ברק, ואצל הבני ברק'ים זה היה רחוק מן המציאות שבחור בן 13 ייסע למירון, לשבת, בחורף קר, למירון הקפואה לעומת בני ברק, עם מי? איך תסתדר? איפה תישן? אז התקשרו לסבא ר' לוי יצחק, וביקשו ממנו שידאג לי, וכך זכיתי לשבות יחד אתו בדירה וליהנות משבת חנוכה אחרת לגמרי.

גם בכל השנים שלאחר מכן גם כן זכיתי להסתופף בצילו. אצלי הייתה זו הזדמנות פז ללוות אותו ולראות את החיים טובים שלו מקרוב, בכל ענייניו הרוחניים ואף הגשמיים ששימשו למטרה רוחנית, כמו למשל קימת חצות, שבאותה שנה הוא אף העיר אותי

אור בהירות הדרך

ההכנה והנסיעות הינם חלק בלתי נפרד מתיאורי ההוד על שבת חנוכה עם אנ"ש בפרט בשנים קודמות יותר, שהם ארכו כאמור זמן מרובה, ואף סיבובים וטלטולים מאוטובוס לרכבת וכן הלאה, ר' יצחק טשינגל נזכר ומספר על אותם ימים: למדתי בישיבת ברסלב ארבע שנים, אבל אני לא זוכר שהיו נוסעים לשבת חנוכה למירון בצורה מאורגנת מטעם הישיבה, רק כמו שהיו נוסעים בערב ראש חודש ניסן וערב ראש חודש אלול, אבל הייתה 'רוח' של עבודת ה' וזה מה שגרם שלא מעט בחורים היו נוסעים מצד עצמם.

ר' שלום אהרן מקדים: לספר את זה? חושבני שגם אחרי שייכתבו כתבה שלימה, יכול להיות שהעיקר יהיה חסר. זה הרבה יותר מסיפורים, קשה להסביר את מה שנחרט בלב זה היה אצלי ואצל עוד הרבה יסודות של ההתקרבות, על אף שלמדתי בישיבת ברסלב, וגם גדלתי בבית כמו ברסלב'ר, אבל בכל זאת השבתות האלו היו ממש היסוד. היה בזה עניין של 'שימוש', לחיות עם זקני אנ"ש, לראות את ההוואי מקרוב.

ר' יצחק: הקביעות של ר' לוי יצחק לבוא לשם הייתה בשבת חנוכה, בער"ח ניסן - שאז היה אוסף כסף לחלק קמחא דפסחא לאברכים,

ידידות אמת. עם ר' לוי יצחק במירון (באדיבות גנ)

ר' בנימין זאב חשין בל"ג בעומר במירון

אחד בשביל להתחמם, לקראת הנץ התפללנו והתיישבנו בציון ללמוד, ואז אנ"ש התחילו להגיע, יופי בלתי ניתן לתיאור, איך שאנ"ש מגיעים ומתרפקים בהר הקודש.

לגור אצל רשב"י

למרפסת הכהונים הייתה דלת אחת מהיכל הציון, שאר הפתחים היו כמו חלונות, ובחלונות הללו היו הרבה מאנ"ש מדליקים את נרות החנוכה, כיון שהיו הרבה מהם שהיו ישנים בהיכל המערה על הרצפה.

בעניין זה מתאר ר' יצחק: ר' הירש לייב ליפל היה מדליק ליד ציון הרשב"י, הוא טען שהוא גר במערה ולכן הוא מדליק שם. הייתה לו מנורה משולשת, למטה היו הנרות עם השמש, וזה היה יוצא בצורה של משולש, ומלמעלה הוא היה תוקע את המנורה במסמר לקיר. פעם אחת הוא לא מצא מסמר ועלה לגג לחפש אחר כזה, כשהגיע לגג התעורר לה' יתברך ושכח לגמרי שהוא מחפש מסמר, והתחיל לצעוק לה', עד שחזר לעצמו, אז הוא שב לחפש את המסמר...

ממשיך ר' יצחק: בערב שבת הזדרזו להתפלל קבלת שבת, אך גם אז ישבו אצל הנרות מעט. פעם באתי לראות את הדלקת הנרות של ר' לוי יצחק, וראיתי איך שאפילו בערב שבת הוא שר את כל הזמירות.

ר' שלום אהרן: זכייה מיוחדת הייתה לראותו ולשהות בצלו בהדלקת נר חנוכה, כי חוץ משבת חנוכה אף פעם לא ראינו אותו מדליק, הרי כל אחד מדליק בביתו, אבל שם היינו איתו, ושרנו ביחד. גם בתוך הזמירות הוא היה זורק פה ושם מילה או שיחה קצרה. אני נזכר איך פעם בעת ההדלקה הוא דיבר מהמעשה של היום השישי ממעשה י"ג שבסיפורי מעשיות. והזכיר שמוהר"ג"ת אומר על זה 'וסוד מעשה זה נעלם מכל העולמות'. בפעם אחרת חזר על השיחה הידועה ממוהר"ג"ת אמר: 'שכשהבני בית מדליקים נרות שבת יכולו שכך יאיר אורו הגדול של רבינו הק' בכל העולמות'.

לחטוף, פעם חזר השליח וסיפר לר' לוי יצחק, שבחדר אוכל כל אחד ניגש לדלת ומבקש שהוא צריך אוכל בשביל ר' לוי יצחק. אז הוא הגיב: 'ברוך ה' אני מזכה הרבים'...

ר' יוסף מחזיר אותנו לתחילת התקרבותנו: כשהתקרבותי לברסלב ע"י כמה חברים שפגשתי במירון עם ר' בנימין כהן, שקירבו אותי והביאו אותי לישיבת ברסלב, זה היה בתחילת החורף - ר"ח חשוון, הם סיפרו שעוד מעט מגיע חנוכה ואנ"ש נוסעים למירון לשבת וכדאי מאד לבא, ואני כמובן מיד הצטרפתי איתם, אלו שנסעו מיישיבת ברסלב נסעו ברכבת, מבני ברק באוטובוס עד לרכבת ברכבת נסעו לחיפה ומחיפה שוב באוטובוס למירון, הם ביקשו שאני יבוא לעזור להם כבר מליל שישי, זה הייתה הפעם הראשונה שנסעו בטנדר מאורגן, ר' שלום נתן דייטש היה מי שארגן את הטנדר, השאר הגיעו ביום שישי, טנדר של אז היה יותר עגלה מאשר רכב, כך שבאמצע הדרך התפוצץ אחד מגלגלי הטנדר בגלל שהיה משקל יתר מכל המשאות שהעמסנו עליו, וחכינו בדרך עד שהביאו טנדר חלופי.

אחדות מופלאה שררה אז בין אנ"ש, הציבור לא היה גדול, ואחד הכיר את השני, מה שמאד קירב את כולם, אני זוכר כל מקורב שהיה מתקרב, מיד כל הציבור קיבל את פניו בשלום עליכם ומקורבים אותו כמו שצריך, מתעניינים איך קוראים לך, מאיפה אתה, מי אתה, כל הדברים האלה ממש קירבו הרבה.

בזמנו, היו נשים צדקניות שעבדו במטבח ונתנו לאנשים לאכול, הם ראו בחורים מיישיבת ברסלב שבאים בליל שישי וקמים חצות, אז הביאו לנו אוכל, כמה יפה היה לראות בחורים צעירים ממש, שכיון שהגיעה שעת חצות פשוט 'קופצים' מהמיטה וקמים, בלי משגיח שעומד עליהם, אז מאד התפעלתי מזה.

הקור היה נורא, בהיכל הציון היה קר וקפוא, ישנו ביד עזרא בצריף, זה היה צריף קטן בו ישנו גם שם היה מאד קר, לקחנו כמה שמיכות לכל

ואמר לו, שבירושלים אף הסנלדר הפשוט ביותר לובש בשבת שטריימל, וזה טובה גדולה לחינוך הבנים, הוא אכן שוכנע, והתחיל ללבוש בירושלים שטריימל בשבת, אבל כשבא למירון בשנים הראשונות עדיין היה לובש כובע, ורק בירושלים חבש שטריימל משום מנהג המקום, עם השנים, התחיל ללבוש שטריימל גם במירון.

מוסיף ר' שלום אהרן, שגם ר' מיכל אחרי שעלה לארץ, הוא הלך כעשר שנים עם כובע בשבת, ורלוי"צ שיכנע אותו לעבור לשטריימל, הוא החל לראשונה ללבוש שטריימל בשבת חנוכה במירון, והתלונן שהוא מרגיש עם זה כמו איזה רבי, איזה אדמו"ר.

מעייני 'עולם הבא'

ר' שלום אהרן: אז הייתה הנסיעה 'לשם שמים' בלבד, לא היה תנאים של אוכל, היה קר ולא היו שמיכות ולא מספיק מזרונים, היום לא מבינים את המושגים האלו, מירון לא היתה מקום ישוב, כדי לקבל את האוכל, שהיה מצוי רק בהכנסת אורחים של קרלבר היה צריך להיחף ולחטוף וכו', רלוי"צ היה מביא איתו את רוב האוכל שלו מביתו, ואילו לאוכל חם כמרק וטשולנט היו שולחים מחדרו של ר' לוי יצחק שליח שיביא מרק וטשולט חם מהמטבח, לשליח היו מתייחסים בדרך כלל בדלת המטבח קצת יותר בדרך ארץ, כדי שלא יצטרך

אחדות מופלאה שררה אז בין אנ"ש, הציבור לא היה גדול, ואחד הכיר את השני. מה שמאד קירב את כולם, אני זוכר כל מקורב שהיה מתקרב, מיד כל הציבור קיבל את פניו בשלום עליכם ומקרבים אותו כמו שצריך, מתעניינים איך קוראים לך, מאיפה אתה, מי אתה, כל הדברים האלה קירבו המון

גם לירושלים הייתי מגיע לפעמים מבני ברק, והולך אתו מהשול עד לביתו כשבע דקות וכבר הייתה שווה כל הנסיעה, כל שכן במירוץ שישבנו ביחד בסעודה, אפילו בלי להאריך, אבל בכל זאת זה היה מגיע לשעה ואפילו שעה וחצי.

פעם אחת ר' נתן ליברמנש ביקש שיבא לאכול עם הציבור ביחד, הוא טען שזה יהיה תועלת לכל הציבור וזה יוסיף לרצינות. לאחר הפצרות רבות ר' לוי יצחק נענה לבקשתו ובליל שבת אחרי התפלה הוא הלך לאכול עם הציבור. אני ישבתי לידו, והרגשתי שהוא לא יושב בנות, כיון שהרגיש שיש בזה סוג של פרסום, להושיב אותו במזרח כדי שכל הציבור יתעורר. מי שהסתכל מן הצד היה יכול לראות בזה כמין רבליסטעווע (-אדמורו"ת), אחד עמד מאחוריו ושאל אותו על הזמירות איך ומה לשיר, הוא כבר לא כל כך יכול היה לראות טוב, ובכל זאת הרגיש שזה יוצר מצב של פרסום ורבנות, כל הסעודה הוא חיכה שתגמר, ויותר הוא לא הגיע.

עיר' וקדיש

ר' יצחק: אחר הסעודה הזדרזו לישון וקמו חצות, הרבה היו מגיעים לציון לשעתיים של חצות, כמו ר' לוי יצחק ור' שמואל שפירא ור' הירש לייב, והיו כאלה שהלכו לשדה, ר' לוי יצחק אמר שלא צריך לעשות מזה עסק ולצאת בקבוצה, כי הרי זה עניין של התבודדות, אם בירושלים צריך לארגן נסיעה, כדי להגיע מחוץ ליישוב, נוסעים יחד, אבל במירוץ כשנמצאים קרוב לשדה, בשביל להתחזק לצאת לשדה אפשר לקחת חבר ולצאת.

ר' יוסף: ממש רוב רובם של אנ"ש היו קמים חצות, היה מפליא לראות את ה'תמימות ופשיטות', זה אחד הדברים שמאד משך אותי ומאד קירב אותי לברסלב, לראות את המתיקות הזאת.

ר' יהודה צבי מספר על השנים המאוחרות יותר: בליל שבת יצאו ל'פעלד' עם ר' נתן ליברמנש, המצב המרומם סביב זה גרם להרגיש שאת כל השבת באנו בשביל זה, הייתה לו דרשה קבועה פחות או יותר, אותה דרש לקראת סיום סעודת ליל שבת, ש'עכשיו אין זמן לשום דבר', צריך רק להזדרז ללכת לישון, ולקום חצות, הלא איך אפשר להיות בשבת אצל ר' שמעון ולפספס את ה'חצות'.

ר' יוסף: בערב שבת היית רואה את כל העשבים והעלים שצמחו מהגשם מלבליים, אחרי שבת הכל נהייה שטוח לא נשארו עשבים עומדים מרוב

שר נ'הלל, נודה ונהלל', הוא היה שר גם: 'אורקוד יא שבאב נודה ונהלל', 'אורקוד', זה תרקוד שבאב זה חברים, לשמוע אותו שר, זה היה אור נפלא.

ר' יצחק: לתפילות בדרך כלל היה ניגש הרה"ח ר' שמואל צ'צ'יק זצ"ל, היו מתפללים בהיכל הרשב"י, והיו אוכלים בהכנסת אורחים של קרליבך, שכבר מאז הוא שם, ואז גם שרו את הזמירות של חנוכה לאלו שלא הספיקו לשיר עם ההדלקה. הכל היה בנעימות נפלאה בחיות ובאחדות.

ר' יהודה צבי מספר: פעם אחת ויחידה זכיתי לאכול עם ר' לוי יצחק בחדר, הזמירות היו בזריזות, דומה היה בעיני שכל הזמירות הוא שר במנגינה אחת.

ר' שלום אהרן מעיר: כנראה זה היה בשבת בבוקר, שאז הוא תמיד שר את ארבע קטעי הזמירות האחרונים כמו "יום זה מכובד" "כי אשמרה שבת" והלאה, באותו ניגון, (הניגון המוכר של יום זה לישראל)

ר' שלום אהרן ממשיך: כנכד הייתי יותר שווה אתו, וזה היה נפלא ממש, יותר מאשר עם כל הציבור, לאכול אתו, לשמוע את הדיבורים. גם אם הוא היה שם דגש בליל שבת להזדרז לחצות ולא עשה פארברענגען, אך בין לבין אפשר היה לשמוע הרבה דברים, זה כבר היה שווה את הכל.

הוא היה תמיד מתפלל מנחה ואחר כך מדליק נרות חנוכה ונר שבת, ואז היו שרים את כל הזמירות בנועם ובנחת. אף שהוא היה זריז אבל הכל היה בלי לחץ, הוא תמיד הספיק הכל.

זכורני שהרה"ח ר' זאב ליברמנש זצ"ל לא נסע בדרך כלל על שבת חנוכה, לעת זקנותו סחב אותו פעם אחת בנו הרה"ח ר' נתן שליט"א למירוץ, ואחד מאנ"ש שחק עליו באומרו: נו, זקני תלמידי חכמים כל זמן שמזקינים... ההוא טרם כילה דבריו, ור' זאב עונה לעומתו: דעתם מיטפשת עליהם... גם הרה"ח ר' וועלוול חשין זצ"ל גם היה מגיע כל שנה והיה נעמד ליד הבימה ושר עם הציבור, בעיקר הספרדים, והתחיל לזמר בקול רם: 'נהלל, לכבוד רבי שמעון נודה ונהלל'.

'אורקוד יא שבאב'

ר' יוסף: מי שהיה שומע את ר' וועלוול חשין שר את נודה ונהלל, היה נשאר מרותק, זה היה משהו מיוחד, בליל שבת אחרי בר יוחאי הוא היה

ר' נחמן שותק מתרפק על גג הציון במירון

על הסיפורי מעשיות מספר ר' שלום אהרן: הייתה שבת חנוכה שלמד במקום סיפורי מעשיות את המעשה מאורח נכנס לבעל הבית, והאריך בזה שזה הקשר הגדול ביותר שיש עם הצדיק כשהוא טורח בשבילך, הוא בא אליך וכו'.
כאמור, היו לא פעם דחיפות בחדר האוכל זכורני שפעם

אחת אחרי שהיה שם קצת בלגאן הוא דיבר בסיפורי מעשיות וכל השיעור היה כדברי תוכחה ומוסר, שבשולחן של רבינו אין כזה דבר לחטוף אוכל, הכל עם דרך ארץ, על פי השיחה הידועה: מלכים וקיסרים יכולים לשלוח את ילדיהם ללמוד אצלי אין להתנהג בדרך ארץ.

ר' יוסף: אז עדיין לא הבנתי אידיש, אבל היה תרגום מילה במילה, בשנתו האחרונה אחרי שגמר הוא אמר: אתם כבר כל כך הרבה שנים ברסלב'ר חסידים ועוד לא יודעים אידיש, שנה הבא לא יהיה תרגום, עד אז תלמדו אידיש, אז אמרתי לו ששנה הבאה יהיה תרגום כי יהיו מקורבים חדשים שיבואו בע"ה שלא יודעים עדיין אידיש... הוא חיך וממש התחיייה מזה, הוא כל כך נהנה מהדיבור הזה, הוא עשה מזה עסק, שנה הבאה יהיה מקורבים חדשים. ראינו כמה בווער לו שיעוד נפש יגיע לרבינו, הוא שכח לגמרי שלפני דקה הוא אמר, למה אתם לא יודעים אידיש.

רעוא דרעווין במערה

ר' יצחק: פעם הייתה שנת בצורת, ור' לוי יצחק אמר שמכיוון שרבינו אומר בספר המידות שְׁמִירַת תְּהִלִּים סְגָלָה לְהוֹרִיד גְּשָׁמִים, תְּהִלָּם ר"ת לְמִטְרַת הַשְּׁמַיִם תְּשֻׁטָּה מַיִם. לכן יתאספו אחה"צ בהיכל הרשב"י לומר את כל התהילים עד מנחה, ואכן כך היה וכלל אנ"ש סיימו אז את כל ספר התהילים, ואכן אח"כ ירד גשם.. אחר סעודה שלישית.

פעם אחרת אני זוכר דיבור מר' לוי יצחק, היה זה כשלמד בסעודה שלישית את התורה ימי חנוכה הם ימי הודאה, הוא סיכם ואמר שהמובחר של התפילה היא הודאה והמובחר של התורה הוא הלכה.

גם ר' שלום אהרן מספר: אני זוכר פעם אחת את הרה"ח ר' משה בורשטיין זצ"ל יושב בסעודה שלישית בעגונות חן ומקשיב לר' לוי יצחק ומענה בראש על כל דבר. בשבת חנוכה האחרון לחייו ובכלל בשנתו האחרונה דיבר הרבה על העניין של ארץ ישראל. הוא הכניס ללב את השמחה, את החיות שאנחנו, בכל זאת, הרי אנחנו נמצאים בארץ ישראל, והזכיר לשבח את הרה"ח ר' נחום יצחק פראנק זצ"ל שחיתן בארץ הקודש 13 ילדים ואף פעם לא יצא לצורך כך מארץ ישראל. הרי כולם אומרים שגם אם לא רוצים, כשמגיע לחתן את הילדים, כבר אין ברירה, חייבים. אבל הנה הרי אתם רואים שזה אפשרי, אם מתעקשים ברצון דקדושה להישאר בארץ ישראל, ה' עוזר.

הפסיעות שאנ"ש הלכו שם. מי שלא היה יכול להתבודד היה נשאר במערה, כל אחד והעניינים שלו, כל אחד תפס את הפינה שלו. יכולת לעמוד במרפסת של הכוהנים ולשמוע את אנ"ש צועקים בשדה. זה היה בעיקר בשעתיים של חצות, אבל היו גם המאחרים לבוא שהלכו במשך הלילה.

המקווה, לא תמיד הייתה חמה, פעם קר, ופעם גם קפוא, אבל מי שכבר הגיע למירון של אז, הגיע לעבוד את ה', כפשוטו לעבוד את ה', לא באו להתפנק. היו אוכלים כי צריך לאכול סעודת שבת, ובן אדם צריך להתקיים, אבל זה לא היה עסק. ברוך ה' גם היום העניין של הרבי ממשך, אין הרבה הבדלים בין היום לבין אז, רק אז הציבור לא היה גדול, לכן היה יותר מיוחד.

אני זוכר את ההכנות המוקדמות לתפילה, והתפילה בעצמה בהתלהבות כזאת כמו שאנ"ש רגילים, הלל בחיות נפלאה כמו שאנ"ש אומרים הלל..

ר' שלום אהרן: לעת זקנותו כשכבר בקושי ראה בספר, ישבתי פעם אחת מולו בציון בזמן חצות, (אחרי תיקון חצות ושאר ענייניו) באיזשהו שלב הוא לקח לידי משניות שבת, כדרכו ללמוד בכל שבת את תיקוני שבת כ"ד קישוטי כלה, הוא ישב והצמיד את הספר לעיניים, והתחיל להגיד בכזה התלהבות ותוך 50 דק' סיים את כל המסכת, כל זה עם העיניים שבקושי ראה בהם. אחרי זה הוא היה הולך לישון קצת שעה שעתיים וכדרכו כבר היה קם בשעה 3:30 הלך למקווה, והחל להתכונן לתפילה. הרבה זמן לפני שהתחילה הוא כבר ישב על מקומו והתפלל מילה במילה. הרה"ח ר' אליהו גודלסקי שליט"א סיפר לי שפעם הוא שמע אותו כשעתיים לפני הנץ כבר אוחז ב'לדוד בשנותו' בשחרית של שבת...

לבכות בקריאת התורה

ר' יצחק נזכר בשנים קודמות יותר: ר' שמואל צ'צ'יק היה הבעל קורא, היה נותן הרבה עליות, והיה דואג לסיים את הקריאה בדברים טובים, למשל בפסוק 'בטנים ושקדים'. הוא היה עובד ה' ותלמיד חכם גדול, אבל גם אדם שמח ומשמח אחרים.

ר' שלום אהרן מספר על השנים המאוחרות: ר' נתן ליברמנט היה בעל קורא, פרשת מקץ, היו אומרים שזה ברסלב'ר פרשה, כל הפסוקים שמדברים על 'גדולת הצדיק', 'יוסף הוא המשביר וכו', וכל הפרשה של מכירת יוסף והאחים. כל ההרגשים על הדיבורים שיש בליקוטי הלכות אודות כך, זה נותן משהו. זה לא היה רק לשמוע לצאת ידי חובת קריאת התורה, זה היה חלק מה'ברען' של כל התפילה סיפר לי אחד החברים שישב בקריאת התורה ליד רלוי"צ, שבאמצע הקריאה הוא שמע אותו כמה פעמים מתרגש וכמעט בוכה כשהתעורר מתוך הקריאה, ומלמל לעצמו יחד עם הבעל קורא בכזה התעוררות, כמו, 'אבל אשמים אנחנו בהתחננו אלינו ולא שמענו', וכדומה..

ר' יוסף: בסעודה שלישית לא משכו את הזמן היו מברכים ברכת המזון ומתפללים מעריב מיד במקום, ואף לא עלו לציון, כדי שמי שרוצה לחזור להדליק בבית, שיספיק.

ר' שלום אהרן: בשנים הטובות בדרך כלל ר' לוי יצחק היה נשאר במירון ללון גם במוצ"ש, אז היה לנו את המלוה מלכה והדלקת נר חנוכה, ואחרי זה חצות של מוצ"ש, ותיקין של יום ראשון, לפני התפלה, ואחרי התפלה, גם פת שחרית, והיה אז הרבה מה לשמוע, וכן בדרך חזור. פעם חזרנו ביום ראשון עם ר' נתן ליברמנט בנסיעה ברכבת, ור' נתן דיבר עם הבחורים כל הדרך, התפללו מעריב בחדר שבין הקרונות עם כזה ברען, ואח"כ ריקודים כאלו בתוך הרכבת...

ר' יצחק: פעם נשארתי במוצ"ש עם ר' לוי יצחק, כלילה הוא קם בחצות ולמד את הסדרים שלו, משניות וכדומה, ובאותה שנה היו שם מנגנים וכלי זמר, וניגנו ורקדו עד לפני הנץ, ר' לוי יצחק היה לו מאד חיות מזה, והוא נכנס לרקוד ונהנה מזה, אחר כך אמר שהיה כדאי להישאר עוד לילה בשביל החיות שהיה מהניגונים והריקודים.

ר' שלום אהרן מוסיף נקודה נוספת: הוא דיבר הרבה מהחסידי ר' אברהם בר"ג, אולי בגלל שזה היה סביבות הארציטי, פעם היה הארציטי במוצ"ש ואז עיקר הדיבורים בסעודה שלישית היו על ר' אברהם, והוא דיבר על התורה צ"א ח"ב דע שההתקשרות באמת לצדיקים אמתיים הוא תועלת גדול מאד מאד, איך צריך להיות תלמיד, איך לשמוע דיבור של הרבי, איך להיות ברסלב'ר חסיד. הרבי אומר שהלב פורח באויר לשמוע 'דיבור פון רבי' (דיבור של הרבי), הוא תיאר את ר' אברהם בר"ג איך שהלב שלו היה משתוקק לשמוע דיבור של הרבי, פעם דיבר ממנו במלוה מלכה, אולי היה הארציטי, ואמר, כשמדברים מר' אברהם מגיע הרהור תשובה. גם סיפר שבאומן ר' אברהם לקח חתן לבתו שבא"י, והתכוון לקחת איתו לאר"י, וכששאלו אותו: למה לא לקחת את לוי יצחק?, אמר: אני לא יודע אם הוא ירצה אותי, איזו ענווה הייתה לו, סיים ר' לוי יצחק.

כאן המקום להזכיר גם את ר' ישעיה סילבר ז"ל, שמחמת שהתעורר מאוד בתחילת התקורות על-ידי שבת חנוכה במירון - הוא מימן כמה פעמים לבחורי ישיבות ברסלב את האכסניה והאוכל במירון, ולא רק, הוא אף דאג שיבואו דווקא כבר בלי שישו בשביל עבודת הלילה בחצות וכו'.

"תזמורת חנוכה הופיעה באחד מלילות חנוכה בצריף של ר' בירך, באמצע הנגינה והזמ

זמירות חנוכה

במחנה ויירז'נבוריק

בשעה שהחסיד ר' ברך רובינזון ישב עם חבריו והגה בתלמודו בשלווה בברסלבר שטיבל באוסטרובצה, הוא לא פילל בחלומו הפרוע ביותר שיום אחד הוא יהיה מפקד צריף במחנה עבודה מטעם הגרמנים | הפרק העלום בקורותיו ותלאות חייו בימי ההסתרה הגדולה מואר באור יקרות | ה'קיבוץ' באפטא בראש השנה תש"ב, הגירוש, הושטת העזרה לאחיו המעונים תוך כדי הסתכנות יומיומית, דיבורי האמונה, ה'מלוה מלכה' עם סיפורי הצדיקים בתוככי הגיהינום, והתפילה שבקעה את הרקיעים | **ובידו הגדולה הוציא את הסגולה**

דוד דגן

מה נכנס מפקח, 'מה פירוש הדבר?' הוא צעק ורצה לגרש את הקהל"

פרק מתוך הספר
הייחודי 'אש
תמיד תוקד' על
חסידי ברסלב
בפולין הרואה
אור בימים אלו

גאון עצום ו'בעל מחדש' שהתכתב בהלכה עם גאוני דורו אך ברח מן השררה והעדיף להתפרנס מדוכן שבו מכר בשוקה של אוסטרובצה; את ר' ישראל רוזנברג שבביתו התארחו דרך קבע עניים ואומללים והיה סועד קשישים עזובים שאיש לא חשב להתקרב אליהם; את ר' משה יעקב טופל שבימי המלחמה, כשמאות יהודים נפטרו בגטו מרעב ומטיפוס ולא היה מי שיתעסק בקבורתם, חרף את נפשו כדי להביאם לקבר ישראל, ועוד עשרות חסידים נלבבים שאורו של רבינו זרח בלבם.

ראש השנה תש"ב - הקיבוץ באפטא

עד למלחמת העולם השנייה, חיו באוסטרובצה כשמונה אלף יהודים. באלול ת"ש, עם כיבוש העיירה על ידי הגרמנים, החלו משלחים יהודים למחנות עבודה. באביב תש"א הוקם גטו בו רוכזו יהודי המקום ועוד אלפים מהסביבה, אם כי עדיין לא נסגרו שעריה.

בהתקרב ראש השנה תש"ב, עברה השמועה בין אנ"ש כי השנה מתקבצים אנשי שלומנו בעיירה אפטא, שם יתקיימו התפילות בבית החסידים דברסלב. ר' ברוך הצליח להגיע לאפטא הסמוכה, בה היה עדיין המצב פחות גרוע, שם

קצת איך לעבוד להבורא עולם, שלא יקרה ח"ו עוד הפעם מה שקרה, ולקח לשארית הפליטה, הם עצמם גם כן צריכים בוודאי ללמוד מוסר גדול מזה, שראינו בעינינו ממש כל הרציחות ומעשיות רעות, וגם הניסים הגדולים שה' יתברך עשה עמנו והצילנו ממחנות סגורות שהיינו שם כבושים כמה שנים שלא היה בהיכולת להימלט מהם וכל אחד מתייאש עצמו כבר והשי"ת ריחם על עצמינו שלא לשרוף כל עצמותינו על הכבשן של אש, ועוד לראות מה לתקן קצת בזה העולם ולספר הניסים הגדולים ולומר הקדיש הגדול עד ביאת גואל צדק" - - -

וכן היה הולך ומתאר את ידידיו ורעיו, את המקורב הראשון בעיירה, איש תם וישר ור' דוד קליינמן שמו, שהכל הכירוהו כ'ר' דוד'ל דער מַצְבֶּה קְרִיָצְעֶר' - חוקק המצבות, על שם מלאכתו, שבינו היה בית וועד לענייני רבינו, בטרם נוסד בית המדרש ברסלב באוסטרובצה; את רבו המובהק רבי אברהם יצחק וייסזאנד הי"ד שלא הניח כמותו בחריפות וכוח הסברה, שהיה חוזר מן ההתבודדות בעיניים אדומות מבכי ונותן את מלבושיו לעני מרופט שפגש בדרכו; את רבי משה דוד טעביל אייזנמאן, המכונה "משה'לה אוסטרובצר" שהש"ס כולו היה שגור בפיו עד שהגה"ק מאוסטרובצה כינה אותו "ארון הספרים שלי"; את רבי משה מנחם ויינברג הי"ד

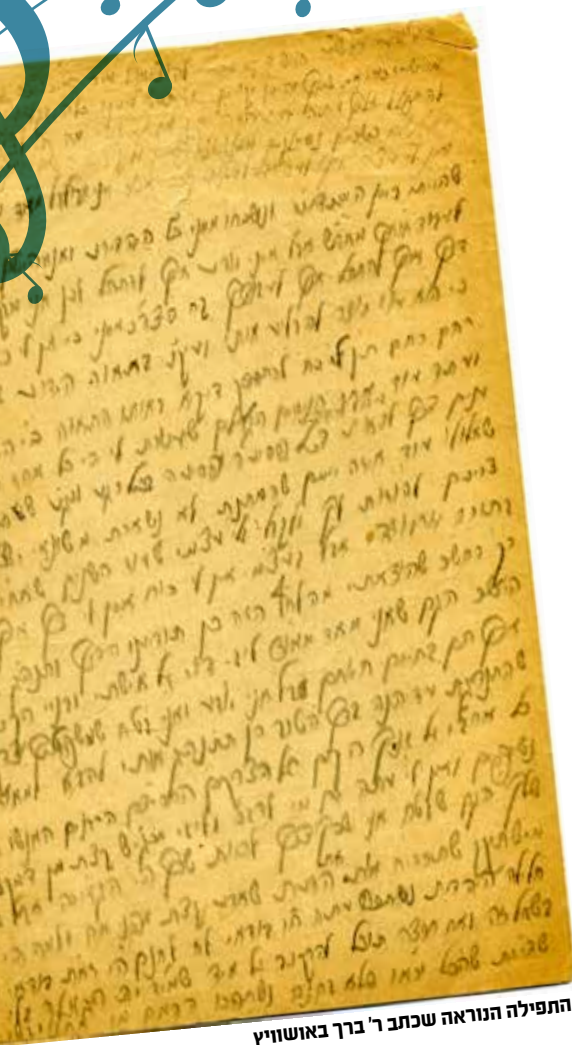
באוסטרובצה היה קיבוץ נאה" - היו שחים בגעגוע אנ"ש מפולין - "היו ביניהם הרבה לומדים מופלגים שהצניעו לכת עם בוראם, וגם הפשוטים שבהם מופלאים היו בחסידותם ועבודתם את ה"'. בשבילי העיירה שלגדות נהר הקמיינה, התהלכו בעלי מוח ולב שמקושרים היו בכל נימי נפשם ברבינו הקדוש, בתורתו ובקיום עצותיו, ובשנות ה'הסתר אסתיר' עלו בסערה השמימה על קידוש ה' - - -

יכלו אותם הקדושים להשתכח מלב הדורות הבאים, אלמלא הותיר הקב"ה לפליטה בחסידים גדולים אוד מוצל מאש, החסיד בר הלבב ר' חיים בֶּרֶךְ רובינזון, שריד יחידי מהקיבוץ דאוסטרובצה כולו, שהותיר אחריו אוצר זיכרונות בכתב ידו ובקלטות, בהן הוא מספר על רבותיו וחבריו שעלו על מוקדה. באחת משיחותיו הוא אומר תוך כדי סיפור: "קשה לי מאוד להיזכר בכל החברים שלי. אבל הקב"ה יודע מה שהוא עשה!". הוא, שהתעורר מתוך האפר לאחר שבעצמו שכל את זוגתו וכל ילדיו, אזר חלציו גם להנציח את זכר קיבוץ חסידי ברסלב באוסטרובצה ולפתוח צוהר לעולמם הטהור.

"ה' יתברך רצה דווקא שיישאר השארית הפליטה" - הוא כותב ברשימותיו שהיו גנוזים עד כה - "שיעידו ויספרו לאחיהם שיישארו בחסד ה' בכל ארבע פינות העולם ולידע ולהשכיל מזה

התפילה הנוראה שכתב ר' ברוך באושוויץ

בשטיבל באפטא, שהיה קן חמים בסערת אותם העתים, שמח ר' ברוך לפגוש ברבים מידידיו מאנ"ש מאוסטרובצה ומעוד עיירות קרובות ורחוקות שהתקבצו במסירות נפש להתפלל יחד בהתקשרות לרבינו

בבית החסידים דברסלב התאספו פליטים רבים מאנ"ש, כשהאברך יקר הרוח ר' ישראל פריד דואג לכולם לאכילה ולינה באותם ימים טרופים (כל זאת עד לחורף תש"ג, שאז 'נוקתה' אפטא מיהודים, ה' יקום דמם).

בשטיבל באפטא, שהיה קן חמים בסערת אותם העתים, שמח ר' ברוך לפגוש ברבים מידידיו מאנ"ש מאוסטרובצה ומעוד עיירות קרובות ורחוקות שהתקבצו במסירות נפש להתפלל יחד בהתקשרות לרבינו. ר' שלמה יהודה הופמן הי"ד, הבעל תפילה מזורשה, עבר לפני התיבה והלהיב את קהל אנ"ש בתפילתו הנלבבת, בין התפילות והסעודות התקיימו ריקודים והמחאת כף, ומההתקבצות יחד שאבו אנ"ש חיזוק ועידוד רב בעיצומה של המלחמה.

בשנת תש"ב נערכו מספר 'אקציות', ועד אביב תש"ג לא נותר באוסטרובצה אף לא יהודי אחד. חלק מיהודי העיירה כמו יתר העיירות שבמחוז קיילצה, גורשו למחנה שהוקם בעיירה סטרכוביץ, הידועה יותר בשמה וירז'בניק, ביניהם היה גם ר' ברוך רובינזון שהוגלה לשם יחד עם עוד מתושבי סלופיה-נובה (סאליף, בה גר לאחר נישואיו, לאחר שמשפחתו נשלחה לטרבלינקה, הי"ד.

סובבה יד ההשגחה ור' ברוך מונה ל'מפקד צריף', תפקיד לא פשוט כלל ועיקר שבדרך כלל מילאו אותו אנשים שמידת הרחמנות לאו דווקא היתה הצד החזק שבהם ודמותם נצרכה בזיכרונם של השרידים שלא לטובה. לא כן ר' ברוך, שלכל אורך אותה תקופת הסתר-פנים הנהגתו הרחומה והמסורה כלפי אחיו המעונים היתה לפלא.

פרק זה בתלאות המלחמה שעבר, היה פחות ידוע בחייו וגם לאחר הסתלקותו למרומים, ובמהלך כתיבת הספר 'אש תמיד תוקד' על אנ"ש בפולין, גלגלה ההשגחה לידי רשימות שכתב ידיו של ר' ברוך, ר' יוסף פרידנזון, עורך הביטאון החרדי 'דאס אידישע ווארט', ששהה עמו במחנה וירז'נבריק, מהן בוקעת ועולה דמותו הטהורה של חסיד אמיתי שגם בתנאים הקשים ביותר לא איבד כהוא-זה מזון לבו ואצילות נפשו.

הדברים מובאים בזאת לראשונה כשהם מתורגמים מידיש ללשון הקודש, ללא כל צורך בייפוי ועריכה:

"הייתי אתו ביחד למעלה משנתיים במחנה העבודה בסטרכוביץ ואני עד, שבשנים ההן כשהעולם היה מכוסה בחושך סמיך, ר' ברוך פעמים רבות הצית בנו אור שמימי שהחדיר חיות בהרבה יהודים. "זה מעולם לא היה סוד, ור' ברוך מעולם לא הסתיר זאת, אך כיום כולם

יכולים לדעת, שר' ברוך היה באותה תקופה, המפקד (קאמאנדאנט) של צריף ובו יותר ממאה יהודים. אני מתאר לעצמי שקוראים מסוימים מתפללים: ר' ברוך, החסיד הנלהב טוב הלב, מפקד במחנה? כיצד יתכן?! אני עצמי התפלאתי על כך לא פעם וזה עדיין נשמע לי מדהים היום.

"אולם ניתן להסביר זאת רק בכך שמחנה סטרכוביץ היה שונה ממחנות אחרים, בכך שבמינהל הפנימי של המחנה היו בתקופה הראשונה כמה יהודים הגונים ונאצלים מהקהילה המקומית. בניגוד לרוב הערים האחרות בפולין, רוב ה'יודנראט' בוירז'בניק (כפי שקראו יהודים לסטרכוביץ), היו חברי הנהלת הקהילה לשעבר.

"שאף אחד כאן לא יטעה. למרות שסטרכוביץ רשמית היה רק 'מחנה עבודה', הוא היה למעשה מחנה-ריכוז נורא עם הריגות, סלקציות, וכל הפורענויות האחרות.

"ה'פיינע אידן' (היהודים הטובים = עסקנים) במועצת המחנה, פחות יכלו לעזור כאן, רק פה ושם הם הצליחו לשחד את המפקח הנאצי כדי להקל מעט ליהודי. וכך היה עם ר' ברוך. כשהגיע ר' ברוך, ה'פיינע אידן' ניגשו אליו להיכרות ורצו לעזור לו. היות שהוא היה קצת יותר מבוגר מיתר האנשים במחנה, הם רצו לחסוך ממנו עבודה קשה, שהוא כנראה לא יכול היה לסבול. הדרך

בשמחה משפחתית

פרסום ראשון

"גם אני נשארתי
כמו אתה, אבל אעפ"כ
צריכים
להתחזק
עצמנו
ולקבל הכל
לטובה. וכפי
שאני רואה בעיני,
הוא עתה הרצון
של רבינו ז"ל
להתוודע את דעת
רבינו ז"ל"

היחידה היתה, למנות אותו לתפקיד מסוים במחנה גופא. הם מינו אותו להיות ראש הצריף - תפקיד, שבשבילו, יהודי חסיד, לפי כל כללי המחנה לכאורה כלל לא התאים.

"למען האמת, ר' בירך התחרט לא פעם על ה'טובה' הזו, אבל לא היתה דרך חזרה. אלו שמכירים מעט את קורות המחנות, יודעים היטב שהתפקידים שם היו כרוכים בכאלו ניסיונות, שרק גיבורי-רוח אמתיים יכלו לעמוד בהם. אבל כזה גיבור הרוח היה באמת ר' בירך. קרוב לשנתיים, מאביב תש"ג, עד תשעה באב תש"ד (כשלבסוף שלחו את יהודי מחנה סטכרוב לאושוויץ) הוא הנהיג צריף של יותר מ-400 יהודים 'באין פרץ ובאין צווחה ברחובותינו'.

"הבה לא נרמה כאן איש, היו גם בצריף של ר' בירך מספיק צרות, יגון ואנחה. היו ימים מרים רבים של סבל רב. אבל ר' בירך נהג להמתיק אותם מעט, ודבר אחד בעיקר בטוח: בצריף של ר' בירך, איש מעולם לא סבל מכך שח"ו יהיה 'יד ישראל באמצע'..."

'יוזכו שוטרי בני ישראל'

"כלום צריך אני לציין שר' בירך מעולם לא הרים יד על יהודי? שמעולם הוא לא הזעיק עזרה אפילו לא משוטרי המחנה היהודים? שהוא אפילו לא כעס על איש, למרות שחלק מיושבי המחנה 'טיפסו על ראשו' והעמידוהו בסכנה שהוא עצמו ייפגע ממנהלי המחנה? "יושבי המחנה בדרך כלל לא אהבו את המפקדים. אבל בצריף של ר' בירך, הרוב אהבוהו מאוד. הסבר-פנים יפות שלו, העזרה שלו כשאחד ח"ו חלה..."

"על מסירות הנפש שלו לאנשי הצריף שלו, סיפר לי ידידנו ר' אברהם בלימן מטורונטו, הוא הגיע למחנה כשהשתוללה שם מגפת הטיפוס, והוא לעולם לא ישכח איך ר' בירך היה מטפל בחולים בצריף, זו היתה הסתכנות עצמית לגשת לאדם חולה כדי לתת לו אוכל, או אפילו מעט מים כדי לכבות את חום הטיפוס הבווער. ר' בירך לא הסתכל על כלום, הוא באופן אישי לא רק דאג להם, אלא גם הסתיר אותם. בכך הוא העמיד את עצמו בסכנת חיים, משום שעל כזה 'חטא' הוא יכל להיירות.

"דבר מוזר ארע עם ר' בירך בצריף שלו, כמו שכתוב 'ברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישלים אתו', זה היה המאורע:

"עם מפקד שמפניו לא צריך להיבהל, באמת רוב הזמן שרר ב'צריף של בירך' (כך קראו לו) בלגן נורא. היהודים שלו התירו לעצמם חירות שאף אחד בצריף אחר לא העז. אבל תמיד התלוו אליו שני מלאכים שסעדו אותו.

"כשפעם הגיעה ביקורת מהנהגה

אגרת מפעימה מאין כמותה, ששיגר החסיד ר' חיים ברוך רובינזון מיד בסיום מלחה"ע השניה מאמריקה אל ידידו ר' בן ציון אפטער ששה במחנות העקורים בגרמניה

הרבה לעשות בעדכם, וגם נמצא אחד בשמו חנה פארבער מלאדזין בטח אתה מכירו והוא ג"כ איש אמוד. וגם נמצא אחד יוסף דוקס נכד ר' שמחלי מאומאן וגם יש עוד אחד בשמו שבתי טאוויצקי ג"כ גביר גדול וגם יש בפה אחד מטעפליק משה לייב הערשענהארען אשר אתה מכיר אותו היטב, ועוד ועוד מרוסייע.

ועתה מפוילן, יש יצחק מענדל רויטענבערג אחיו של משה טוואצקער אשר עובד היום הרבה להפיץ את דברי רבינו ז"ל. וגם יש בנו של הרב חנה [=אלחנן] ספעקטאר הרב דוד ספעקטר, שהוא מקושר לרבינו ז"ל באמת. וגם נמצא בפה איש מצוין האברך ישראל מרדכי קארענגאלד מוורשא, שמוכן למסור נפשו בעד דבר רבינו ז"ל, בטח אתה מכירו וגם אביו ז"ל היה מקורב בוורשא.

וגם בא בזו הימים למחנינו אחד בשמו אברהם פשעווארזמאן אשר הי' גבאי בוורשא בהשטיבל אשר נמלט גם כן מהחרב הנצי והי' כל העת בשנכיי. ועוד יש איזה אנשים מפוילן. בקיצור עתה היא העת מוכשר רק לבוא הנה מה בחיפזון להפיץ את דבר רבינו ז"ל כי עליך מוטל החוב הזה וביכולתך לזה, ובעזה"ת אני רואה שדעת של רבינו ז"ל יגדל פה, רק חסר אנשים אמיתיים שהי' באמת מקורב לרבינו וגם הי' באומן, וגם אנו רוצים בלי שום מניעה עצמיכם כולכם להביאם הנה, רק בתחילה כמה שיהי' ביכולת ואתה בראשונה, ואפשר יש עצה להביאך לשלוחך במשרד הרבנות.

בקיצור אני כותב לך שאתה בעצמך תראה ליתן לנו עצה איך להביאכם, וגם אני מבקשכם לכתוב לנו מה נשמע אצל אנ"ש מרוסייע אם יש עוד הרבה אנ"ש שהשי"ת השאירם בחיים, וגם לכתוב לנו מה נשמע באומן גופא עם הקלויז וגם עם הציון הק'..... את הכל תכתבו לנו בפרוטרוט. וגם אם אתה אין לך אפשרות לכתוב תבקש מי מאנ"ש שיכתוב לנו. וגם מה נשמע עם בנך שג"כ הי' ברוסייע עם הישיבה מקליעצק.

עתה אני כותב לך ממני, אשר בטח אתה יודע את הכל ממני, כי אתה הכרת את ב"ב ובני והשארתי אני לבד, השי"ת ינקום דמם, מאוד קשה לסבול את הכל ובפרט את גודל הרחבת הדעת שהי' לי תורה וגדולה, אבל כך הי' הרצון של השי"ת ולעת עתה אני רוצה להיות מהיום מקורב לרבינו ז"ל לקיים העצות. השי"ת יעזור לי כי ליל מוצשב"ק פרשת תולדות ר"ח כיסליו אי"ה יהי' אצלי הנשיא שהיתחנתו בפה והשי"ת יעזור מהיום והלאה שיהי' קשר של קיימא.

אודות עיניכם, דע ששלחתי לכם עשרה חבילות מזון בעדכם על אדרעס של הרב רויזענבערג שהוא דר במינכון והוא ידידי ותראה דייקא להראות עמו והוא יכול לעשות לכם טובה גדולה ותאמר לו בשמי בא אני דיברתי עמו בפה ושאלתי לו אם לא קראת אתכם. וגם לכתוב לי ג"כ על אדריסתו כי על אדריסתו הוא בא מיד וגם לכתוב לי אם יש עוד אנ"ש מפוילן.

יותר אין חדשות, רק חיים ושלום ופורס בשלום את כל אנ"ש ומברכם ברב טוב והצלחה רבה,

**ממני ידידכם וידיך אחד מוצל מאש
בירך ראבינזאן**

ב"ה יום יד מרחשון לסדר והוא יושב פתח האוהל לכבוד אנ"ש היקרים הניצולים מהחרב של הס"מ ובפרט לידידי ה"ה ר' בנציון אפטער נ"י. אחדשה"ט כמשפט באהבה רבה ועזה!

היום קיבלתי ידיעה, בשורה טובה מאת ידידי יוסף פרידענזאן אודות מהישארותך בחיים חיותך, אי אפשר לך לתאר את גודל שמחתי וגם גודל שמחתנו מפה של אנ"ש, כמעט שבכיתי הרבה זמן מקדם שהי' ביכולתי להתאפק, ממה שכל העת לא יכולתי להבין את גודל הסתרה שנעשה עתה גם אחר החורבן שכמעט מכל אנשי חסידותי, מכל אדמו"רים נשאר עוד יותר משנשאר אנ"ש, אבל עתה אני רואה היכן את דבר רבינו ז"ל עוד לא נכבה שאש עוד תוקד.

וגם בפה ב"ה יש אנשי שלומינו מרוסלאנד וגם מפוילן וב"ה נתיסד הקיבוץ הק' על שם רבינו ז"ל וגם אנו לומדים בכל פעם את ספרי רבינו ז"ל, ואנו עושים ריקודים, וגם על הילולה של רבינו ז"ל הי' ב"ה הרבה אנשים בני תורה והי' סעודה גדולה נאה ויפה.

ועתה אני כותב לך אודות ענייך ואיני רוצה להשמיטך בדברים אחרים, רק עיקר אני רוצה לידע, מה עתה יש איזה עיצה לעשות בפניכם כולם וגם בפניך, הגם שאני מבין בעצמי שמחשבתכם הוא ליסע לארץ ישראל. אבל לפי דעתי אם השי"ת ריחם עלינו ונשארתי בחיים, הגם שאני מרגיש את גודל כאבך שנשארתי גלמוד, אבל תדע שגם אני בחלומך, שגם אני נשארתי כמו אתה, אבל אעפ"כ צריכים להתחזק עצמנו ולקבל הכל לטובה. וכפי שאני רואה בעיני, הוא עתה הרצון של רבינו ז"ל להתודע את דעת רבינו ז"ל בפה. כי תדע נאמנה אשר בפה יש מקום היכן לחול את דעת רבינו, כי ב"ה יש בפה עד חמשה מיליאן יהודים כן ירבה, וגם יש אנשים יראים ושלמים הרבה ישיבות ובחורים טובים עם דעת צלול ומסתופפים רק לשמוע את דברי רבינו ז"ל, רק בפה אין מי שיהי' לו השגה גדולה, מען דארף נאר אויף בלאזען (=צריך רק לנפח בגחלים).

ע"כ בקיצור אני כותב לך עתה, ראשית מפני מה לא כתבת לי כלום עד עתה, בטח שמעת אודות אצלי שהשי"ת ריחם גם אותי ונמלטתי מהחרב הנצי ימ"ש וב"ה בפה התעוררתי קצת אנ"ש וגם יש מקורבים חדשים, אך אתה חסר בפה ואני חושב שאור של רבינו ז"ל תוקד פה יותר ויותר. ע"כ עצה שלי לכתוב לי ג"כ דעתך בזה מה אתה חושב בזה וע"י איזה עצה אתה יכול לבוא לפה במהרה, למהר את נסיעתך. ראשית לכתוב לי מה שמך היום אם עוד אתה יום הולדתך באפטא ואפשר הוא היום יום הולדתך ברוסייע, לכן את הכל לכתוב לי מיד תשובה, וגם לכתוב לי מה נשמע אצלכם בכל עניינם, היכן הוא התנהגותכם בגשמיות, היכן מצבכם, וגם לכתוב לי כמה אנשים מאנ"ש נמצאים היום במחניכם וגם מהיכן הם, אם מרוסייע ואם מפוילן וגם לכתוב לנו שמם ומקומם את הכל.

אנו אנ"ש כולם אשר נמצאים פה הם משתוקקים לידע, כי בפה נמצא איזה אנשים אנ"ש מרוסייע וגם מפוילן אשר אני כותב לך פה שמותם, יש אצלינו אחד אשר שמו הוא ישראל אבא רויזענפעלד והוא עשיר ב"ה אשר הרבה צדקה הוא נותן ושולח לאנ"ש לארץ ישראל והוא נכד ר' שמואל יצחק שנסע עוד לרבינו ז"ל מטשעהרין, וגם הוא רוצה

**היו ימים מרים רבים
של סבל רב. אבל ר'
בירך נהג להמחיק
אותם מעט, ודבר
אחד בעיקר בטוח:
בצריף של ר' בירך,
איש מעולם לא סבל
מכך שח"ו יהיה יד
ישראל באמצע'...**

**ר' בירך, החסיד
הנלהב טוב הלב,
מפקד במחנה? כיצד
יתכן? אני עצמי
התפלאתי על כך לא
פעם וזה עדיין נשמע
לי מדהים היום**

בירך, הוא אמר לי 'דע לך, שאם היו היום סנהדרין, הוא בוודאי היה אחד מהם, כך כתוב במפורש, שהמשגיחים מבני ישראל במצרים, שמסרו נפש עבור יהודים, היו לאחר מכן 'זקני ישראל' לצד משה רבינו. הוא הצביע לי על רש"י בפרשת שמות (ה, יד) 'ויזכו שוטרי בני ישראל' וזה לשונו: 'השוטרים ישראלים היו, וחסים על חבריהם מלדחקם... היו מלקין אותם על שלא דחקו את עושי המלאכה, לפיכך זכו אותן שוטרים להיות סנהדרין'."

'מלוה מלכה' בתוככי הגיהנום

ר' יוסף ממשיך ומספר:

"וכמה שר' בירך היה אהוב על היהודים הפשוטים במחנה, יותר מכך היה חביבם של היהודים בני העליה, בפרט אלו שנשאו עמם את הגרסא דינקותא או התורה שלמדו בכל השנים שקודם לכן. היה מניין גדול של יהודים תלמידי חכמים כאלו בסטרוביץ, שאני זוכרם היטב, בגלל שהחברותא עמם, השעות הספורות שהייתי חוטף במחיצתם, השכיחו את הצר ומצוק שבהם היינו שרויים. ר' בירך נהג לנצל כל דקה חופשית, כדי לבלות במחיצת יהודים אלו.

"הוא היה ממש מחיה אותם בשיחתו עמם בחסידות, מימרות חסידיות וסיפור מעשיות חסידיות. בפרט הוא הקדיש עצמו לקבוצה קטנה של בחורים חסידיים, שניסו גם במחנה להישמר בכשרות, תפילה וכו' בכל הכוחות הוא התמסר כדי לחזק אותם, לשמור את רוח החסידות שעדיין הבהבה בלבותיהם למרות כל הצרות.

"מכל הזיכרונות המתוקים שאני זוכר מהחברותא עם ר' בירך, היא 'מלוה מלכה' שהוא אירגן פעם במוצאי שבת, כמדומה היה זה

הנאצית העליונה, התקיים 'טחו עיניהם מראות'... הם לא הבחינו בכלום. אני מוכרח עד היום לצחוק לעצמי; רק הצריף של ר' בירך היה בעיניהם 'המוערך', המסודר ואפילו הנקי ביותר... (ימח שמם וזכרם, הנאצים גם אהבו סדר וניקיון). המנהל הראשי של המחנה היה גאה בו בפני המפקחים הבכירים. לאחר ביקורת אחת כזו, נכנס המנהל הראשי וקרא: 'בייער' (הוא לא ידע לבטא את המילה בירך. התקיים 'אין ארוור מתדבק בברוך') 'אתה המפקד הטוב ביותר במחנה'..."

"אני נזכר במקרה נוסף, וזה היה בחנוכה תש"ג, או תש"ד. זה נפל בזמן החגאות (=של הנוצרים) והיינו כמעט בטוחים שראשי הנהגת המחנה יסתלקו. כמה יהודים, ודווקא לא לגמרי חרדים, הגו רעיון לארגן ערב עם שירי חנוכה, אבל היכן יעשו זאת? בצריפים אחרים, מן הסתם ילשינו על כך. אבל לגבי ר' בירך הם היו בטוחים: הוא בוודאי לא יפריע כשיהודים רוצים קצת לשמוח במצבם המר מאוד, בפרט כשהם רוצים לעשות זאת לכבוד חנוכה.

"יוכך היה. תזמורת חנוכה הופיעה באחד מלילות חנוכה בצריף של ר' בירך, באמצע הנגינה והזמרה נכנס מפקח, 'מה פירוש הדבר?' - הוא צעק ורצה לגרש את הקהל. אבל ר' בירך ניגש אליו וביקש ממנו שיניח ל'אורחים' שלו.

המפקח הסתלק, וכשהוא יצא, אחד הנגנים זימר את הניגון החזני-עממי 'א-לי א-לי למה עזבתני' שממשיך במילים 'אין פיינער און אין פלאם האט מען אונז געברענט' (=באש ובלהבה שרפנו)... ומסיים ב'שמע ישראל ד' אלקינו ד' אחד' - - -

"סבורים אתם שתמיד הוא היה כזה בר-מזל? היו זמנים שהוא סבל קשות וספג מכות. בגלל טוב לבו הוא משך אליו את זעמם של מנהיגי המחנה. 'כששוחחתי עם אחד מחבריי מהמחנה על ר'

נחת אבן הפינה לביכנ"ס ברסלב מונסי עם ר' יידל ליכטר

ר' ברך בשירת הודיה בהנחת אבן הפינה לביכנ"ס ברסלב מונסי

עוד מעט אין מי שיזכור את שמך והיכן יקוים אל תעש עמנו כלה בגלותנו.

"ריבוננו של עולם, איני יודע להתפלל אליך עתה בעת הזה, אין עם מי לדבר כי בצרה גדולה אנחנו, כל הצדיקים ואנשים כשרים נסתלקים ממנו ונשרפים על קידוש השם, ואנו אנשים גרועים נשורים. ואין לי עצה איך לעבור בהלאגער (=מחנה) הזה אשר אני מבלבל מאד מהשתי שנים ומחצה, שהייתי בין המערדרערס ונשכחו ממני כל היהדות.

"ואנא השם, אני רוצה להתחיל לעבוד אותך מחדש אבל איני יודע איך להתחיל, לכן אני מבקש ממך שתלמד אותי דרך איך לעבודך, קח היצה"ר ממני כי אין לי כוח לגבור כנגדו, כי הוא עוד רוצה להבליע אותי..."

"ועתה עוד אחר הניסים הגדולים שעשית לי, כי כל אחד אפילו סומא בשתי עיניים צריך לראות ויכול לראות בכל פסיעה ופסיעה, בכל רגע ורגע, את הניסים שאתה עשית לי ולנו, שאילולי עוד איזה ימים שהמתנת, לא נשארתי משונאי ישראל כלום. בוודאי צריכים להודות לך ולקבל על עצמי שעוד השנים שאחיה לעסוק רק בתורה ועבודה. אבל בעצמי אין לי כוח, אין לי דרך איך להתנהג, רק כאשר שהוצאתני מהלחץ הזה כן תודיעני הדרך ותנהג אותי בדרך הישר, הגם שאני מאוד מאוד ליבי דווי על אשתי ובניי היקרים שאיני יודע איך הם בחיים חיותם, אבל אני יודע ואני בטח שמשפטך צדק, וכאשר שהתנהגת עד הנה בדרך הטוב כן תתנהג אותי להבא.

"ומאוד ליבי דווי על כל אחב"י ועל הצדיקים החסידים הרבנים האנשים כשרים אשר נשרפים, ואין לי עתה עם מי לדבר ולבי מרגיש קצת מן דמקצת את הצער שלך, הגם שבטוח אני שכך

בנו ר' אהרן יוסף רובינסון מספר, כי בימים הראשונים לבואו של אביו לאושוויץ, הבחין בו יהודי ממכריו כיצד הוא מתפלל לעת ערב וקורא קריאת שמע בכוונה. הלה, חסיד במקורו, שאלו בפליאה "אתה עוד מאמין?" ור' ברך משיבו: "עלינו להאמין שיהיו יהודים שייצאו מכאן, מי יינצל - איני יודע, אבל אם תתחזק באמונה - תהיה אחד מהם". הלה ברוב ייאושו לעג במרירות לדבריו, אך ר' ברך לא עזבו, הרעיף עליו דיבורי יראת שמים, עד שבהדרגה החזיר לו את אמונתו. שנים אחרי המלחמה, נפגשו שניהם בטורונטו, ואותו יהודי הזכיר לר' ברך את דבריו אז במחנה.

עוד מספר ר' אהרן יוסף בשם אביו, שפעם כבר הוכנס עם עוד יהודים לתאי הגזים, וכשאחד מידידיו שאלו מה עושים בעת צרה כזו, ענה לו ר' ברך "הרבי לימד אותנו לעשות התבודדות, וידוי ומשפט, וזה מה שעלינו לעשות עכשיו"... ובאורח פלא לפתע ציוו עליהם בצרחות לצאת, משום שקבוצה אחרת היתה אמורה להיכנס, זה היה ממש בסוף המלחמה וחייהם ניצלו.

"בכל התופת שעברתי" העיד לימים, "לולא הייתי מקורב לרבינו - לא יכולתי לשרוד. מה שהחזיק אותי היה בעיקר ההתבודדות. לא עבר עלי יום אחד ללא התבודדות!"

תפילה נוראה בגיא הצלמוות

תפילה נוראה כתב ר' ברך במחנה אושוויץ, עם עיפרון וחתכת נייר שהצליח להשיג, והתפילה ממיסת לב ופולחת כליות:

"ריבוננו של עולם, ריבוננו של עולם, חושה נא מהרה להוציאנו מיד המערדרערס (=הקלגסים) כי

ביארציט של הלובלינער רב (=רבי מאיר שפירא) בז' חשוון, משום שאני זוכר היטב, שמלבד הלחן של הלובלינער רב על 'איש חסיד היה' גם שרו עוד ניגונים לובלינאים. אבל יכול להיות שזה היה ביארציט של רבי חסידי גדול אחר.

"ר' בירך הזמין למלוה-מלכה יהודים מכל הצרפתים במחנה כמעט, ליד שולחן ארוך ישבנו כולם (איני זוכר אם היה זה עם מרק-גריסים או לא) שרנו זמירות, והקשבנו לסיפורי צדיקים מפי ר' בירך. הוא פתח באחת ממעשיותיו של רבי נחמן מברסלב, ולאחר מכן עבר לסיפורים משאר צדיקי החסידות. זהו אחד הלילות שלעולם לא אשכח, משום שאותו מוצאי שבת החיה אותי לזמן רב. כשפגשתי בר' בירך בפעם הראשונה אחרי השחרור, והזכרתי לו את המלוה-מלכה ההיא, עמדו בעיניו דמעות.

"אבל ביום מן הימים (בתשעה באב תש"ד) התרחש הגירוש שלנו מסטרקוביץ לאושוויץ. מאז בואנו לאושוויץ לא התראינו, עד אחרי השחרור - כשר' בירך מיד למחרת התמסר כדי לעזור ליהודים אחרים, במיוחד צעירים, לחזור ולהיות יהודים שלמים. הוא למשל היה בין אלו שסייעו לרבי גרשון ליבמאן להקים את הישיבה הראשונה של 'שארית הפליטה' בברגן-בלזן ואחר כך בפרנקפורט".

התבודדות באושוויץ

ר' ברך מיעט לספר על מוראות המלחמה, בפרט על התקופה בה שהה במקום הנורא בתבל, מחנה ההשמדה אושוויץ. פעם סיפר, כי רבי יצחק ברייטר ה"ד החדיר בו את ענין ההתבודדות וזה מה שהחזיק אותו בכל אותם ימים קשים.

מראשוני הניצולים שהגיעו לאמריקה. עם סיום המלחמה, נחלצו עסקני היהדות החרדית בארה"ב כדי להביא את השרידים לאמריקה ולעזור להם לשקם את חייהם. לאחר השתדלות נמרצת, יצאה לחופי ארה"ב האוניה הראשונה ועליה מספר אודים מוצלים מאש. ר' משה שרר, שטיפל במסירות לקליטתם, ישב במשרדו יחד עם ידידו ר' אלימלך טרס וציפה בכיליון עיניים ובמתחיות גדולה לקראת המפגש הראשון פנים אל פנים עם הפליטים. הוא שיער שהמפגש לא יהיה קל. ואכן, בשעה היעודה נשמעו נקישות חלושות, הוא קם ממקומו, פתח את הדלת לרווחה והנה לפניו ניצב יהודי צנום, עור ועצמות. צל אדם.

למרות ההכנות הנפשיות שעשה, לשונו נאלמה והוא נשאר נטויע במקומו ללא יכולת לפצות את פיו. "זהו מעמד שלעולם לא אשכח" - כותב הרב שרר - "עמד לפניי יהודי צנום, פניו נפולות, אדם כמוהו לא ראיתי מעודי. והנה שריד השואה בכבודו ובעצמו פותח את פיו: 'שמי ברך רובינזון, איבדתי בשואה את אשתי, ארבעת ילדיי, אחיי ואחיותיי, ה' יקום דמם. העמלקים רצו להשמיד גם אותי, אבל ה' רצה שאשאר בחיים! עוד המילים בפיו ולמול עינינו פתח הניצול בריקוד כשהוא שר את המילים 'זכור דבר לעבדך... זדים הליצוני עד מאד - מתורתרך לא נטיתי!'

"דמעות זלגו מעינינו, עומד לפנינו אדם שאיבד את הכל - ובכל זאת הוא איתן עם כזו אמונה... אני זוכר כיצד אמרתי אז לר' אלימלך טרס בבטחה, ללא ספק העצמות היבשות האלו יחזרו לחיים חדשים. וכך אכן היה, ר' בירך הקים מחדש משפחה עם בנים ובני בנים ההולכים בדרך התורה והמצוות!"

בינתיים הגיעה השבת הראשונה שלו באמריקה ור' ברך הצטרף לסעודות לקבוצת חסידים מבני המקום. הציבור חשש לזמר זמירות-שבת בנוכחותו, שמא הדבר יתפרש כהתעלמות מהסבל הרב שעבר, וכך עברה סעודת ליל שבת מתוך דומיה כבדה.

לפתע קם הניצול על רגליו וביקש לומר מילים ספורות. "יושבים פה יהודים חסידיים ושותקים!?" נשא קולו ברמה, "אני זוכר שבפולין בסעודות השבת שרו הרבה זמירות וניגונים, מדוע לא שרים כאן? וכי תשעה באב היום!?" ולא נתקררה דעתו עד שהחל לשיר ולרקוד לכבוד שבת קודש כשהוא סוחף עמו את כל הקהל, שזכה לראות בעיניו מהו חסיד ברסלב ומהי 'שמחה מתוך מרה שחורה' - - -

תודותנו להרה"ח ר' אהרן יוסף רובינסון שיחיל על העובדות המפעימות ועל הכתבים הנדירים של אביו ר' ברך זצ"ל שהעביר לידנו

ר' ברך רובינזון עם צאצאיו במטוס בדרך לאומן

ר' ברך בכתיבת אות בספר תורה

צריך להיות, שכך ה' הגזירה, אבל מאוד ליבי משתוקק שתזכיר אותי את הדעת, שאדע קצת מפני מה ולמה ה' זאת, כי חלילה היהדות נשתכח מתה ח"ו. בוודאי לא לחנם ה' זאת, בוודאי יתקרב הגאולה בשביל זה ואם תרצה תוכל להתקרב ביותר, שמיד יה' הגאולה בלי שום שהיות, שהכול יראו שלא בחינם נשתפכו הדמים מן אחינו ובשרינו!"

התנערי מעפר קומי

"הייתי תחתם יותר משלוש שנים", כותב ר' ברך, "הייתי באושוויץ וגם בדאכא ועוד הרבה מחנות סגורות, אשר לא פעם אחד עמדתי אצל הכבשנים של אש וסברתי שהיום הוא היום האחרון, והרבה פעמים זכרתי אותי את המאמר (ליקוטי מוהר"ן א') 'האי גלא דמטבע לספינתא' [...] היינו הנס דמצרים שגם שם היינו במ"ט שערי טומאה ואעפ"כ עזר השי"ת לנו וגם היו ה' לי זה התחזקות מרבינו הק', וכך הייתי עד שנחפשתי ביום פסח שני תש"ה."

בשואה הנוראה איבד את אשתו וילדיו, קרובי משפחתו ומכריו. אך הוא לא נתן לעצמו ליפול לזרועות הייאוש. בכוחות לא לו התעורר מהאפר והקדיש את כל-כולו בעיקר לסייע לאחרים ולהפיח בהם רוח חיים. במחנות העקורים בגרמניה בהם שהה קרוב לשנה, אירגן את כל הצעירים והרעיק עליהם טללי תחיה מהנהל הנובע, מקור הנחמה, וגם אחרי בואו לאמריקה ניהל את 'חוג שארית הפליטה'.

בהקדמת הספר 'פון אַש צו באניאונג' - מאפר להתחדשות' שיצא לרגל יובל להצלת שארית הפליטה, מספר ר' משה שרר, נשיא אגו"י בארה"ב, על המפגש עם ר' ברך רובינזון, שהיה

ר' בירך לא הסתכל על כלום, הוא באופן אישי לא רק דאג להם, אלא גם הסתיר אותם. בכך הוא העמיד את עצמו בסכנת חיים, משום שעל כזה 'חטא' הוא יכל להיירות.

סדר השמן המטהור

מצורף לשותפים הקבועים

המאמרים שמעבירים את המסורת של ברסלב בטהרתה

לאחר ציפייה ארוכה עומד להופיע בס"ד הספר החדש 'בעקבי הצאן' ובו המאמרים אשר הופיעו בגיליון 'אבקשה' ונקראו בשקיקה, בתוספות מרובות

הספר מכיל למעלה מ- 600 עמודים של בירורים יסודיים ביותר במשנתה של ברסלב

- בין השאלות היסודיות בהם דן הספר:**
- מיהו "צדיק הדור" בדורנו אנו?
  - כיצד ממלאים ה"ספרים" את מקומו של צדיק חי?
  - כיצד מכריע חסיד ברסלב ספיקות בחייו?
  - כיצד מתייחסים חסידי ברסלב לצדיקי הדור?
  - מהי גדולתו הייחודית של רבינו ביחס לשאר הצדיקים?
  - האם חסיד ברסלב אמור ללמוד 'קבלה', ובאיזה צורה?
  - מה היחס לשאר ספרי החסידות?

וכן הלאה...

ספר חובה לכל חסיד ברסלב אשר המסורת המבוררת והמדויקת יקרה לו!

עדיין ניתן לזכות להשתתף בהוצאות הגדולות של הדפסת הספר לעי"נ או להצלחה

נא לפנות למס' פלאפון: 054-8526717

סיפור התקרבות מעורר ומטלטל, על צמאון אין סופי שזעק ממעמקי נפש, על לב שבער בגעגועים אינסופיים ועל בקשה וחיפוש של שנים ארוכות - עד לגילוי האור המופלא והתחלתה של דרך חדשה | סיפור התקרבותו של הרה"ח ר' אברהם שמואל קורנבליט שליט"א איש חינוך בעל גישה מיוחדת לצעירי הצאן מחצר לחצר עד להבערת ליבו בכבשונה של ברסלב | "עד שהבאתיו..."

י. הכהן

תמונות: נתן צ', יגולדברגר

מצאתי
את
שאהבה
נפשי

עמד שם, בינות למאות החסידים בעיצומו של ה'טיש', תוך כדי שהקהל כולו מזמר בדבוקות ניגונים מלאי כיסופים ורגש. גופו עמד שם, אך לבו ונשמתו לא היו עמו שם... על אף המעמד המרומם, הוא הרגיש כי הצמאון האדיר המפעפע בתוככי לבו פנימה אינו מוצא רוויה. "רבנו של עולם", זעק מתוככי נפשו הסוערת, "אני רוצה אותך. אותך לבדך! להיכלל בך לגמרי... אמנם אינני יודע איך מוציאים זאת מן הכח אל הפועל, אך אני יודע בוודאות מוחלטת שיש דרך לזכות לך... מתי אבוא ואראה..."

הצמאון והגעגועים לא עזבוהו, בימים ובלילות, בינות לדפי הגמרא ואפילו בעיצומה של תפילה בלבת-אש בתוככי חבורת ה'עובדים' של החסידות. גם מבחנים על מאות דפי גמרא, ארגון חבורות לגדודים של עשרות בחורים, ומסירת שיעורים על מאות ואפלי דפי גמרא ב'קול הדף', לא יכלו לה לאותה הרגשה של חסר שנגעה עד הנפש.

לפרקים הרגיש שהינו מצוי שם, בעיצומו של המאבק, בגפו. איש אינו שותף עמו באותה תחושת חֶסֶד המנוקרת במעמקיו ואינה נותנת לו מנוח. לימים יגלה כי גם בעיצומם של גליו ומשבריו, צופיות היו בו עיניים רחמניות, 'צופיה הליכות ביתה', הרועה הנאמן כבר נתן עיניו ולבו אף על אותה נפש שוקקה.

וכך, מפה ומשם, שלב אחר שלב, נדבך על גבי נדבך - נסללה אט-אט הדרך להתקרבותו של הרה"ח ר' אברהם שמואל קורנבליט שליט"א, חסיד לווהט ונללב ומחנך בעל גישה מיוחדת במינה, לחסות תחת כנפי צילו של אור האורות. אל נא תבואו לידי טעות - מדגיש ר' אברהם

שמואל - הצימאון עודנו מפכה בנפש, ורק הולך ומתגבר מרגע לרגע, עם כל דף של 'ליקוטי הלכות' ושעה של התבודדות. אך הפעם מדובר בצימאון של מים מתוקים, המושכים את לבך להמשיך וללגום עוד מן המים המרווים. צימאון שכיוון שטעמת אתה רוצה עוד. צמאון שאינו מותר אותך אבוד. וכאשר ברור לך היכן צריך לחפש, הכול נראה אחרת...

וגם הנפש לא תימלא

הסיפור הזה מתחיל בחצרה של אחת החסידויות המפורסמות יותר מבין חצרות החסידים, מקום שכל כולו עבודת ה' מתוך רגש עצום ובעירה מופלאה. עד שלא תהיה שם, אומר לנו ר' אברהם שמואל, לעולם לא תוכל להבין במה מדובר. מגיל קטן מתחנכים על יסודות מושתתים וברורים בעבודת ה', בדגש על שמחה, חיות ו'ברען' ייחודיים ביותר. יש להם גם נוסח מיוחד במינו של צעקות בתפילה באופן שמעורר את הלב כל כך עד שהתפילה נחרטת בעצמות, וכל זה חוץ מחבורות הבחורים וארגוני הנוער לילדים הרכים, כך שמגיל צעיר ממש אתה נכנס כל כולך לאווירה נעלה ומרוממת, ממש גן עדן על ידי אדמות.

אף אני זכיתי לעבור במסלול זה, ואפשר לומר שמבחינה חיצונית נדמה היה שלא חסר לי דבר. היו לי חברים תלמידי חכמים יראים ושלמים. הייתי יושב ולומד שעות ארוכות מידי יום ביומו. גם בתפילה זיכני השי"ת להרגיש בטעם ערב ומתוק, בפרט בנוסח המיוחד הזה שעד היום

מלווה אותי, ואינני מנסה כלל וכלל להיפרד הימנו.

גם הורי שגידלו אותי ולהם אני חב את כל חיי, הינם יהודים יראים ושלמים אשר חינוכני כבר מגיל צעיר בחמימות מיוחדת בעבודת ה'. אני זוכר את אבי מורי שליט"א מתבטא ברגש על ליל יום כיפור: 'הייליגע נאכט' ('איי, הלילה הקדוש'). כך גם את האנחות שהיה משמיע בעת התפילה, שהייתה מתנגנת בצעקות רמות ונעימות מיוחדת. גם אמי הייתה מרבה לעורר את לבנו בעוד קטנים כשהייתה מספרת לנו סיפורי צדיקים בכל עת, ברגש נפלא ומיוחד שעורר אותנו לקדושה וליראת שמים, ואני בטוח כי רק זה מה שנתן לי את הכוח לחפש את האור למרות כל שעבר עלי במשך הדרך שעשיתי.

אולם למרות המעטפת החיצונית המושלמת לכאורה שסיבבה אותי, מיום עמדי על דעתי הרגשתי בעומק הנפש שמהו חסר לי. חשתי שאני עדיין מאד רחוק מהיכן שעלי להיות. אל כל מה שעשיתי בעבודת ה', אפילו דברים קשים, התלוותה תחושה ש"עדיין זה לא זה", "זה לא מספיק". לכן ניסיתי תמיד להיות הכי טוב ששייך, או לחפש פרויקטים מיוחדים, להציב לעצמי 'אתגרים' קשים. הרגשתי שאני חייב להגיע הכי למעלה, ואולי אז ארגיש שאני סוף סוף מתמלא. נפשי לא ידעה שבעה.

בכל פעם שראיתי איך שאבי שיחל' מתמלא חיות מכל רגע של קדושה, השתוקקתי גם אני להרגיש כך - אולם כמה שניסיתי ואף זכיתי לניצוצי אור ידעתי בנפשי שאין זו החיות שאותה אני מבקש.

חולת אהבה אני

בעודי נער בישיבה, קיבלתי על עצמי להיות הבחור הטוב ביותר, מתוך הרגשה שלא ייתכן שלא אגיע למקום הראשון. כך נכנסתי ללימוד בכל הכוח, עד שזכיתי להיבחן בישיבה קרוב ל-1000 דפי גמרא.

מיד אחרי החתונה, בסביבות גיל 19, התחלתי לנהל חבורות של בחורים באחת הקהילות המפורסמות בירושלים. לא הסתפקתי בשום דבר, כל העת ביקשתי רק לעשות עוד ועוד. לאחר מכן, מתוך 'ברען' גדול, סייעתי להקים את מה שמכונה כיום חצר 'לויצק', ואף זכיתי ברוך ה' להכניס בבני הנעורים תורה וירא"ש, אבל עדיין הנקודה הפנימית שבנפש לא מצאה מנוח. חיפשתי את המקום שלי, חיפשתי פרויקטים חדשים, עבודות חדשות שאפשר לעשות, החיסרון בנפשי זעק עד לשמים...

במהלך תקופה מסוימת החלטתי להתמקד בעניין של 'זיכוי הרבים'. התחלתי למסור עשרות שיעורים ב'קול הלשון' ואף מסרתי שיעורים לקבוצות שונות בכמות לא רגילה. כל דקה פנויה שהייתה ברשותי ניצלתי לדחוף עוד שיעור ועוד חיזוק לרבים. לא הצלחתי לנוח לרגע, הנפש בערה בי כאש, ולא הצלחתי להרגיעה בשום

צורה. לבסוף הרגשתי שאינני מסוגל יותר, חשתי שכוחותי הולכים ואוזלים. מילא אם זה היה ממלא אותי, אבל להוציא את כל הכוחות ועדיין להרגיש שלא התחלתי כלל, לכך לא הייתי מסוגל. בתקופה אחרת החלטתי להתחזק בעניין של כתיבת ספרים. התחלתי לכתוב את החידושים שהיו לי, במטרה להדפיס מהם ספר ולזכות את הרבים. חשבתי שאולי זה מה שחסר לי וכשאני אראה את מעשי ידי מועיל לרבים אולי אז תמלא נפשי. אך גם אז זה לא היה זה...

ביקשתיו ולא מצאתיו

באותה תקופה עדיין לא שמעתי כלום על ברסלב. זכורני שפעם התגלגל לבית הורי איזה ספר של ברסלב וניסיתי להסתכל בו, אך לא הבנתי כל כך מה כתוב שם. זו לא הייתה השפה שהייתי רגיל אליה. אם מישהו היה אומר לי אז שיום אחד אני יהפוך לברסלב, הייתי מסתכל עליו כעל משוגע. זה לא היה בתוכנית שלי משום כיוון. לא היה לי אפילו צל צלו של ספק שמה שאני מחפש כל כך הרבה בוודאי לא נמצא שם.

וככל שנדמה היה מבחינה חיצונית שאני מתקדם בעבודת ה', הרגשתי שכל מה שאני עושה לא מוביל אותי לשום מקום. החיסרון רק הלך והתעצם מיום ליום. הצעקה פרצה מליבי, ושאלתי את כל מי שרק יכולתי "איך זוכים להתקרב לה?" האמנתי שבוודאי אני עושה המון דברים טובים שקשורים לעבודת ה', אבל הייתה נקודה בנפש שלא הצלחתי למלא בשום דרך, ונקודה זו דרשה בתוקף: אני רוצה להתקרב לה', להיות יהודי כשר, איך זוכים?

היה ברור לי שהמקום אליו אני שייך הוא מקום טוב, ולא רק טוב אלא מושלם ממש. לא מצאתי בו שום חסרון. יש שם עובדי ה' מופלגים. יש שם גם תפילות של שעות ע"ג שעות, שיוצאים מהם רטובים לגמרי מזיעה. היו שם שמחה, חיות, ומה לא? אך השאלה שניקרה במוחי הייתה אחת: איך אני יכול לזכות להיות צדיק באמת? לעשות רצון ה' בשלמות? הרגשתי שכל מה שקורה מסביב הוא רק חיצוני, היו הרבה 'עבודות' ודברים נפלאים, אבל זה עדיין היה רחוק מאד מאיפה שרציתי לראות את עצמי, רציתי לזכות להיכלל לגמרי בעבודת ה' בלי להשאיר אפילו שערה בחוץ, אך הרגשתי שאני רחוק מכך שנות אור.

הרציתי את השאלות הקשות שהיו לי לפני מי שהיה אחת הדמויות החשובות ביותר בחסידות באותה עת, ותיארתני בפניו שאני מרגיש שהרבי נמצא במקום כל כך גבוה ואני לעומתו זרוק כל כך נמוך, ואין לי שום דרך להגיע למקום שהוא נמצא שם. הייתי מוכן לעשות כל מה שצריך לעשות רק שמישהו יענה לי לשאלה שלי: איך אזכה לעלות יותר גבוה? איך אני זוכה להיכלל לגמרי במקום האמיתי שלי בעולם?

התשובות שקבלתי מחברי וידידי היו מגוונות. החל מתשובה בנוסח "לתשובה על השאלה שלך

אתה חייב הרבה לשבת ולהתברר עם החברים", או "תתחיל כבר לקלף את העור הקשה ותתחיל לעמול". היו גם כאלו שנתנו לי את ההרגשה שאני פשוט משוגע שחי בדמיונות, "תפסיק לחפש דברים שלא קיימים", הם אמרו לי. אך אני עדיין לא קבלתי שום מרגוע לנפשי. הצימאון שלי זכה גם למענה בסגנון של: "מה חסר לך? אתה נמצא במקום הכי טוב בעולם וסתם מחפש בעיות. זכית להיות ראש כולל, אתה שומר את העיניים, מנצל כל רגע לקדושה ועושה כל מה שצריך, אז מה אתה סתם מתבכיין".

אם תעירו... עד שתחפץ

עד היום, ממשיך ר' אברהם שמואל, אני לא יכול להסביר לעצמי איך יכול להיות שלא נשברתי מלחפש. הסביבה שלי התקשתה להבין מה עובר עלי, מה לא טוב לי. אבל אני התעקשתי, בתוך ליבי ידעתי שיש איזה סוד שעוד לא גיליתי. אמרתי לעצמי, אברהם שמואל, תדע לך יש משהו נעלם, יש משהו נסתר, שם ממתינה לך הישועה.

הפלא גדול אף שבעתיים כשאני נזכר בכל השפע הרוחני שהיה מנת חלקי אותם ימים, שהלא כן הרגשתי איזה חיות בעבודת ה', הייתי בחבורה של אברכים יקרים יחד היינו מתאספים כל שבוע ומנגנים ניגונים עתיקים ונפלאים שאני לא יכול לשכוח עד היום. ממש היה טעם גן עדן. היו לי שיעורים שמסרתי בכמה מקומות ומקצועות התורה. גם בתפילות שהתפללנו יחד היה 'גישמאק' לא רגיל, הרגשתי טעם מתוק בלימוד, אבל אני צעקתי בתוקף: אני מוכן לוותר על הכל! רק תנו לי את אותו סוד! רק תנו לי את עצמי שכל כך רחוק ממני!

לרגע עצרנו את שטף הדיבור שריתק אותנו, והתמיהה שהייתה בליבנו פרצה ועלתה: איך מחזיקים מעמד בכזה חיפוש, שאלנו את ר' אברהם שמואל, הלא כוחות האדם מוגבלים, או שאתה מתיימש או שאתה משתגע?

אגיד לכם את האמת, בשלב מסוים של החיפוש שהתארך עד למאוד, ישבתי ואמרתי לעצמי כך: אם אתה רוצה אתה אכן יכול לוותר, להשלים עם המצב שזה מה שאתה, להישאר בתוך המסגרת וכו', להמשיך בשגרה. אבל אם חפץ חיים אתה, ואתה מוכן להיות כמו אברהם אבינו ממש, שהסתובב וצעק בלי סוף 'היכן הוא בעל הבירה', בסוף בוודאי תזכה להגיע למקומן האמיתי!

למול עיני עמד כל הזמן דיבור של 'חפץ חיים' שהייתי אז מאד מקושר לספריו, שלא ייתכן הדבר שאדם יינזק ממעשה טוב שהוא עושה, הוא מביא את זה לעניין לשון הרע, שלא ייתכן שמישהו יתעקש שהוא לא מוכן להגיד או לשמוע על מישהו אחר לשון הרע והוא יסבול מכך. לכן האמנתי באמת ובתמים שבוודאי בסוף רק ארוויח מכל החיפוש הזה.

היה לי קשה להתחבר לעניין של תיקון חצות, כיוון שהיה מצויר בעיני שזוהי עבודה השייכת רק לעובדים מופלגים. אולם חבר יקר שליזוה אותי בתחילת הדרך הרגיע אותי ואמר לי, מה זה כבר חצות? לשים גארטל שש שעות אחרי צאת הכוכבים, לשבת על הרצפה ולומר "על נהרות בבל"...

התחלתי לשמוע כל מיני דיבורים שהיו חדשים לי לגמרי, על התבודדות, צדיק, התחזקות, תיקון חצות, ועוד. לא עם הכל הסכמתי, לעניין של ה'התבודדות' התחברתי, אבל העניין של הצדיק הכביד עליי מאד. לא הבנתי מה יש ברבי ההוא שצריך להתבטל אליו אפילו שאת עצותיו הסכמתי לקבל, וכי מה דופי יש ברבי שלי.

מכיוון שהייתי רגיל בעבודות גדולות, התחלתי כבר מהיום הראשון להתבודד במשך שעה כל יום! גם בחול המועד, שבת, יום כיפור, לא משנה, אני מגיע לשעה - ויהי מה. גם כשלא היו לי כלל דיבורים, הייתי עומד ושותק עד שעבר הזמן. אני זוכר שהייתי פעם בבית חולים כשנולד אחד מילדיי, וקלטתי שאם לא עכשיו, אני לא יספיק עוד להתבודד את השעה הקבועה באותו יום, אז פשוט סגרתי את הווילון והתבודדתי שם באמצע החדר. האור שהיה לי אז בהתבודדותהיה אור מאד חזק, הרי לזאת כספתי והתפללתי כל חיי, לחוש פעם אחת שאני קרוב לה', שיש לי איזה שייכות אליו. דומה הייתי בעיני כמו רכב ששקוע בבובץ ומלוכלך מכל הכיוונים, שמגיע אליו מישהו ושוטף אותו ומנקה אותו עד שהוא נהיה כמו חדש ממש.

בהתחלה ממש היה לי קשה להתחבר לעניין של תיקון חצות, כיוון שהיה מצויר בעיני שזוהי עבודה השייכת רק לעובדים מופלגים. אולם חבר יקר שליווה אותי בתחילת הדרך הרגיע אותי ואמר לי: 'מה זה כבר חצות?' לשים גארטל שש שעות אחרי צאת הכוכבים, לשבת על הרצפה ולומר "על נהרות בבל..." דיבור זה הקל עליי מאד, ומאז התחלתי להשתדל גם לקום בחצות.

מצאוני השומרים הסובבים

באחד מהשלבים של תחילת ההתקרבות, הגיע הזמן שהרגשתי שאני כבר צריך להכריע אם אני

וירא את המקום מרחוק...

ואכן, לאחר טלטולים רבים כל כך ומעברים שונים ומשונים אלו, הגיעה העת והאור החל להתנוצץ ממרחקים...

היה זה בתקופה שהייתי בשיא פריחתי מבחינה חיצונית. מסרתי שיעורים בכמה מקומות, הייתי גם ראש כולל וגם ראש חבורה ועוד, אולם כאמור, הנפש בפנים לא שקטה לרגע. אחד האברכים שהיו קרובים אלי התחיל לספר לי כאילו בדרך אגב, סיפורים על אחיו שהיה ידיד טוב שלי בעבר ולאחרונה לא ראיתיו כל כך בסביבתי, על כך שיש לו בעירה עצומה לה' ושהוא לפעמים מתחיל לבכות מתוך כיסופים באמצע שהוא שר זמירות שבת, ועוד כל מיני עובדות של קרבת אלקים. התפלאתי על כך מאד, כפי שהכרתי בעבר את אותו אברך - הוא ממוצע כזה, בלי מדי הרבה רגש דקדושה או 'עבודות', והדבר הצית את חושי כששמעתי על השינוי שחל בו.

אז לא הבנתי שמי שסיפר לי את הסיפור הזה התכוון להשפיע עליי דרכו, אבל אותו אברך שהושפע מהתקרבותו של אחיו הגדול שהיה ידידי כאמור, לאורו של הרבי, החל אף הוא להימשך, ורצה בכל מאודו לזכות גם אותי לטעום מהאור. כך הוא החל לטפס לי קצת פה ושם על אורות של עבודת ה', ועל מוחין נפלאים שאחיו מלא מהם. הוא לא הזכיר ברסלב במפורש, אבל אני חשדתי מעט שלזה הוא מתכוון. בתוך תוכי הסתקרנתי מאד. ההרגשות שתיאר לי אותו אברך על האור שטועמים בעבודת ה', היו בדיוק מה שחיפשתי כל הזמן. להתמוסס מגעועים באמצע סעודת שבת? הלא אין תענוג גדול מזה...

בהמשך אף פגשתי את אותו חבר ודיברתי אתו שיחה סתמית, ואגב כך שמת לי לב ששורה על פניו איזה חיוך שונה ממה שהכרתי, איזושהי שמחה פנימית עמוקה שקשה לתאר.

בליבי ניצתה אש. החלטתי שאני חייב לבדוק במה המדובר בדיוק. ניגשתי אפוא לאותו אברך שסיפר לי על כך, ושאלתי מי הוא זה שגרם לאחיו להתעורר כך ומי השפיע עליו. הוא שלח אותי לאיזה שיעור בירושלים שמתקיים כל שבוע בקביעות, ובשלב זה כבר הבנתי שהמדובר על ברסלב, ואף שזה מאד הרתיע אותי, הקנאה בתיאורים על מה שקרה לאותו אברך יחד עם הצימאון האדיר שהיה לי - הכריעו את הכף. כיון שהסכמתי כבר לוותר על כל מה שיש לי בשביל לגלות את האור האמיתי, החלטתי שאני מוכן להתקדם לשלב הזה גם כן - ויהי מה!

קול דודי דופק

לא מהרגע הראשון התבטלתי לאור. בתחילה ניגשתי רק באופן חיצוני, אמרתי בליבי שאני רק בודק ונראה מה יש שם באותו מקום. כך

היה לי כאב
אמתי על
כל חילול ה'
ששמעתי עליו.
אני זוכר איך
שהייתי עומד
ברחוב בר אילן
בירושלים וצועק
מנהמת הלב
בכאב עצום:
'שבת! אך יחד
עם צעקה זו,
צעקתי גם את
נפשי וחסרונה
האדיר שלא
נתן לי מנוחה...
'טאטע אייכה'...

מצאתי את שאהבה נפשי

גם את העניין של ה'צדיק' היה לי מאד קשה לקבל בהתחלה, משום שלא הבנתי מה צורך יש לי בצדיק, הלא העיקר הם העצות. אני הייתי רגיל לרבי שהוא סך הכל יכול ליעץ לי. לא הבנתי למה צריך להתקשר ולהתבטל אל הצדיק, אך אז נפתח בפניי עולם מופלא של מה שנקרא 'התקשרות לצדיק', לאהוב את הצדיק, לסמוך עליו, ללכת איתו לגמרי. לאחר תקופה ממושכת שלמדתי את הספרים והתחברתי לעצות שכל כך עזרו לי, מצאתי את עצמי פתאום מטעים את המילים "דער היילגער רבי", בכזו מין אהבה וחיות. גיליתי שהעניין של רבי זה לא רק טישים או קהילה והדרכה לעת מצוא, רבי זה אור פנימי שממלא את כל כולך במתיקות שאין לשער.

ההרגשה המאירה הזו, היא זו שסגרה את הקצוות, מה שגרם לי להרגיש 'זכרות עמו הברית', לכאן אני שייך, פה אני משקיע את כל כולי, זה הדבר האמתי.

אני נזכר איך שתקופת מה לאחר התקרבותי פגשתי מגיד שיעור מהישיבה קטנה, ודברנו יחד על הא ועל דא. לפני שנפרדנו אמרתי לו שאני זוכר עד היום את הדיבורים הנפלאים שהוא דיבר, הם היו באמת מתוקים, אבל, אמרתי לו, הלב, הלב היה אטום לגמרי לא יכולתי ליישם את מה שאמרתם כי הלב מלא לקבל, הוא היה עטוף בשכבות עלגבי שכבות של חושך. כשאדם מתחיל להתבודד הוא פתאום מגלה את עצמו, מגלה כמה הלב שלו רוצה לעבוד את ה', ואז בוודאי כל עצה מתקבלת אצלו בכזאת מין שמחה.

גם שכן שגר לידי אמר לי פעם שהוא שומע איך אני שר את אותם הניגונים שגם הוא שר בביתו, אבל הוא שומע שיש לי בהם רגש מיוחד והוא ממש מתפעל מכך. אמרתי לו שבוודאי כך הדבר! הניגונים הם אכן נפלאים ביותר, אבל הלב שאמור לבעור בהם אטום וסתום לגמרי. רק הרבי יכול לפתוח את הלב כדי לתת לאור הזה להיכנס פנימה.

וימינו תחבקני

ברוך ה' מאז ועד היום כל הזמן אני זוכה לשחות במימינו של הרבי, להתחזק עוד יותר בדרכים שלו לגלות עוד יותר את אור ה', וגם למצוא את הנקודה האישית שלי ששייכת אלי בעבודת ה'. למשל, בתחילת ההתקרבות שלי הייתה לי תקופה שהייתי יושב שעות רבות בשדות וביערות, זה התחיל כשפגשתי את הרה"ח ר' יו"ט חשין באומן, ושוחחנו על הכתבה שהוא כתב והתפרסמה בעבר בגליון 'מאור הנחל', על הרה"ח ר' ישראל קרדונר זצ"ל שהיה מבלה ימים ושבעות בכיסופים וגעגועים, בשדות שלידי ציון הרשב"י במירון. ואמרתי לו שכל כך התחברתי לדברים שכתוב שם וגם אני רוצה לזכות לזה, והוא ענה לי בשאלה, בשביל מי נראה לך

זוכר איך שכשישבתי על המטוס תקף אותי כזה מין געגוע, עד שהתחלתי לבכות בדמעות שליש מרוב השתוקקות וכיסופים, מבלי שהצלחתי אפילו להסביר לעצמי מדוע. כיום אני יכול רק לאחל לעצמי שכל הנסיעות שלי לרבי יהיו עם כזו התחדשות ושאיני תמיד יזכה לכזה רצון והתחדשות טהורים בנסיעה לצדיק.

באותה נסיעה שהייתי באומן למשך שבת שלמה. במשך השבת ההתלהבות הראשונית החלה לדעוך מעט, הרגשתי שהעניינים מתחילים קצת להכביד עליי. הייתי רגיל תמיד שאני מסתובב רק עם אנשים שנראים פחות אותו יותר כמוני, מתנהגים כמוני, ואילו פה אני רואה פתאום כאילו מין נשמות מעניינות - כל אחד עם הסיפור שלו. היה לי קשה להכיל את העובדה שהאנשים הללו שייכים גם כן למקום שאני שייך, וכולנו צריכים לקבל את התיקון מאותו רבי.

גם העובדה שישבתי הרבה באותה שבת ללמוד את הספרים, כמו חיי מוהר"ן וליקוטי מוהר"ן, וראיתי שאני לא מבין שם הרבה דברים, גרמו לי לבלבולים קשים. הייתי רגיל ללמוד ספרי מוסר כמו ה'חפץ חיים', שלומדים ומיד מבינים את מה שהמחבר רוצה לומר, וממשיכים הלאה. התיישרתי בשאלה, אולי אני לא שייך באמת למקום הזה?

בדרך חזר לארץ, על המטוס, שוחחתי על הכל בגילוי לב עם החבר שנסע איתי, והוא חיזקני מאד, בדברו אלי כי בכדי להגיע לעניין של הרבי צריך הרבה לחפש, לחתור עוד ועוד, ובסוף זוכים למצוא תשובות לכל השאלות. החלטתי שאני לא עוזב את המסע וממשיך הלאה, עד שאמצא תשובה לכל השאלות.

לאט לאט נכנסתי עמוק יותר ויותר בעולם של הרבי. היו לי הרבה שיחות עם אברכים יקרים בביתר עיר מגורי, והרבה חיפוש בספרים, יחד עם המון התבודדות ותפילות - עד שזכיתי יותר ויותר להבין מה שקורה פה, ומה הבשורה הגדולה של הרבי, איך שהרבי פותח את הלב ונותן כאילו

הולך על זה - דהיינו, אם אני נעשה ברסלב'ר לגמרי, או שלא. הבלבולים והייסורים שסיבבו אותי אז היו ממש קשים מנשוא, מעין 'כף הקלע'. עשרות פעמים ביום עברו בי מחשבות לכאן ולכאן, זה נורמלי או לא, להיות ברסלב'ר לגמרי או שלא. אני לא ממליץ לאף אחד לעבור את הייסורים הללו, אבל היום אני מודה לה' על כל רגע, בוודאי שזה גם היה חלק מהמסע שהייתי חייב לעבור.

בראש השנה הראשון להתקרבותי עדיין לא נסעתי לאומן. פחדתי להיכנס כל כך חזק לעניין. ואני זוכר איך כל הראש השנה חשבתי לעצמי: 'מה אתה עושה כאן, אתה לא שייך לפה, אתה שייך לאומן!' לא הצלחתי להירגע מהעובדה שלא נסעתי, הלב שלי כסף כל כך להיכלל בקיבוץ הקדוש.

הפעם הראשונה שנסעתי לאומן הייתה בראש חודש ניסן. נסעתי עם עוד חבר, ואני

את עצמי, לא הבנתי מי אני, לא הרגשתי באמת שאני ממלא את התפקיד שלי בעולם, והיום ברוך ה' האור גדול, השלהבת בוערת, ויש לי כוח ללכת עוד ועוד לחפש עוד ועוד עד שנזכה באמת להיכלל באור האין סוף בשלמות.

וימינו תחבקיני

אצל הרבי אתה שומע קול שאומר לך: בני יקירי, אתה בדרך הנכונה! תמשיך, תעלה, תחפש. יש אצל הרבי כזה מין אריכות אפיים, כזה מין 'המתן' שנותן מקום לכל אחד בעולם. רבינו הק' אומר 'אל תתנו לעולם להטעות אתכם', וכמה רחמנות יש בדיבור הזה. לא דורשים ממך מה שאתה לא יכול, רק אל תיתן לעולם לרמות אותך. המקום שלך זה כאן בקדושה. מחכים לך כאן, בקצב שלך.

משל למה הדבר דומה, לילד שנדחף בינות להמוני ילדים כדי לחטוף איזה ממתק, ואז מגיע אבא שלו ואומר לו: בני, אל תיסחף אחרי השטויות הללו. אני אוהב אותך באמת, בוא אלינו הביתה שם יש באמת אוכל טוב.

הרבי נותן לך הכל, גם גשמיות. כל מה שאתה צריך. סיפור אחד חרוט אצלי, מאותו יום בו הייתי צריך לגייס 30,000 ש"ח לצורך החזרת חוב שנטלתי לצורך חתונת ילדי. יצאתי באותו יום לשדה והתפללתי לה'. אמרתי לו במילים פשוטות: ריבוננו של עולם, אתה ציוות עלי לחתן את ילדי, ואתה גם יודע שאין לי שום דרך טבעית להשיג את הכסף, אני נמצא רק בידיים שלך, אנא תעזור לי. לא הספקתי לצאת מהשדה וכבר הטלפון מצלצל. על הקו היה ידיד שביקש לסייע לי בממון, הוא ביקש ממני שאני אקח 'גמ'ח' על הסכום שאני צריך, והוא ישלם את הוראת הקבע. פה זה עוד לא נגמר. יום לאחר מכן מתקשר אלי אחי ושואל אותי, אם במקרה אני צריך הלוואה של 8000 דולר? בדיוק אישרו לו בקשה אותה הגיש ממזמן, והוא לא צריך זאת כעת...

אתה רואה בחוש את האמונה בכל המישורים, החיות דקדושה ממלאת את לבך.

אם מישהו היה מספר לי לפני שמונה שנים, שיום אחד אני ירגיש כזה טעם בחיים הפשוטים שלי, הייתי מוכן להתווכח תמורת כל הון דעלמא שאין דבר כזה. אבל ה' ריחם עלי וזיכה גם אותי לטעום מהיין ההונגרי המתוק והערב כל כך.

פעם, כששאלתי אנשים את השאלות הקשות שהיו לי, כולם העדיפו להתחמק ולא להסתבך עם השאלה. היום אני נמצא במקום הפוך. יש פה כאלה אוצרות, אני אומר לאנשים, רק תבוא לחטוף. יש פה תשובות לכל השאלות הכי קשות, רק תחפור קצת ומיד תגלה.

כמה אנחנו צריכים לשמוח על המתנה העצומה שזכינו לה. על כך שנותנים לנו את הכוח לחפש ואת היכולת לטעום את האוצרות הנפלאים הללו.

אשרינו שזכינו!

רגיל אליה. אפילו דברים שקשורים בעבודת ה', גיליתי לפתע שאני צריך להתחיל לעבוד עליהם מההתחלה, להזיע מחדש, ללמוד שאני עדיין לא יודע כלום. אבל בוודאי שזה שווה כל שנייה.

אני זוכר את התענוג שהיה לי בעבר בתפילות שהיינו מתפללים, אפילו בשחרית של יום פשוט היינו יוצאים מהתפילה כמו שיכורים ממש, וכשהתקרבתי הייתי צריך מבחינה מסוימת לוותר על זה, כי כנראה זה לא היה באמת המקום שאחזתי בו. ואז התחלתי לעבוד על זה באמת מהמקום האמיתי שלי, עם עליות וירידות בלי שיעור כפי שנראית עבודת ה' אמיתית.

אנחנו רואים בעולם, שלכל דבר יש מחיר. אנשים מוכנים למכור את הדירה שלהם שהשקיעו בה המון, רק בכדי ללכת לגור במקום שהם יותר מרגישים מחוברים. יש מי שמוותר על כסף ועל עבודה בשביל דברים שלא מוצאים חן בעיניו, ועוד כהנה וכהנה. גם כאן נדרש ויתור עצום, לפעמים לעשות דברים שהם ממש ההיפך ממה שהיית רגיל עד היום. אתה מגיע כמו תינוק שנולד, ומתחיל ללמוד ללכת מאפס. מוכרחים לומר, הכל שווה את זה. כי בהשקעה הזו - אתה מקבל תמורה שאין למעלה הימנה: את עצמך ממש!

בעת שהתקרבתי אמר לי מישהו: אין זו חכמה, אתה לא טיפוס שמתחשב בדעתם של אנשים אחרים, אז אין לך בעיה לשנות דעה. לא לכולם זה קל כל כך. השבתי לו: אתה טועה לגמרי, אני ביישן די גדול, אבל מה אעשה שהיה לי כל כך מר בלי זה, וכל כך טוב לי עם זה, שהייתי מוכן אפילו ללכת נגד הבושה הטבעית שלי. הרגשתי כמו שאני לכוד באוטובוס בוער. לא עשיתי שום חשבון, פשוט ברחתי החוצה.

לפני שהגעתי לברסלב, היה לי הכל - אבל אפשר לומר שלא היה לי כלום. 'דעת חסרת מה קניתי'. לי לא היה שום מקום בעולם, לא היה לי

שכותבים את כל הדיבורים האלו? בשביל לתת פרנסה לגרפיקאים? זה מיועד בדיוק בשביל אנשים כמוך.

ממחשבה למעשה, לקחתי איתי כל יום בבוקר ערמת ספרים ומעט אוכל ויצאתי לשדות המקיפים את העיר ביתר עילית וישבתי שם עד לשעות הערב. את התענוג שהרגשתי שם אי אפשר לתאר, לעזוב את כל העולם הזה, עם כל ההבלים שמכבידים כל כך על הלב ועל המוח, הרגשתי ממש שאני יושב בצילא דמהימנותא. כך במשך תקופת מה הייתי יוצא, עד שראיתי שאני לא מסוגל יותר וזה היה בשבילי קצת בחינה של 'ריבוי אור'.

אז התחדדה אצלי נקודה חזקה מאד שאנחנו מוצאים אצל הרבי, שהגם שישנם דברים אליהם צריך כל אחד לשאוף בכל ליבו, אולם לא כמו שהתחנכתי עד היום, שכל דבר שלומדים עליו חייבים תיכף ומיד להוציאו אל הפועל. אצל הרבי הכל הולך עם הרבה 'המתן', רצונות, כיסופי, געגועים. ללכת לאט, לשמוח בכל נקודה טובה, ולהכין הרבה כלים עד שרוכשים את הדבר באמת. אני עודני מאמין שבוודאי עוד אזכה לכך ברבות הימים, להגיע למקום הזה ולעשות את זה בשלמות.

אחזתיו ולא ארפנו

למעשה, מסכם ר' אברהם שמואל, הסיפור שלי לא התחיל ממתי שהתקרבתי בפועל לברסלב אלא ממש מיום שנולדתי. הנפש לא שקטה לרגע, לא נחה, לא הסתפקה במאום, האש של החיסרון לא נתנה לי אפילו רגע אחד של מנוחה. עד שהרבי הוביל אותי אליו לגמרי.

אני לא אומר שזה היה קל. אדרבה, זה היה ממש בבחינת 'לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך'. הייתי צריך לוותר על כל כך הרבה נוחיות שהייתי

אוזניי. הוא אמר לי שהרבה פעמים הוא חושב בקנאה על כל מיני חברים, איך הוא לומד בעמקות, וזאת בזמן שחבריו הביטו בו וקינאו בו על איך שהוא גומע מסכתות ומסיים את הש"ס פעם אחר פעם, ואילו הם 'תקועים' באותם דפים כבר כך וכך שבועות.

זוהי גלות. היצה"ר של הקנאה והבלבול משגע את האדם. אבל אם יש לאדם התבודדות הרי הוא מברר בינו לבין קונו מה הנקודה שלו בלימוד, ואזי אינו נבהל מכל מיני בלבולי מח וקנאה ותחרות. "זה מעשה שלי וזה מעשה שלו, ועוד: למה לנו לדבר מאחרים".

זוהי דוגמא קטנה ליישוב הדעת שהתבודדות מביאה את המתבודד, שהוא חוזר להיות עצמו ולא לחיות לפי השני. זוהי מתיקות שאין כדוגמתה שזוכים לחוש אצל רביה"ק.

סוד "ומנותר קנקנים"

מה השייכות שיש בין חנוכה לחינוך?

בפשטות, החינוך וחנוכה המה ענין אחד. 'ומנותר קנקנים', פך השמן הקטן, 'נעשה נס לשושנים'. לוקחים פך שמן קטן ועושים ממנו ענין גדול - וכך גם בחינוך: לוקחים את הילד הקטן הזה, נקודה קטנה, ועושים ממנו 'עסק' 'וענין', עד שהוא נעשה ליהודי בוגר, ירא שמים ועובד השי"ת.

לפעמים ה'עסק' נעשה מן השפה ולחוץ, לדוגמא: ילד חוזר הביתה בהתרגשות שלמד ונבחן על משניות יומא, ולהוריו אין כח לעשות מכך עסק עכשיו - אך למרות זאת משמיעים קריאות התפעלות בפיהם, מראים לו ששמחים בתורתו, שמעריכים את מאמציו - ובכך זוכים לראותו הולך וגדל בטוב.

נס פך השמן מרמז על העבודה של לקחת כל דבר קטן שיש לבן אדם ולהתפעל מזה. וזאת הדרך להחדיר בבני הנעורים עבודת השי"ת, באופן שלא תיחלש דעתם. להדגיש ולמסור להם את הענין של 'כחוט השערה', "שערך כעדר העיזים" - ענין החשבת הנקודות טובות.

כי בדרך כלל בחורים מתוקף היותם מצויים בשנות רתיחת הדמים, נפשם סוערה ויש להם רצונות חזקים, אבל דייקא מחמת חוזק הרצון הם רוצים לכבוש ולהשיג את הכל, ועל ידי זה הם נופלים לגמרי. ועל כן צריך לדבר עמם רבות על 'כחוט השערה', שכל אחד במקומו עליו לזוז ולהתקדם כחוט השערה. אם מדברים על תאוות אכילה - אין הכוונה בדווקא להתחיל לצום, או לאכול באופן שאינו בגדר האנושי, אלא לנקוט צעד אחד קטן 'כחוט השערה' - לדוגמא, באמצע האכילה לעצור לשנייה אחת ולחשוב: 'רבש"ע אני רוצה אותך', כמו שהרבי אומר שיש הארת הרצון בעת האכילה. כך כאשר מדברים מהתבודדות או מדיבור אמת ומכל ענייני עבודת השי"ת. או כאשר מדברים לדוגמא על קימת חצות, ניתן להגיד שגם אם לא זוכים לקום אם ממילא נשארים ערים אפשר להגיד כמה מילים להשי"ת ולהתבודד מעט - וכך זוכים כבר לשייכות עם הענין של הרבי.

בכדי למנוע את היאוש הנגרם מרצונות גדולים שהתנפצו אל קרקע המציאות, חשוב לזכור תמיד ליישב את האורות בכלים. הלא לימוד גמרא ומשניות המה הכלים לאור של הרבי. לחדד את החשיבות של ה'כחוט השערה' מול השלימות, ולהדגיש חזק שיש לכל אחד את הנקודה שלו ואין צורך לחקות את השני.

של רבינו. כיום הרבה מאד מחנכים הולכים בדרך זו, אבל זה ברור שככל שקשורים יותר לרבינו ויודעים שלכל אחד יש נקודה מיוחדת, מטרת החינוך בהירה יותר.

אצל רבינו הכותרת היא רחמנות. "חגון המרבה לסלוח", לכל אחד יש תקווה. הרחמנות של רבינו הרי היא דבר נפלא, בחור מרגיש שיש לו מקום, מקבל כוחות שלא לנתק את עצמו למרות כל הקשיים שלו - בשומעו את הקול קורא אליו: אתה יהודי, יש לך מקום אצל ה'.

במקומות אחרים, אפילו אם אומרים את הדיבורים האלו, לא באמת מאמינים לזה - כי רואים במציאות שמתנהגים אחרת. יש תחרויות, וזה קורה מאליו, אף אם הצוות לא רוצה בזה. זה קורה מאליו בין החברים. אבל אצל רבינו זה מאד חזק שכל אחד מרגיש שיש לו את הנקודה שלו שבה עליו להתאמץ ולהתייגע.

אי אפשר לתאר את הייסורים הנוראים העוברים על מי שלא חי את החיים שלו. כיום, אחרי כשמונה שנים מאז התקרבותי לרבינו הק', אני מבין יותר את מה שרבינו אומר (בתורה קפח), שהצדיק מחזיר לאדם את אבדותיו. לפי עניות דעתי אפשר לרמז, מה הן אבדות, ילד הוא טהור, ולפתע נכנסת הרגשה שאתה לא בסדר, הוא מתחיל לאבד את הנקודה האישית שלו, והוא מתחיל לחקות את פלוני ואת אלמוני ומאבד יותר ויותר את עצמו - אבל כאשר הוא זוכה להגיע לרבינו, רבינו מחזיר לו בחזרה את כל האבדות שנאבדו ממנו, הוא עוזר לו להוריד את כל המסכות שטעה על עצמו, ולחזור לנקודה שלו. לעצמו.

התבודדות מסייעת לאדם להתחבר לחלקו ונחלתו

רבינו גם מדבר (ליקוטי מוהר"ן תורה קיב) מ'דיבור של אמת'. הקושי הגדול בהתבודדות הוא שהאדם מוצא את עצמו חוזר על אותם דיבורים - ומהו דיבור אמת? לעצור רגע, לשחרר לחץ ולחשוב שאנו עומדים מול השי"ת, וכאילו חבר שואל אותך: איך אתה מרגיש? מה קשה לך? מה אתה חושב? צריך לדבר לפני ה' ולומר לו את מה ש'אתה' רוצה. כל דיבוריך הרגילים אמנם מאד חשובים, אבל קודם כל עליך להוציא את דיבור האמת, היכן אתה עומד כעת. כמו שאדם יש לו חבר טוב לשוחח עמו על כל מה שקשה לו, זה עוזר לו להוריד ולשחרר את כל הדאגות והפחדים מעצמו.

כך מתרגל האדם להיות מחובר לעצמו. כך רבינו הק' מחזיר לאדם את ההרגשה הטובה, שירגיש: ה' אוהב אותך, מסתכל עליך לטובה, רואה את נקודתך הטובה, את מי שאתה באמת. יש לך נקודה מיוחדת בלימוד. אל לך ליפול בדעתך ולקנא בחברך שהולך לסיים את הש"ס - לא זו הדרך. אדם שמתבודד, חושב ומתבונן: מה הנקודה שלי? ללמוד לאט או ללמוד מהר? ואם מסקנתו היא שלפי תכונות נפשו ונקודתו מתאים לו יותר ללמוד לאט, אין כל סיבה להביט לעבר הנהר, לחברים הלומדים בדרכי לימוד שונים ממנו. יישוב הדעת הזה חסר לרבים. וזוהי גלות הדעת, גלות הנפש. אנשים רחוקים מעצמם. גולים לארצות זרות, למחוזות רחוקים, ושוכחים את מקומם הנכון, את הבית הטבעי שלהם. והשי"ת חפץ בך, לא לחינם הוא ברא אותך כפי שאתה. כך בעבודת השי"ת וכך בדרכי הלימוד.

דיברתי עם אברך שכבר סיים כמה פעמים את הש"ס ולא האמנתי למשמע

עם צאתו לאור של הספר הייחודי המגולל את סיפורם המופלא של ה'קיבוצים' של חסידי ברסלב בפולין ובסיכומם של שנות יצירה תיעוד ותחקיר מקיפים ויוצאי דופן, שחלקם פורסם במשך השנים מעל דפי 'אבקשה', אנו מגישים בפניכם סקירה מקיפה חגיגית ומרגשת רצופת גילויים מפעימים עם הסופר הברסלבאי ר' דוד דגן על ספרו המרתק 'אש תמיד תוקד' השופך אור על למעלה משלושים שנות יקוד אש ברסלבאית שהבעירה לבבות בלובלין, וורשה, לודז', אוטבוצק ועוד עשרות עיירות נוספות בפולין החסידית | **הלהבה שלא כבתה**

מ.כ. מרדכי

תצלומים: מערכת שיבולים, ספריית מכון שוקן, אוסף אש תמיד תוקד, בעולמה של ברסלב

אש
תמיד

תוקד

ר' בנימין אפטר ב'גן וורשה' בבני-ברק בדרכו לקניית ערב שבת בחודש אלול כש'תיקוני זוהר' בידו

תרצה לדעת כיצד נראה ברלסב'ר חסיד אשר חננו ה' בעט סופרים משובחת ויכולות היסטוריוניות נדירות עליך להכיר את הר"ר דוד דגן הי"ו, מפליא עד כמה האברך הנעים שלפניך בקי באורחם שיחם ושיגם של מאות חסידי ברסלב שבפולין היהודית שוקקת החיים ערב פרוץ מלחמת העולם השנייה, הנך משתאה כיצד השיג בקיאות מקיפה כל כך ואיך הוא מונח בכל הפרטים אודות תקופה שלימה שלא תועדה באופן מסודר בשום מקום, מסתבר כי כישרונו המיוחד עם היותו משכיל על דבר, לרדת לחקר הדברים באופן עקבי שיטתי ומדויק הם אלו שהצליחו להניב יבול כה מפואר שיכול היה לפרנס 'אפילו שבעה כרכים מלאים' כלשונו. שנים של נבירה בארכיונים מצהיבים, שיחות עם אודים מוצלים מאש שעלו ארצה, הצלבת כל המידע עם מאות מכתבים וכתבי עת לצד הקלטות נדירות ותייעודים נדירים יצרו רצף של תגליות מרתק ומסעיר, אשר באו לעולם בצורת ספר מהודר וייחודי אודות חסידי ברסלב בפולין פרי עטו, אשר יותר משהוא ספר היסטורי, הוא מקור להשראה, התעוררות והתלהבות בעבודת ה' במסילות הנחל נובע עם יקוד האש של חסידי פולין.

האוצר הבלום של המידע אודות דמויות ההוד שפעלו בקרב אנ"ש דפולין קרוב ל- 30 שנות פריחה עדי עלה עליהם הכורת הנאצי מלהיב את הלב מחדש ומעורר געגוע נסתר להתחדש בהליכה בנתיבי עצותיו של צדיק כפי שפעלו הני קמאי, החריפות הקוצקאית והלמדנות הפולנית כמו נוצקו מחדש לתוך לבבות ברסלביים מלאי שמחה וגדושי עזות דקדושה, עד כדי כך שפולין באותם הימים הפכה בהדרגה להיות המעצמה בה"א הידיעה של תורה וחסידות והתקשרות לרבינו עת באחותה האוקראינית נגסו שיני הקומוניזם ואדרת כפור הקפיאה את הלבבות.

אנו יושבים עם ר' דוד בכדי להבין כיצד הכל התחיל ומתי בעצם התעורר בו הדחף הראשוני לגילוי עולמם של אנ"ש דפולין?

האמת היא, שהנושא של יהדות פולין וקדושי השואה בכלל, מאוד קרוב לעולמי, בילדותי כשסבתי היתה באה לבקר אצלנו וראיתי את המספר החרוט על ידה, שאלתי אותה מה זה, היא החלה לספר שגולדה וגדלה בלודז' שבפולין ואז פרצה המלחמה, היא ברחת לעיר ראדום, אחר כך ברחת מהגטו שם לעיר אחרת, עד שאחרי גלגולים רבים נתפסה ע"י הגרמנים ימ"ש ונשלחה לאושוויץ, משם ניצלה בנסי ניסים.

שרידים מהשטיבל בוורשה מספרים

בהמשך דרכי, בעת למדי בישיבת ברסלב בבני ברק, כשייסד הרה"ח ר' משה גולשבסקי ז"ל את 'רחון ברסלב' נהג בי טובת עין ובקשני להעלות עלי גליון מפרי עטי, או אז התחלתי לכתוב בו מדי חודש בחדשו מתולדותיהם של אנ"ש מדורות עברו, באחד הימים בשנת תשס"א, לפני עשרים

ר' שלמה זילברמן

שנה בדיוק, סיפר לי חבר קרוב כי כאן בב"ב מתגורר יהודי מפולין שהכיר מקרוב את אנ"ש דפולין, הלא הוא ר' מרדכי לסקר, חתנו של ר' לוי יצחק בנדר, אביו ר' צבי היה מחסידי ברסלב בוורשה וכדאי לבקרו ולשמוע מה שיש לו לספר. הלכנו שנינו יחד בין סדרי הישיבה לביתו של ר' מרדכי, הוא מאוד שמח לקראתנו והחל מספר לנו על השטיבל הברסלבאי ברחוב נובוליפיה 28 ואני הרגשתי כאילו אני נשאב בבת אחת למקום זמן אחרים... אתם זוכרים את ר' יצחק ברייטר? שאלנו. והוא הסתכל עלינו כמתפלא 'בוודאי' וכשניצוצו בעיניו התחיל לתאר 'הייתי אז בחור צעיר אבל זוכר אני אותו היטב, בכל שבת בבוקר אחרי התפילה הוא היה לומד לפני הציבור בסיפורי מעשיות ומוסיף דיבורי אמונה כאלו שנאמרו בהתלהבות קודש. הוא היה מאוד חריף. אבי היה מיודד אתו, כל כך עני הוא היה באותם ימים, אני זוכר את אבי מכניס לו לא פעם כיכר לחם אל תוך תיק הטלית ותפילין'.

לא ידעתי את נפשי. לשמוע יהודי מספר על אנ"ש דאז שנהרגו על קידוש השם כאילו אתמול פגש בהם... ואת ר' אהרן לייב ציגלמן, זוכרים אתם? המשכנו להתעניין, 'איך אפשר לשכוח אותו', התרגש ר' מרדכי, 'הוא היה אדם כה אציל נפש, שלא רואים כמוהו! כל הזמן היה עסוק בהדפסת ספרי ברסלב, כשהיה רואה מישהו בשטיבל, היה שואל אותו 'נו, נתת משהו בשביל ההדפסה?' כך סיפר לנו על ר' מרדכי סוקולובר, חותנו של

אביו בזיווג שני ועל עוד מאנ"ש, וכמוכן על חמיו ר' לוי יצחק, שהיה בשבילו כמו אב והרבה יותר מכך. שאלתי את ר' מרדכי איך שרד את המלחמה, בזמן שרוב רובם של אנ"ש נהרגו על קידוש ה', ואז הוא החל לגולל את קורותיו בימי המלחמה, את תפילת יום כיפור ת"ש תחת פגזי האויב הגרמני, כשדיבר, יכולנו לחוש את האימה באוויר כאילו הדברים מתרחשים עכשיו. בעיני רוחנו ניצבה דמותם הטהורה של אנשי שלומנו היקרים, שעברו את תקופת ההסתרה הגדולה ביותר שעם ישראל ידע, ולבם בער באמונה יוקדת עד לב השמים. הוא המשיך ומנה בפנינו חלק משמות אנ"ש שזכר מאותו יום כיפור, וסיפר איך לאחר התפילה

על התפילין שלך מכל משמר, הם יצילו אותך...'

סיפורים המלהיבים את הלב

כששמעתי סיפורים אלו מכלי ראשון, הבנתי שחייבים להנציח את סיפורם של חסידי ברסלב בפולין. לא יתכן, אמרתי לעצמי, שאלפים מאנ"ש הלכו אל מותם על קידוש ה', ולא יישאר מהם זכר ושאריה, ובפרט שאין מדובר בהנצחה גרידא, אלא בסיפורים שמלהיבים את הלב ונותנים חשק להתגבר על המניעות ולהיות חסידי ברסלב באמת. בינתיים, בשנת תשע"א, עשר שנים לאחר אותו ביקור, במהלכם זכיתי לכתוב מאמרים וסיפורים במקומות שונים, זיכני ה' להוציא לאור את הספר 'בצילו של הרבי' עם פרקי עובדות על אנשי שלומנו, בספר ייחודי כמה פרקים קצרים לאנ"ש מפולין, באמרי אל ליבי, כי לגודל המניעות שיש על כל דבר הקשור לעניין רבינו, מי יודע אם אכן אוציא ספר שלם על פולין, שלפחות יהיו פרקים אחדים לזכרם...

כעבור זמן, כשנסעתי לפולין וביקרתי בהיכל ישיבת חכמי לובלין, שוב התעורר בי רצון עז לכתוב ספר על אנשי האמונה שחיו כאן ונשרפו על קידוש ה', בבחינת 'זכור את אשר עשה לך עמלק'.

"היה בליבי הרצון להגיש בפני הציבור סולת מנופה עד כמה שאפשר מכל הבחינות, ספר כזה אי אפשר להוציא בחיפזון, נקודה זו שהיא גם אחת מאבני הדרך של ביטאון 'אבקשה' היתה נר לרגליי לכל אורך הדרך, להביא את הדברים בצורה המדויקת ביותר, ללא גוזמאות"

ר' נתן ברסקי

ר' יחזקאל מנדל

רבי יצחק ברייטר הי"ד (באדיבות נב)

ר' איטשע מאיר קורמן

ומתי החל הפרויקט לקרום עור וגידים הלכה למעשה?

לאחר תקופה שהצטבר אצלי חומר ניכר, לפני ארבע שנים כשהוקם ביטאון 'אבקשה' בעידודם וברכתם של גדולי אנ"ש וזכיתי להיקרא ליטול בו חלק, גמלה בליבי החלטה שהגיע הזמן להתחיל סדרת מאמרים על אנ"ש בפולין. אציין כי כשהתחלתי לא שיערתי באיזה היקף מדובר, הן מבחינת כמות והן באיכות. בסייעתא דשמיא, ממש עם פתיחת 'אבקשה' החל לזרום חומר אדיר שהיה בלתי ידוע עד לאותו הזמן, מאות מכתבים ואיגרות, לצד קלטות ומסמכים, רבים מאנ"ש שהנם בנים ונכדים של יוצאי פולין ששמעו

גם הוא פתח את אוצר זיכרונותיו. הוא היה בן למשפחה בת אחת עשרה נפשות שהתגוררו ברחוב דז'לנה בוורשה, הם ניצלו בנס לאחר שהוא ואחותו הצליחו לברוח עם פרוץ המלחמה לרוסיה, הוא שהה ביערות, עבר את איימי סיביר, הטלטל לאוזבקיסטאן, ולאחר מכן לגרמניה, עד שבסופו של דבר בשנת תש"ט, זכה לעלות לארץ הקודש.

ר' נפתלי צרטנר סיפר גם הוא על תפילות יום כיפור אחרון בוורשה, על חייל גרמני שהופיע בפתח השטיבל ועוד. בסוף שיחתנו אמר לי 'שני דברים נשאו לי מן המלחמה, התפילין מהבר מצווה שלי ותיקון הכללי בהוצאת ר' אהרן לייב. עם פרוץ המלחמה אמר לי אבי ה' יקום דמו' שמור

עשה יחד עם אביו את הדרך הביתה כשהם נצמדים לקירות הרחוב מהלך שני קילומטרים עד לביתם כשכל הדרך שורקים פגזים באוזניהם.

ישבנו והקשבנו שעה ארוכה לסיפוריו של ר' מרדכי, ופתאום שמנו לב שכבר צריך לחזור לשיבה, ר' מרדכי שקלט את המצב, הוציא דף ונייר וכתב פתק למשגיח ר' יצחק מנדלסון לבל יתרעם עלינו...

טרם פרידה כששאלנו אותו מי עוד היה באותו יום כיפור של שנת ת"ש בשטיבל בוורשה, הוא השיב שכאן בבני ברק גר ר' נפתלי צרטנר שאביו ר' חיים היה אף הוא מאנ"ש בוורשה. וכך הגעתי אל ר' נפתלי, היה זה שנים ספורות לפני פטירתו.

שעומד לצאת ספר על ברסלב בפולין, ביקשו לספר על אביהם וסבם למען יישארו הדברים לדורות.

ארגזי מסמכים מתגלים במרתפי שוקן

באותו זמן ממש בהשגחה פרטית התגלה במרתפי ספריית מכון שוקן ברח' בלפור בירושלים, אוצר בלום של מאות מכתבי אנ"ש מפולין שנשלחו אל ר' איטשע מאיר קורמן לפני ואחרי עלייתו ארצה, מכתבים מלאי תוכן עשיר שעל הוצאתם לאור שוקדים בימים אלו, ר' איטשע מאיר, שעבד בספריית שוקן, משום שבעליו אהד במיוחד את רבינו הק' ומורשתו, היה יהודי מאוד מסודר ואספן נדיר, הוא שילם לבחור מיישיבת מיר שיעתיק במכונת כתיבה את כל המכתבים, ואת הכל ארז בארגזים שנחו להם במרתפי הספרייה. התגלית הזו הצטרפה לאוסף כתבי ברסלב שכבר היה ידוע ומוכר בספריית שוקן, של כתבי יד, ספרים בדפוסים ראשונים, מודעות, 'קול קורא'ס וכרוזים שהתפרסמו בבתי החסידים של אנ"ש בפולין ור' איטשע מאיר הביאם עמו בעלותו ארצה. כך נוצר פסיפס מרהיב שבעבודה מאומצת והשוואת נכונות חשף בפניי מידע יקר מכל הבחינות אודות אורחם ושיגם של אנ"ש דפולין, שמות רבים של אנ"ש שלא הכרנו התגלו בפני, התמימות והפשיטות שלהם ריגשה אותי עד מאוד, מידת האמת וברירה מכבוד, ההתמסרות לענין רבינו, הכיסופים לציון הקדוש, ההתחזקות תוך כדי צרות ומצוקות קשות מבית ומחוץ. הבנתי שסיבב ה' יתברך שכל זה יישמר כדי לשמש אספקלריה טהורה לנו אנשי הדור הזה, בבחינת 'צאי לך בעקבי הצא'.

כאן המקום להודות לספרני שוקן על אדיבותם הרבה, ובמיוחד להר"ר שמואל אברהם תפלינסקי מאנשי שלומינו אשר ידוע בכישרונו הנדיר זכרונו הפנומנלי ומומחיותו הרבה לכתבי יד ומחקר תורני, ר' שמואל אברהם מתייחד בכך שלמרות שיגו ושיחו עם מומחים בעלי שם מהעולם הרחב הוא נושא את יהדותו ומנהגיו החסידיים בגאון בכל מקום בו הוא מצוי, ר' שמואל אברהם שלו קרוב ל-30 שנות מחקר תורני איכותי התבקש ע"י מכון שוקן בתיווכו של מר יונתן מאיר לקטלג לתארך ולמייין את המכתבים הרבים, והוא בטוב ליבו ומאור פניו שיתף אותי בפרטי מידע חשובים ביותר וכך החלום החל לקרום עור וגידים, חלק נכבד מהיבול שנאסף מאותם גלויים מרעישים התפרסם מדי חודש ב'אבקשה' ולצדו הידיעה על הספר העתידי 'מתוך הספר אש תמיד תוקד'. מפליא לראות כיצד בעקבות סדרת המאמרים שהתפרסמו ב'אבקשה' עלה הנושא של אנשי שלומנו בפולין כל כך חזק על סדר היום, עד שרבים החלו לעסוק בו הרבה יותר מבעבר.

עובדות מהימנות ללא פרשנות ו'קישוטים'

הסיבה שיציאת הספר לאור התעכבה עד כה, מלבד הסיבה שכבר אמר רביה"ק: "כל מה שרוצין לעשות בשבילי יש על זה כמה וכמה מניעות, כי כמה וכמה עומדים ואורבים על זה לקלקל אותו הדבר שרוצין לעשות בשבילי, וזה נאמר אפילו על דברים קטנים יהיה הדבר מה שיהיה, מאחר שהוא בשבילי", הרי שסיבה נוספת לעיכוב הירידה לדפוס היתה הרצון להגיש בפני הציבור סולת מנופה עד כמה שאפשר מכל הבחינות, וספר כזה

אי אפשר להוציא בחיפזון, נקודה זו שהיא גם אחת מאבני הדרך של ביטאון 'אבקשה' היתה נר לרגלי תמיד לכל אורך הדרך להביא את הדברים בצורה המדויקת ביותר, סולת מנופה בתליסר נפה ללא כל גוזמא או פרשנות.

ר' דוד מחדד: לעיתים יש נטיה לסופר או לעיתונאי לקשט את הסיפור ולהוסיף לו נופך על מנת שיהיה יותר יפה או יותר דרמטי, זה טוב אולי כשצריכים למלאות טור בעיתון ולספק לקוראים חומר כלשהו, אך בספר כמו זה שאמור לפתוח צוהר בפני אנ"ש היקרים אל עולמות העבר של החסידים הנאמנים מפולין יש לעשות מאמץ מיוחד להיצמד לעובדות כהוותם שכן אף אחד מאנ"ש לא מעוניין לשמוע סיפורי בדיה פנטסטיים... אלא כל עניינו זה לדעת את מה שהיה באמת. זה היופי של כל סיפור, האמת שבו...

צאצאי אנ"ש מפולין גילו ענין ושמחו לשתף פעולה?

הצאצאים שנמנים עם אנ"ש בוודאי שמחו ולא רק, גם כאלו שאינם משתייכים לברסלב באיתגליא ונמנים על חסידויות פולין או החוג הליטאי, התרגשו מאוד לשמוע ולספר על ראש משפחתם שהיה ברסלב. כשכתבתי פעם על אחד מאנ"ש ועמדתי בקשר עם נכדו מחסידי גור, אחרי שהגיע לידו בטאון 'אבקשה' מתקשר אלי אותו נכד בהתלהבות ואומר לי: "דע לך שבעקבות המאמר על הסבא, אני וכל משפחתי נוסעים לאומן"

הנכד מחיפה מתרגש

אולם ההפתעה הגדולה באה דווקא מצד הנכדים שעדיין אינם נמנים עם ציבור שומרי התורה. אתן מקרה מרגש לדוגמא, שהתרחש לפני כשלוש שנים בחורף תשע"ח, כתבתי באותם ימים פרק על רבי אברהם יצחק וייסזאנד הי"ד מאוסטרובצה, שהיה יהודי גאון וקדוש ומגדולי אנ"ש בפולין, נודע לי כי נכדו הקרוי על שמו, אבי-אברהם ויסזנד, מתגורר בחיפה. צלצלתי אליו וסיפרתי לו כי אני מחסידי ברסלב וכותב על סבו והחסידיים מפולין, קצת חששתי, לך תדע אם הוא לא אנטי-דתי... ומה הופתעתי מעוצמת ההתרגשות שאחזה בו כששמע על כתיבת הספר, הוא מאוד התרגש והזמין אותי להיפגש אתו במשרד שלו בחיפה.

נסעתי לחיפה, כשנכנסתי למשרדו הוא קיבל אותי בשמחה, ישבנו ושוחחנו שעה ארוכה, סיפרתי לו דברים על סבו שהוא לא ידע, הראיתי לו מכתבים ומסמכים, הוא מאוד התרגש ומצדו הראה לי זיכרונות שאביו כתב על סבו, בעיקר על ימיו האחרונים בגטו לודז' בטרם עלה השמימה על קידוש ה'. הנכד הודה לי במילים חמות על כתיבת הספר ואז פתאום הוסיף בהתפעמות: "אתה יודע? אני רואה בכך דבר שמימי, משום שהשבוע אני עומד לחגוג בר-מצוה לבני, שהוא נין יחיד לסבא הרב אברהם יצחק, ובדיקוק אתה מתקשר ומזכיר לי את סבי!", הוא סיפר שקנה תפילין לבנו והוא ומשפחתו מכבדים את מסורת ישראל. ניכר היה בעליל שעצם המפגש הזה והעלאת זכר סבו גרמו לו התעוררות פנימית. בכל הדרך חזור הרהרתי לעצמי, מי יודע אם הכל לא היה אלא כדי שאבוא לנכדו של רבי אברהם יצחק הי"ד להזכיר לו את השורש הקדוש שממנו בא.

גאוני עולם שברחו מה'מזרח'

בסיכומו של כתיבת הספר המיוחד הזה האם תוכל לחדד לציבור הקוראים מהי ייחודיותם של חסידי פולין? בהחלט, ניתן להצביע על כמה

נקודות ייחודיות שהיו בולטות אצל אנ"ש בפולין, נקודות שהוסיפו נופך ייחודי לחסידות ברסלב שהתפתחה בפולין בתקופה שבין שתי מלחמות העולם, אולי אפשר אפילו למקד זאת בכמה נקודות מרכזיות, קודם כל הם היו רובם ככולם יודעי ספר, חלקם אף היו גאוני עולם ממש שהיו בקיאים בגולה ונסתר, כמו ר' יצחק'ל אוטבוצקר שזכיתי להביא בספר אף פרטים חדשים על הסתלקותו בשואה אותם שמעתי מפי נכדו, או למשל ר' מרדכי סוקולבר, ר' אפרים מל מפשעדרבורז, ר' פנחס'ל, ר' אברהם יצחק וייסזאנד, ר' משה מנחם ויינברג ועוד גאוני מופלגים שחיפשו את הש"י בכל ליבם ומאודם, הם יכלו לפאר את המזרח' של יהדות פולין ולשבת בכבודו של עולם, אבל הם ברחו מכל ריח של פרסום וכבוד מדומה, האמת שרבינו מכנים באנשיו נחקה בהם, והרבי הולך אותם בדרך אחרת לגמרי. וזה אחד הדברים הנפלאים שעולים מתוך הסיפורים עליהם.

בנוסף ניתן לציין כי היו באנ"ש הפולנים שילוב מיוחד של אומץ ועוזת דקדושה עם תמימות ופשיטות לעשות את הדברים בשלימות, וארחיב מעט: האומץ והתעוזה באו לידי ביטוי אצל אנ"ש בפולין בכך שהתקרות לרבינו לא הוחבאה ולא הוצנעה אלא נעשתה בראש כל חוצות, הדבר התבטא למשל בתליית סדר 'הריני מקשר' על הקיר בכל השטיבלאך של אנ"ש בפולין, מה שלא היה אצל אנ"ש באוקראינה בשל ההתנגדות העזה ששררה שם שחייבה אותם להיזהר שלא לעורר עליהם מדנים. כמו כן היתה בפולין הפצת המעיינות בהיקפים נרחבים שאותה ראה חובה לעצמו כל מי אשר בשם ברסלב יכונה בממון רצון וטרחה כפשוטו, רבים החזיקו בביתם קופה מיוחדת לתוכה הפרישו מדי שבוע אחוז מהכנסותיהם, קודש להדפסת והפצת ספרי רבינו. היתה תחושה של אכשר דרא, שהגיע הזמן שהדברים יהיו בגלוי ולא בסתר. אנ"ש בפולין אמרו שיש ענין מיוחד בעובדה שספרו של רבינו הק' ליקוטי מוהר"ן נדפס עם הסכמותיהם של גדולי החסידות בפולין דווקא, משום שרבינו צפה שבמדינה זו יומשך עניינו הקדוש, ובאמת רובם המכריע של צדיקי פולין רחשו כבוד לרבינו הק' וספריו וגם אם היתה התנגדות פורתא פה ושם, היא לא היתה בשורש הענין, אלא על כך

"היתה מין תמימות ופשיטות מעשית מאוד, אם רוקדים אחרי התפילה זה ממש עם כל הלב והנשמה עד כדי הזעה ממש, ר' שמחה בונים קלושינר שעלה מפולין ארצה וראה איך רוקדים כאן, היה אומר 'לא כך רוקדים' וכדי להדגים מהו ריקוד היה קופץ ומכרכר ואומר 'ככה רקדו בפולין!'"

ידידם של אנ"ש רבי מאיר שפירא מלובלין מוקף בתלמידיו

החלטות האסיפה שקיימו אנ"ש בוורשה, תר"צ

הכיסופים לאומן - ציור של ציון רבינו, קונטרס 'שומרי משפט' לודז' תרצ"ד

שכביכול מקושרים לרבי שכבר נסתלק מהעולם, או שמבריחים גבולות וכדומה. לא נשמעה שם מעולם מילת זלזול כלפי עצם קדושת רבינו ותורתו.

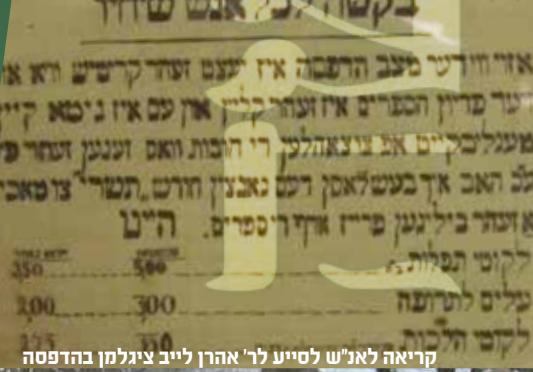
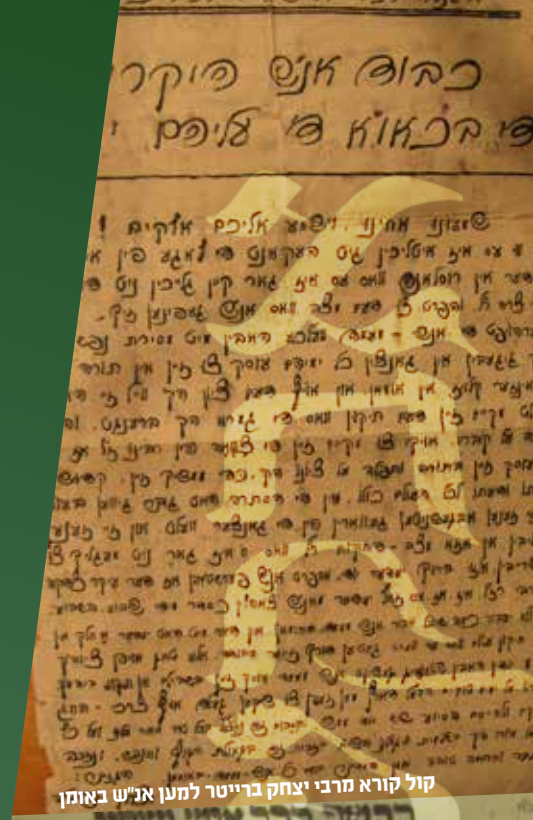
כמעט בכל שטיבל של אנ"ש בפולין היו חדרי התבודדות, הם הורידו את עניין רבינו לפסים מעשיים, אתה רוצה להתבודד הנה החדר לפניך... ואם רבינו נתן לנו את העשרה מזמורים אז אומרים אותם בכל שבת במניין, דבר שגם היה חידוש של אנשי פולין, עד כדי כך שבמודעת 'סדר היום' בראש השנה בקיבוץ בלובלין הנמצאת בספריית שוקו, מופיע בלוח הזמנים כי קודם התקיעות בשעה 10:20 ייאמר תיקון הכללי ברוב עם...

ככה רקדו בפולין!

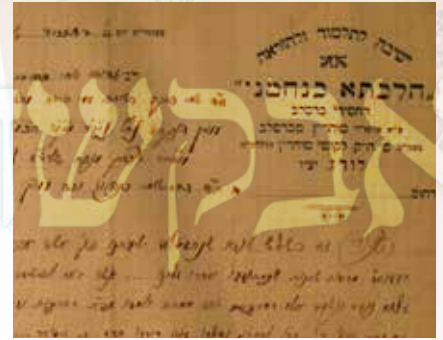
היתה מין תמימות ופשיטות מעשית מאוד, אם רוקדים אחרי התפילה זה ממש עם כל הלב והנשמה עד כדי הזעה ממש, ר' שמחה בונים קלושינר שעלה מפולין ארצה וראה איך רוקדים כאן, היה אומר "לא כך רוקדים" וכדי להדגים מהו ריקוד היה קופץ ומכרכר ואומר "ככה רקדו בפולין!". סיפורי התקרבות רבים היו דווקא מאותם אלו שנחשפו לריקודים הנפלאים של אחר התפילה, ההתלהבות הזו נגעה בלבבות, בכל ליל שבת היו כאלו שהגיעו לראות את ה"אטרקציה" כביכול של הריקודים הסוערים בקרב אנ"ש ורבים מהם נשארו שם והפכו להיות חלק מהתבערה הזו.

ככלל, האמונה של אנשי פולין ברבינו היתה מוחלטת, מסיבה זו רבים מהם השתוקקו לזכות בהבטחתו הגדולה לכל מי שיהיה על ציונו הקדוש והיו מהם שהבריחו את הגבול לרוסיה השכנה, מה שגבל לעיתים בסיכון להיכלא מאחורי סורג ובריח לזמן ארוך - עוד בשנים לפני ששוטרי הגבולות ירו על

"האוצר הבלום של המידע אודות חסידי ברסלב שחיו ופעלו בפולין קרוב לשלושים שנות פריחה עדי עלה עליהם הכורת הנאצי, מלהיב את הלב מחדש ומעורר געגועים להתחדש בהליכה בנתיבי עצותיו של צדיק כפי שפעלו הני קמאיי"

ישיבת הלכתא כנחמני - תורת נצח - לודז' קרקא

מברייחים והדבר עדיין לא גבל בסכנת נפשות - כל זה נבע מההכרה כי יש צדיק שהבטיח הבטחה שלא תסולא בפז והוא ממש פורס את חסותו על תלמידיו ולקח אותם על כתפיו, עבור אנשי פולין היו אלו דברים שלא נשמע כמותם בכלל ועל כן מבחינתם היה צורך לעשות הכל על מנת להגיע לצינון הקדוש.

מה היו המקורות העיקריים מהם שאבת מידע עצום כל כך אודות אנ"ש בפולין?

ניתן לומר כי ישנם שישה מקורות מידע עיקריים השופכים אור על התקופה ההיא כמו גם על מפעלותיהם הקדושים של אנשי שלומינו בפולין, הראשון בחשיבותו הוא השיח עם אלו שהיו שם וזכו לעלות לארץ ישראל, בנקודה זו ניהלתי לעיתים מרוץ נגד הזמן על מנת לחטוף עוד ראיון ושיחת עומק עם אלו שחיו אז וידעו לספר את שראו. השני הם קרובי המשפחה כמו בנים או נכדים של אנשי שלומינו בפולין ששמעו את העובדות מכלי ראשון ויכלו לשתף אותנו ולשפוך אור על חלקים נרחבים.

המקור השלישי הם המכתבים והיומנים שהגיעו לידינו אם באמצעות מכון שוקן שסופר עליו לעיל ואם באמצעות מקורות נוספים שהגיעו ממקומות שונים, היומנים הם תיעוד אישי אותו כתבו כמה מאנ"ש דשם אודות אירועים שונים שהתרחשו במרוצת השנים ואלו מהווים נדבך חשוב בסיפור, קח למשל את הקונטרס שהתגלה במכון שוקן 'ילקוט הליקוטים' שמו, אותו כתב ר' איטשע מאיר קורמן ובו הוא מתאר את השתלשלות האירועים של ההדפסה וההפצה העצומה שנעשתה בפולין, כמו גם רשימות משלמי מעות קדימה ('פרענומער אנטן') שסידר ר' אהרן לייב ציגלמן בספרים שהדפיס, שהיו מקור נרחב לשמות חסידי ברסלב שנספו בשואה - למרות שנדפסו רק עד לשנת תר"צ ולאחר מכן התקרבו עוד מאות - שאליהם צירפתי עוד שמות רבים ממקורות נוספים וערכתי רשימת 'גל עד' לשמות הקדושים שהתפרסמה בספר 'שארית יצחק' בהוצאת משך הנחל במהדורה החדשה, יחד עם המכתבים החדשים ותולדות רבי יצחק ברייטר ה'יקום דמו. רשימה זו חשובה מאוד משום שמדובר באנשי הצדיק וגם ביהודים שברובם נהרגו על קידוש ה'.

המקור הרביעי הן הקלטות נדירות שהגיעו לידיי של זקני החסידים שהיו שם ומספרים על התקופה, אלו מהוות אוצר בלום מאין כמותו

באשר הם ממש מקור ראשון. המקור החמישי הם כתבי עת יהודיים שיצאו בפולין ובהם הופיעו דיווחים ותיאורים של אנשי שלומינו שחיו ופעלו אז, או שסיקרו אירועים משמעותיים שהתרחשו באותה תקופה בקרב אנ"ש דפולין, כמו למשל תיאור חגיגת חנוכת השטיבל החדש בנובולפייה 28, או תיאור התאונה שהתרחשה בחזור מהקיבוץ בלובלין במהלכה הידרדר לנהר אוטובוס שהסיע חלק מאנ"ש ובנס ניצלו כל הנוסעים מאנ"ש, ועוד. המקור השישי הם ספרי זיכרון שנכתבו אודות קהילות ועיירות בפולין שנכחדו בשואה, אלו גם כן מהווים מקור מידע עצום, ניתן לציין כדוגמה את ספר הזיכרון שנכתב אודות העיירה פשעבורז' בה חי ר' אפריימל בעל הספר 'עונג שבת', בספר זה מובאות עובדות רבות עליו שכן היה אחת הדמויות הבולטות בעיירה, גם בספרי הזיכרון הללו ניתן להתוודע לעוד שמות נוספים שלא הכרנו.

כל המקורות הללו בשילוב עיון מעמיק וירידה לפרטים הקטנים ביותר, מתחברים אט אט למין פאזל גדול שהביא ברוך ה' לתוצאה המפוארת עליה אנו זוכים לברך על המוגמר בימים אלו. מחובתי לציין כי את העבודה הגדולה הזו לא עשיתי לבד, בסייעתא דשמיא זימן לי הקב"ה יהודים יקרים מאנ"ש שעזרו לי לכל אורך הדרך ולולא הם לא היתה המלאכה שלמה דיה.

סיפורי אמונה מימי הגטאות

ישנם סיפורים ועובדות חדשות בספר שלא הובאו בגיליונות 'אבקשה'?

ראשית, סיפורים אלו לא נס ליחם ולא פג טעמם וכשהם מתכנסים לתוך ספר הם רק משביחים. ולגוף השאלה, אכן יש בספר המון סיפורים שמעולם לא פורסמו, למשל על ביקורם הראשון של רבי אברהם ב"ר נחמן בלובלין, ושל רבי שמשון בארסקי בוורשה, על המקורבים הראשונים בפולין ששמותיהם אינם ידועים כלל לאנ"ש, פרק נרחב במיוחד על ישיבות ברסלב בפולין, סיפורי אמונה מרגשים מימי הגטאות, ועוד עובדות רבות שלא נודעו עד היום.

האם לשרידים הבודדים מפולין שזכו להימלט מגיא ההריגה בפולין ועלו לארץ הייתה השפעה על התפתחותה של ברסלב בארץ הקודש?

בוודאי ובוודאי, אנשי שלומינו מפולין פעלו רבות כאן בארץ, הם, שראו בחורבנה הנורא של חסידות ברסלב בזמן מלחמת העולם השנייה, בה איבדה יותר משני שלישי מבניה, זכו שיהיה להם חלק חשוב בתחייתה המחודשת של חסידות ברסלב בארץ כפי שהיא מוכרת לנו כיום, ישנם חסידים מוכרים יותר כמו ר' בן ציון אפרט זצ"ל, ר' שמעון ברגשטיין זצ"ל שהקים את ישיבת ברסלב בבני ברק, ר' זאב ליברמנטש זצ"ל אביו של יבדלחט"א הראה"ח ר' נתן ליברמנטש שליט"א, ר' מוטל יגלניק זצ"ל ועוד, כל אחד תרם את חלקו אם בהקמת בתי כנסת וישיבות, בהדפסת ספרים, ואם בהפחת חיות חדשה וקירוב נפשות לתורתו

של צדיק, אלו יחד עם גדולי אנ"ש שהגיעו מאוקראינה כמו ר' אברהם שטרנהרץ זצ"ל, רלו"צ בנדר זצ"ל, ר' אליהו חיים רוזין זצ"ל ועוד, הרבו פעלים וזרעו זרעים קדושים שמפירותיהם אנו נהנים היום. והיו גם את השרידים שהגיעו לאמריקה ושם הבעירו את האש וקירבו נפשות.

מה נותן לך כח להקדיש חלק כה משמעותי מחייך למפעל כזה עצום, הרי זה לא סוד שלא עושים כסף מכתובת ספרים

כשמקורבים לרבינו רואים את הדברים אחרת, הרבי מספר משל לאדם שהיה חייב כסף לעשיר גדול ולא היה בידו לשלם את חובו, משנקף זמן מרובה הוא חילה את פני העשיר על כך שאין בידו להשיב את חובו, או אז אמר לו העשיר 'ראה, גם אם אין לאל ידך לשלם את החוב שלך תלך לפחות לכל בעלי החוב ותזכיר להם לשלם חובם'. כך אני חש לעיתים.. גם אם אינני זוכה לעובדו ית' כראוי הרי לפחות בכך שרבים קוראים את הסיפורים ומתעורר ליבם להתקרב לה' אני את שלי הרווחתי... כי מטרתי בכל זה היא באמת ובתמים ללבב את עניינו של רבינו בלבבות ולעורר בלב כולנו את הגעגוע להתקרב לרבינו מחדש, ובאמת מאוד מחזקים התגובות החמות שאני מקבל הן מזקני אנ"ש שמתארים כיצד הסיפורים מעוררים ומחיים אצלם את כל הזיכרונות מימי נעוריהם ומביאים בלבם התחדשות בדרכי רבינו, והן מכל שכבות הציבור, וותיקים וחדשים, מקורבים ומתקרבים, שמקבלים חשק ללכת בדרכיו של רבינו.

מה תרצה לומר לסיום לקוראי אבקשה?

ראשית, יישר כוח לקוראים היקרים על ה'אור החוזר' הנותן חשק להמשך הכתיבה, וכאן המקום לשגר תודה עמוקה לאכסנייה היקרה, מערכת וחברי בית 'אבקשה', הביטאון הקדוש שהוקם מוחזק ופועל במסירות נפש על ידי אנשי דעת ולב מתוך כוונה אחת ויחידה להפיץ בעולם את פך השמן הטהור החתום בחותמו של רבינו הקדוש, יתן ה' שיזכו הלאה להרבות אור בעולם. היו לו להקב"ה אנשים כאלו בעולמו, והם התבקשו לשיבה של מעלה, ה' יתברך רוצה שגם בדור הזה יהיו אנשי אמונה! עלינו לזכור שלא מדובר רק בהיסטוריה, אלא באש היוקדת גם עכשיו ממש, ותוקד עד ביאת המשיח כהבטחת רבינו. מכל סיפור טוב אפשר להתעורר ולהתלהב להתקרב לה' יתברך בהווה, בפרט סיפורים על אנשי רבינו שהם לא רק בגדר 'שבח הצדיקים' אלא 'שבח הצדיק', משום שברור לקורא שהם זכו למה שזכו רק בכוח רבינו הקדוש, וכנראה זו היתה כוונת רבינו הק' באמרו שיהיו מעשיות מכל אחד מאנ"ש, כי בכך מתגלה כוחו הנצחי של הרבי. ואם זכינו לזה, אשרינו ואשרי חלקנו! ■

ענין אלפי שנים
 אלך שמתן את כפי כרסתי ידו כפי קורא
 סבה אבי יצחק אל ה' מצומק לבא אני קורא האמתיות כאם
 מקי עמקים אני מצבצב למחוק ומניניך ביונים הומת
 פרוז דל אליך מים בן יהמה ערוב עברי סהמון רמתך וחסיך
 מנישמות דל לבביהן בן יהמה דל טורבו אשר יקרא אלי מלא הוצם
 כאשר יהזה האריה והכסיה דל טורבו אשר יקרא אלי מלא הוצם
 מקולט לא יחת ומהמונס לא יענה בן אשא ואצורק ואצורק ואשור
 ואנהום ואצבצב ואקרה ואיתל ואצבה ואחכה למחיק ילועתיך
 לא אחיו ולא אסקול מלקרוא מני אליך ה' אלהי ואסיה יצבות
 כי הצייתי רוחי ועצבי במילין לא אורט קראני שך ה' אביר תחת
 קלי שחתי אל תלם אעך לרוחתי לשובת שעה ה' קול אקרא
 וחני יעני ועצבי ורוייעני וכניי לאמנה שלימה באמת הצייתי
 נא אביו שבאמס מהפסני האמנה שמרני ברחמי הובס הצייתי
 מחכות מופסאות הבאים הו' דל רפס האמנה שאן מורל
 רפס שם דבר לא רבאמילא קימה ולא צבא אבות זאלי כל
 קולטת של אה ואקרא וקראתי לך אין מורל רפס ומי יודע
 קול כלול מאש מים

להגיד שבחו של

אהרן

זהרורי אור ופרקי חיים מקורותיו של
איש מירון החסיד המופלא שדבק בכל
ליבו באורו של רביה"ק וזכה לשחוק ליום
אחרון - הרה"ח רבי אהרון גבאי זצ"ל

נכתב ע"י אי' מבני המשפחה

מהנוף

המזהיר של דמויות ההוד של אנשי שלומינו - בני היכלא דרשב"י, נעקר בחודש תמוז האחרון האבי גברא רבא וחסיד נלבב, שהיה דבוק באמונת צדיקים ואחוז באורו של רביה"ק זיע"א בדביקות ובחשקות, בדחילו ורחימו הלא הוא הרה"ח ר' אהרן גבאי זצ"ל. בין הרי מירון ופקיעין זכה לעבוד את קונו בהצנע לכת, בחיפוש וביקוש אחר האמת שהנחילנו צדיק האמת. לדאבון לב נסתלק לבית עולמו כשהוא בן ס"ה שנים לאחר כמה שנות יסורין שקיבלן באהבה. נשמתו הטהורה עלתה למרום בפרשת חוקת לסדר "זימת שם אהרן בראש הרה", ונטמן סמוך ונראה לציון התנ"א רשב"י זיע"א, אשר בימי חייו קבע שם את מקומו לתורה ולתפילה.

עמו כדי ללמוד ממעשיו ביקש שלא להתמקד בדמותו, כי אם במוסר השכל היוצא מהנהגותיו וממידותיו, ומהאור הגדול של רביה"ק שבער בליבו כיקוד אש. כל מה שבאנו לספר אינו אלא כדי לקבל דין מן דין ממה שהתייגע בעבודת ה' כדי לזכות להיות כלי קיבול לאורו של רביה"ק ותלמידו. זאת בכח הביטול לצדיקים והשפלות בעיני עצמו.

צלחת מרק לילד

ר' אהרן ז"ל נולד ביום ז' תשרי תשט"ו לאביו שיבלחט"א הרה"ג ר' מסעוד גבאי, ולאמו מרת שרה ע"ה, בת למשפחת וייל ממשפחת ה"קרנן נתנאל". במעלליו התנכר נער, והיה יוצא דופן מבני גילו בחשיבתו הייחודית והמעמיקה.

הוריו התגוררו בצרפת שלאחר השואה, תחת חסותו של ראש ישיבת חכמי צרפת, הרה"ג רבי חיים חייקין זצ"ל, תלמידו המובהק של מרן החפץ חיים זיע"א. הוא הקים עולה של תורה, ושימש לתלמידיו כאב גשמי ורוחני כאחד. כתלמידו, חינכו הוריו את ביתם בשיטה הליטאית של אהבת תורה ויראת שמים, בד בבד עם אמונת צדיקים תמימה כמסורת יהודי מרוקו.

אביו, שהיה מקורב מאוד להרה"ק ר' איציקל מפשווארסק זיע"א, היה לוקח את ילדיו להתבשם מנועם אור החסידות שבקע ממנו. פעם אחת, בעת שר' אהרן היה ילד קטן, הביאו אביו לטיש שערך ר' איציקל בליל שבת, ופיאותיו של הילד היו מאחורי האזניים. כשראהו ר' איציקל סימן לאביו שיוציא את פיאותיו לחוץ. הילד הבין את דבריו, ועוד לפני שאביו אמר לו סידר את פאותיו על צדעיו. ר' איציקל נהנה מאוד מחדות תפישתו ונתן לו את כל צלחת המרק שהוגשה לו.

לא פעם לקחה אותם אמם לרבנים וצדיקים שהגיעו לאיזור כדי להתברך מפיהם. באחת הפעמים שמעה האם שהגה"ק רבי יואל מסאטמער זיע"א הגיע לאנגליה. נטלה האם את צאצאיה, ונסעה כברת דרך ארוכה כדי שילדיה יזכו לראות את פני הצדיק. כאשר הגיעה אמרו לה שאין אפשרות להכנס לרבי, אך רבי יואליש זצ"ל ששמע את קול הילדים ציווה מיד להכניסם וברכם במאור פנים גדול.

ללמוד מוסר השכל

כשבאים לשרטט את מסכת חייו של ר' אהרן עלי גליון קשה היא המלאכה. אמנם כל מכריו יעידו ויגידו שאלו שרק ראו את תואר פניו הבינו כי לפניו בעל מדרגה ואיש מרומם. זאת עוד בימי נעוריו, אך עם זאת היתה לו שפלות מופלאה, והוא התרחק מכל מינוי ושררה, בחפשו תמיד אחר התכלית האמיתית של זה העולם, מבלי להשגיח מה יאמרו עליו הבריות.

כאשר התגורר בצרפת קבע את דירתו תמיד בפרברים רחוקים הרחק משאון העיר, על אף שנקרו בפניו כמה הזדמנויות לשמש כמג"ש וכראש ישיבה. כך גם כשהגיע לארץ הקדש. בתחילה התיישב בצפת, ואחר כך עבר למושב מירון סמוך ונראה לציון התנ"א רשב"י זיע"א. מדי יום היה נוסע ללמוד תחת העץ שבציון רבי אושעיא איש טיריא בפקיעין, הרחק מאין רואים.

הוא היה בעל שכל ועיין עמוק מאוד, וניחן בכושר הנהגה ואצילות נפש, ועם זאת זכה להיות מאנשיו של הבעל תפילה שעסקו בתכלית הנצחית, ביקשו את האמת בפשיטות ובתמימות וסלדו משקר.

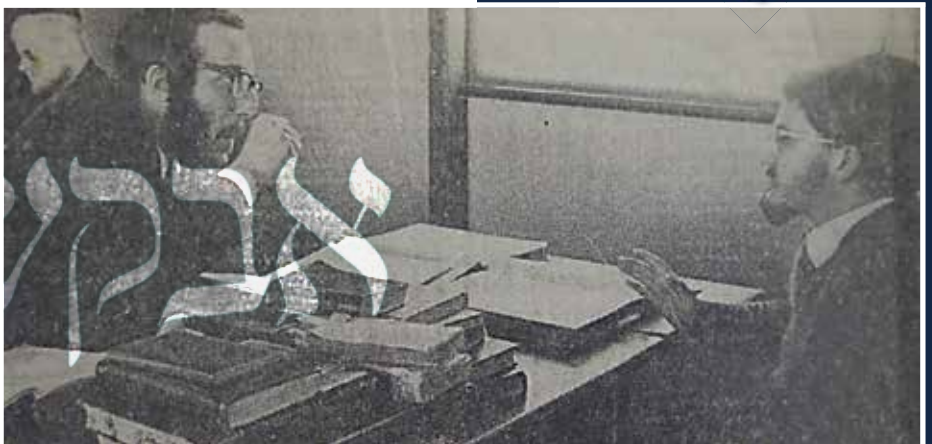
מטבע הדברים, כשמלקטים מעלות טובות של עובד ה' על הכתב, יכול להצטייר כאילו לא עברו עליו נסיונות וקשיים, וכאילו היה איש עם כוחות מיוחדים. מהגדרות אלו - אומרים פה אחד כל מכריו - היה ר' אהרן סולד מאוד, וכל מי ששוחחנו

**"בעקבות
הויכוח מצאו את
עצמם שני הנערים
עומדים לפני
הגה"ח רבי נתן
צבי קעניג זצ"ל,
שנבחר להיות
ה'בורר' ביניהם.
רבי נתן צבי הניח
לפניהם
'פשרה'..."**

חסידים הראשונים. הרה"ק ר' יענקלה עם חמיו הרה"ק ר' איציקל מפשווארסק זצ"ל

תמונה שהתפרסמה בעיתון צרפת. ר' אהרן (משמאל) בלימוד עם החברותא הר"ד דוד בר ששת שיבלחט"א

מידה זו, ואני אוגר ואוגר בתוכי והפעם זה התפוצץ והתנצל מאד...

מי שהכיר את היישוב הדעת והשלווה שהיתה שרויה על פניו, לו לא היה יכול להאמין שהיתה לו שייכות למידה זו.

יצא פרח ויצץ ציץ

מטבע היותו עמקן במחשבתו, ודרכו בלימוד היתה לרדת בכל דבר עד הבנת שרשם של הדברים, ראה פעם ככולל שני אברכים שהתקרבו לברסלב לומדים בספה"ק ליקוטי הלכות במהירות ובגרסה. הוא ישב ביניהם ושאל אותם האם הבנתם כל מה שלמדתם? הוא הציע להם להצטרף אליהם כחברותא, ולנסות להבין יותר טוב. בבהירותו המיוחדת הסביר להם את דברי מוהרנ"ת, ובלא מתכוון הנעימות שבדברי מוהרנ"ת שבתה את ליבו, והוא החל להתעניין בספרי ברסלב, כך התחילה התקרבותו.

בשנת תש"מ, במסירות נפש, יצא הגה"ח רבי גדליהו אהרן קעניג זצ"ל בפעם השניה בחייו למסע לצרפת ולאנגליה למען הקמת המוסדות בצפת. זאת למרות מצבו הבריאותי הרעוע. בעיצומו של המסע, בעת שהיה באנגליה, באמצע דרשה, חש שלא בטוב, לבו הטהור נדם והוא ונפטר.

לב נשר. רבי גדליהו אהרן זצ"ל באנגליה לפני פטירתו

ר' אהרן שמעע על בואו לצרפת, וכבר ידע בערך הזכות לארח תלמיד חכם בביתו, קפץ להציע את ביתו לר' גדליה זצ"ל, והוא נאות לכך בחפץ לב, ולו רק כדי לעשות עוד נפש לרביה"ק. משמיה התגלגל הדבר שבמשך חודש שלם, בחודש האחרון לחייו של רבי גדליה, זכה ר' אהרן להיות עמו בצוותא. באותם ימים חפר לו רבי גדליה חפירה ממעיניו של הנחל נובע מקור חכמה, ממנה שתה בצמא עד יומו האחרון.

דרכו של רבי גדליה היתה לקבל אליו בפרטיות את כל החפצים בעצתו, ולהנחילם דעת ממעיניו של הנחל נובע. ר' אהרן שהיה מתרגם את השאלות

של פעם בבית כנסת של הרה"ג ר' אברהם דוד הורביץ זצ"ל בשטרסבורג. לאחריה עבר להתגורר בהאגנהיים הסמוכה לגבול שווייץ. שם היה מקום של תורה.

אחיו שיבלחט"א הרה"ח ר' נפתלי גבאי, למד באותה עת בישיבת לוצרן של הרב קופלמן בשווייץ, והוא מספר - הרה"ג רבי משה סולובייצקי זצ"ל, אחיינו של הרב מבריסק שהיה גאון מופלג, שימש אז כראש ישיבה. ר' אהרן היה עובר את הגבול מדי שבוע מהאגנהיים שבצרפת לישיבה בלוצרן כדי לשתות בצמא את שיעורו השבועי בספר משלי, שהיה מלא מוסר ויראת שמים. הרבה תורה וחכמה קיבל ממנו.

גדלנו בסביבה של בני תורה ליטאים - ממש"ר נפתלי שיח"ל להעלות זכרונות - ולמעט ההיכרות שהיתה לנו עם פשעווארסק בזכות ביקוריו של רבי איצקל בצרפת, לא היו חסידים באזורינו. עם זאת ר' אהרן נמשך תמיד לתוספת חסידות בעבודת ה'.

באזור מגורינו לא היה מקווה כלל, ור' אהרן היה נוסע באופניים במשך שלוש רבעי שעה לכל צד, שעה וחצי בסך הכל, כדי לטבול במקווה. בהמשך, הוא ואחי הרה"ח רבי אברהם יעקב זצ"ל, בנו מקווה במו ידיהם ממש מרוב כיסופיהם. הם חפרו עם את חפירה, הביאו ריצוף וכו' עד שהעמידו מקווה מהודר על מכוננו. כאשר המקווה היה מוכן שוב לא הצטרכו לעשות את הדרכים הארוכות עד למקווה.

ר' נפתלי מוסיף לציין - בזכות הדבקות בתלמידי חכמים, והאמונת חכמים שהיתה לו, זכה ר' אהרן שבתו יהיה בית ועד לחכמים. כשהרה"ק ר' יענקלה מפשווארסק זיע"א היה מגיע בחודשי הקיץ לפוש בהרי צרפת, התארח בביתו במשך שבועות רבים. כשר' אהרן ובני ביתו פינו לו את מיטתם הפרטית וירדו לגור במחסן במשך התקופה כדי לזכות בשימוש תלמידי חכמים, הם לא חשו כל סבל, אלא הרגישו זכות בכל רגע שהצדיק שוהה בביתם.

עקירת הכעס

התוודעותו של ר' אהרן לאורו של רבינו הק' החלה בדרך מופלאה. בתחילה היה זה לאחר חתונתו, כאשר הרגיש בנפשו שבטבעו הוא נמשך למידת הכעס, וחפץ בכל טצדקי לשבר מידה זו, ואינה ה' לידו ספר שיצא באותם ימים הנקרא "ארך אפים" אשר בו ליקוט דיבורים ועצות מספרי רבינו הק' ותלמידו, וכבר אז החל לטעום מנועם אורו של רביה"ק ועצותיו הנשגבות.

בימי השבעה סיפר החברותא שלו מיישיבת גייטסהד הרב אי"ש זק שליט"א שבימי בחרותם היו לומדים יחד בלילה אחרי סדרי הישיבה, ופעם אחת באמצע הלימוד נתן דפיקה בחוזק עצום על השולחן, כשביקשתי ממנו להסביר פשרה של הדפיקה ענה לי: אתה מכיר אותי היום כשאני רגוע, בטבעי אני כעסן ואני כל הזמן משתדל לעבוד על

מעלה חן על לומדיה. ר' אהרן בלימודו כאברך צעיר

הוויכוח

כשהגיע ר' אהרן לגיל 14 כבר התקבל לישיבה הגדולה בגייטסהד למרות גילו הצעיר, שם בישיבה מספרים חבריו לבד מעיונו העמוק, היה אוהב להתבודד ולשיר שירי רגש, דברים שלא היו מקובלים בישיבה הליטאית. בהגיעו לגיל ישיבה גדולה עבר לבני ברק, לישיבת סלבודקא. ר' אהרן, שהיה עמקן גדול, חיפש להעמיק עוד ועוד בפנימיות התורה, והחל אז ללמוד בעיון בספר 'מורה באצבע' להחיד"א ובספרי הרמ"ק. ידיד נפשו, הרב דוד בר ששת שיבלחט"א, סיפר שכשראה שספרי הפנימיות החלו לתפוס את כל סדר יומו של ר' אהרן, החל 'להתווכח' עמו שבחור צריך קודם למלא את כריסו בש"ס ובפוסקים ורק אחר כך יוכל לעבור לקבלה ולפנימיות. בעקבות הוויכוח מצאו את עצמם שני הנערים עומדים לפני הגה"ח רבי נתן צבי קעניג זצ"ל, שנבחר להיות ה'בורר' ביניהם. זאת בזכות עסוקו המופלג בספרי הרמ"ק והקבלה מחד, וגודל עיונו בתורת הנגלה מאידך. רבי נתן צבי הניח לפנייהם 'פשרה', שר' אהרן יוכל לעסוק בספרי הפנימיות, אך לא על חשבון מסגרת הלימודים בישיבה אלא בשעות בין הסדרים. ר' אהרן כמוהו סבר וקיבל.

בהמשך עבר לישיבת מיר. שם הפך לתלמידו חביבו של ראש הישיבה, הגאון ר' חיים שמואלביץ זצ"ל, ואף סיפר שאת כל ספרו "שיחות מוסר" שמע מפיו ממש באותן השנים.

היה לו מח גאוני - מספר אחיינו הקרוב הר"ר שמעון ועקנין הי"ו, הוא סיפר לי כי בהיותו בישיבה היו לו שבע עשרה מהלכים בסוגיא סבוכה במסכת שבת. תמיד הייתי אומר לו שאם הוא היה נעשה ראש ישיבה עם מוח גאוני כזה וכח הסברה מיוחד כמו שלו בלי ספק היה נמנה בין ראשי הישיבות הגדולים בדור.

שעה וחצי נסיעה באופנים בשביל טבילת מקווה

חתונתו עם בת הרה"ג רבי יוסף מורעלי זצ"ל, ממקימי עולם התורה בצרפת, התקיימה בפשטות

ה' אלוקינו", והנה, חיל ורעדה נפלו על השוטרים באורח פלא, והם עזבו את המקום כלעומת שבאו.

הללו עבדי ה' העומדים בלילות

צפת של אותם ימים היתה כמעט שממה רוחנית. בניו של רבי גדליה קעניג ובראשם הגה"ח רבי אלעזר מרדכי קעניג זצ"ל והאברכים שהגיעו אז בשליחות רבי גדליה הפיחו חיים בצפת, ומפירות השקעתם ומסירות נפשם נהנים כלל תושבי צפת עד היום.

ארבע עשרה שנה התגורר ר' אהרן בצפת. בתחילה למד בכולל ברסלב נגמ"ח, ובהמשך עבר להיות מעובדי ה' בלילות. מדי לילה היה נוסע לציון הרשבי" ללמוד תורה עד אור הבוקר.

בהמשך הקים ר' אהרן יחד עם אחיו וגיסו, הרה"ח ר' נחמן גלנט שליט"א, את כולל עבודת הקודש ואת ביהמ"ד פאר הנצח שמהווה כיום מגדלור להפצת אורו של רביה"ק בצפת לצד מוסדות ברסלב נגמ"ח, יחד עם המוסדות הרבים של אנ"ש הפזורים ברחבי העיר.

הריקוד בשדה התעופה באוסטריה שפתח את השערים

בשנת תשמ"ו, עת התקרב בנו הקטן לגיל 7 והגדול כבר היה בגיל 10, חשקה נפשו של ר' אהרן לקחת את בניו לציון רביה"ק ולומר שם את התיקון הכללי. דבר שהיה כמעט בלתי אפשרי באותם ימים, אך בזכות הדרכון הצרפתי היתה לכך אחיזה כלשהי במציאות.

'אבא' - נזכר בנו הגדול של ר' אהרן, הר"ר יחזקאל יצחק ה"י - 'כתב לנו תפילה מיוחדת, אותה התפללנו יום יום במשך שנה, שנזכה להיות בציונו של רבינו הק'.

ואכן, לאחר כמעט שנה (!) הגיעה הויזה המיוחלת, ויחד סבי שליט"א, הר"ר אלון דימרמנס והר"ר זלמן נפתוליס ועוד יצאה הקבוצה שמנתה כולל ילדים סה"כ 12 נפשות, למסע טלטולים מהארץ לוינה שבאוסטריה, משם למוסקבה, ממוסקבה לקייב ומשם לציון רבינו הק' באומן! בכל מקום הוצרכנו להתעכב כמה ימים עד לקבלת

מעשרה ראשונים. עם הגה"ח רבי אלעזר מרדכי קעניג זצ"ל בצעירותו בכולל ברסלב נגמ"ח

הרה"ח ר' מאיר דייטש ע"ה, שניסה לשבור את חומות הברזל של שלטון הק.ג.ב. בדרכו לאומן, אחיו של ר' אהרן, הר"ר ישראל מאיר גבאי שיחי'- האברך הליטאי שזה עתה גילה את אורו של הרבי הק', ראה את אשר כתב בספרו:

"שְׂרָאוּי לְאֲדָם לְדַעַת כְּשֵׁישׁ לוֹ מְנִיעוֹת גְּדוֹלוֹת מְאֹד מְאִיזָה דְּבַר שְׂבִקְדָּשָׁה יָדַע וַיְבִין מְאֹד, שְׂוָה הַדְּבָר שְׂרוּצָה לְעִשׂוֹת הוּא נְחֻשֶׁק גְּדוֹל מְאֹד, וְדָבָר יָקָר מְאֹד שְׂמַחְמַח זֶה הַמְנִיעָה גְּדוֹלָה מְאֹד כְּנִ"ל וּבְפִרְט כְּשְׂרוּצָה לְנִסְעַ לְצַדִּיק הָאֵמֶת... שְׂבָזָה תְּלוּי הַכֵּל, אֲזַי יֵשׁ לְהֶאֱדָם מְנִיעוֹת גְּדוֹלוֹת רְבוֹת מְאֹד, וּמְאֹד בְּעֵצְמוֹ יְבִין הָאֲדָם גְּדָל מְעַלַּת הַנְּחֻשֶׁק כְּנִ"ל. וְהֵנָּה הַכֵּל, שְׂכָל הַמְנִיעוֹת הֵם רַק בְּשִׁבְלֵי הַחֻשָּׁק, כְּדִי שְׂעַל יְדֵי זֶה יִהְיֶה לוֹ חֻשָּׁק גְּדוֹל בְּיֹתֵר כְּנִ"ל, וְעַל כֵּן, כְּשֶׁאֲדָם חוֹשֶׁק בְּיֹתֵר בּוֹדְאֵי יוֹכֵל לְעִשׂוֹת הַדְּבָר וַיִּזְכֵּל לְהוֹצִיאָו מִכַּח אֶל הַפְּעַל"

הוא הבין שצריך לשבר את המניעות, וכך בדרך לא דרך זכו ר' אהרן ואחיו ר' אברהם יעקב זצ"ל, יחד עם ר' ישראל מאיר שיבלחט"א, להגיע לציון רביה"ק בספירת נצח שבנצח ולמחרתו בהוד שבנצח בשנת התשמ"א.

בהמשך הם זכו להגיע פעם נוספת בתקופת השלטון הסובייטי לראש השנה לאומן במסירות נפש מופלאה. את ימי ראש השנה עשו במחסן תבן, תוך נטילת סיכון גבוה, ואף נתפסו על ידי שוטרים בדיוק בשעה שעמדו בקדושת כתר בתפילת מוסף של ר"ה. מרוב בהלה שאגו בקול רם "כתר יתנו לך

נפעם מעומק תשובותיו. לא אחת התבטא כי ראה אז, בתשובותיו של ר' גדליה כמו בחינה של רוח הקודש. באותו זמן נקשרה נפשו בנפש רבי גדליה. רבי גדליה אמר אז לר' אהרן שהענין שלו הוא 'שלום' כאהרן הכהן, שהיה אוהב שלום ורודף שלום. אכן, ר' אהרן עסק רבות בענין זה. בימי חייו השכין שלום בין אדם לחבירו ובין איש לאשתו בחכמה נפלאה, כאשר ידע להקשיב לכל צד, ולקרב הלבבות בחכמה ובתבונה, עד שהצדדים כבר לא הבינו בעצמם על מה נסובה המחלוקת. על עיסוק זה - אמר ר' אהרן - קיבלתי גושפנקא מרבי גדליה זצ"ל. דבר פלא הוא שפטירתו מן העולם היתה בליל שב"ק פרשת חוקת, המדברת מהסתלקותו של אהרן הכהן.

מצרפת לצפת

באותו זמן שהתארח אצלו ביקשו רבי גדליה שיבוא לגור בצפת, ודבריו עשו אצלו רושם. לפני שרבי גדליה המשיך לאנגליה, הפציר בר' אהרן לבוא עמו, אך לא אסתייעא מילתא. רבי גדליה לא הרפה ממנו אף כאשר כבר הגיע לאנגליה, וימים קודם פטירתו כששהה במנצ'סטר אחד מאנשיו של רבי גדליה התקשר פעמיים לר' אהרן ואמר לו שרבי גדליה מבקש מאוד שיבוא אליו, אך טרם הספיק להגיע, וכבר נודעה הבשורה הקשה על הסתלקותו.

הסתלקותו של רבי גדליה היתה בחודש תמוז תשמ"מ. עוד באותה שנה, בימי ראש השנה, הגיע ר' אהרן מצרפת במאמץ רב לקיבוץ אנ"ש באתרא קדישא מירון, וחזר לצרפת.

כמה חודשים לאחר מכן נולד לו בנו, ור' אהרן קרא לו על שם רבו רבי גדליה זצ"ל. מיד לאחר מכן ארז את מטלטליו, עלה לארץ הקדש וקבע את מושבו בעיה"ק צפת כבקשת רבי גדליה. היה זה בשנת תשמ"א. אביו ואחיו, שראו בו בר סמכא, התקרבו על ידו לאורו של רבינו הק' ועזבו גם הם את צרפת, ארץ העמים, ובאו להתגורר בצפת.

לשבר את המניעות

באותה שנה התפרסם בכל העולם מעצרו של

אהבה בתענוגים. בשנותיו הראשונות בעיה"ק צפת

שנת תשמ"א. תיקון הכללי לפני גיל 7 בציון רביה"ק

והציע לו להוסיף כמה צימרים ללא עלות, אך הוא סרב בתוקף "מזונותיו של אדם קצובין לו, כשאדם מגדיל את ההשתדלות מתחת לאדמה הוא לא מגדיל את שפע הפרנסה הוא רק מרבה את זמן העבודה".

שמירת הממון

לצד אמונתו הבהירה, זהירותו בענייני ממון הייתה מופלגת, הן בשמירת הממון לא לאבד ממון ואפילו סכום מועט, והן בזהירות לא להיכשל בכסף שלא חלק במאה אחוז.

כאשר התחתן היה נהוג במקומו שהאב קונה דירה לבנו, אך הוא לא רצה לקחת כסף מאביו שיבלחט"א בהפטירו לאביו "הרי אני בן בכור, ומה שתיתן לי תצטרך לתת גם לשאר אחי, מוטב לי לוותר על הממון ולא לאבד את זמן לימוד תורתך במלאכה עבור תשלום חובות הנדוניה".

משעלה לארץ, הציעו לו כמו שהתנהגו רבים וטובים, להשאיר את האזרחות הצרפתית כדי לקבל קצבת ילדים גם ממשלת צרפת, סכום הקצבה היה מאוד גבוה, פי כמה מהסכום בארץ שגם היה גבוה באותם זמנים, והוא סרב בכל תוקף מחשש שיגלו זאת הגויים ועלול להיווצר מכך חילול ה'. "אין כפרה על חילול ה' וזה לא שווה כל הון דעלמא" היה אומר.

"אבא תמיד הזהיר אותנו" מספר אחד מבניו "לא להערים ולקבל כספי ביטוח או קצבאות שלא כדין אפילו אם יש בזה היתר הלכתי, מחשש שזה שוחק את הזהירות מגזל"

העיקר הוא היגיעה

ר' אהרון התברך במשפחה ברוכת ילדים, והשקעתו בחינוך הייתה לשם דבר. הוא לא חיפש לחסוך במאמצים או לעבוד בשיטות של קיצורי דרך. כאשר הוא סבר שתועלת החינוך עדיף להתרחק מהמולת העיר ולגור במושב, בחר להעתיק את מגוריו למושב מירון בשכירות. שם יוכל לחנך את ילדיו ללא השפעת הסביבה, וגם להרוויח שיוכל לעבוד את בוראו סמוך ונראה לציון התנא האלוקי רשב"י זיע"א.

לגור במושב מירון באותם שנים הייתה משימה לא פשוטה. רכב - מאן דכר שמיה. אפילו תחבורה ראויה לשמה בקושי פעלה. ההשקעה והוויתור על חיי הנוחות היו עצומים, אבל רבי אהרן הסכים לכל העמל למען החינוך....

בכלל, לגד ענינו עמדו תדיר דברי רביה"ק "שהעיקר הוא היגיעה". כל ימיו היו מסכת רצופה של עמל ויגיעה, החל מימי בחרותו שהיה לומד שעות ארוכות בעיון עמוק. חבריו בישיבת מיר מספרים שכדי ליישב חידוש בסוגיה היה יכול להסתובב הלך וחזור ארבע שעות ברציפות בהיכל הישיבה, עד שכל הסוגיה, מתחילתה לסופה, תשתלב עם החידוש. עד ימיו האחרונים, עת הכביד עליו חוליו, בכלות הכוחות, מסר את נפשו להמשיך בסדר יומו, כמעט ללא שינוי.

הזיות, והכל בליווי צמוד של האינטוריסט". הנסיעה ארכה כמעט חודש ימים. ראינו הרבה ניסים בדרך.

אני זוכר עד היום - מספר ר' יחזקאל יצחק - שכאשר הגענו לשדה התעופה באוסטריה, התברר שהדרכונים הצרפתיים שלנו היו אצל הדוד, ר' ישראל מאיר שכבר היה בוינה, ואשרות הכניסה הופיעו רק בדרכון הצרפתי. אחרי עיכוב ממושך כמעט החזירו אותנו לארץ, כשנדוע לנו שזה מה שמתכוונים לעשות אתנו אבא התחיל לרקוד אתנו באמצע שדה התעופה, לקיים בפשיטות את עצתו של רביה"ק שע"ע ריקודים והמחאת כף נמתקים הדינים, עוד אנו רוקדים, והנה מופיע פתאום ר' ישראל מאיר עם הדרכונים. ברגע האחרון לאוסטריה.

אני זוכר גם שבציון שהיה אז היה על הרצפה. היה קור אימים - מינוס שלושים מעלות! אך הלהט שבקע באמירת התיקון הכללי חימם את הלבבות - מסיים ר' יחזקאל יצחק את תיאורו.

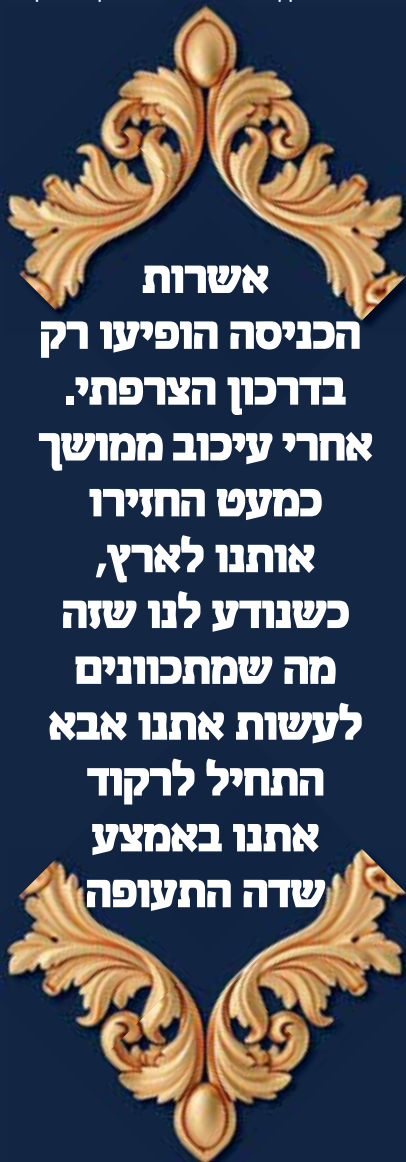
הנסיעה דרך המדינות השונות עלתה אז הון עתק. סך כל הנסיעה היה שווה ערך למחיר של דירה בצפת בימים ההם, אך מגודל כיסופיו שיבר ר' אהרן גם את מניעות הממון, למרות שהיתה לו זהירות יתירה בממון, והפרוטה לא היתה מצויה בכיסו כלל.

"אבל קְשָׁחֵבִי כָּל כֶּךָ הַמְצִיחַ עַד שְׁאִין מְרָגִישׁ בְּהַפְסֵד מְמוֹן זֹאת הַבְּחִינָה נִקְרָא אֲמוּנָה, כִּי עֵקֶר אֲמוּנָה הוּא בְּמִמּוֹן, כְּשֶׁמְשַׁבֵּר תְּאוּזוֹת מְמוֹן כְּנִ"ל, שְׁשֵׁם פְּנִים דְּקָדְשָׁה" (ליקו"מ כ"ג)

אמונה פשוטה ללא דאגות מפרנסה

ואם בממון עסקינו, למרות היותו בעל משפחה, היה מפליא לראות את הרוגע שלו בענייני דאגת הפרנסה, ותמיד היה סמוך ליבו בטוח בה' שיהיה בעזרו לפרנס את ביתו ולגדל, לכלכל ולחתן את ילדיו, באמונה מוחשית שהקב"ה זן ומפרנס לכל. זו הייתה תמיהה לרבים שהכירוהו איך שאף שלא היה לו שום מעמד פרנסה, ואפילו הכי היה שליו כל כך.

מעשה פלא אירע עמו בעת שבנה את ביתו שבמירון, וכל השתלשלות בניית הבית הייתה בהשגחה מופלאה, ולמרות שלא היה נמנה על משפחות היישוב, קיבל קרקע במקום במחיר מוזל. אף כשהגיע שלב מסוים שהיה צריך לשלם לקבלן סכום גבוה של עשרות אלפי ש"ח, ולא היה לו מאין לשלם, אך הבין שצריך להתחזק במידת הביטחון ועלה לציון התנא האלוקי רשב"י לשפוך שיחו לפני הקב"ה, ותוך כדי תפילתו ניגש אליו יהודי ושאל אותו אם הוא הרב גבאי, משהשיב בחיוב דחף לו הלה שיק לידו ובקשו שיתפלל בעדו, הוא הכניס מיד את השיק לכיסו אף בלי להביט בגובה הסכום, כשהגיע לביתו נפעם לגלות שרשום בו סכום עתק הזהה בדיוק לחוב שלו לקבלן! הקבלן שבנה את ביתו היה מיודד עמו מאד,

**אשרות
הכניסה הופיעו רק
בדרכון הצרפתי.
אחרי עיכוב ממושך
כמעט החזירו
אותנו לארץ,
כשנדוע לנו שזה
מה שמתכוונים
לעשות אתנו אבא
התחיל לרקוד
אתנו באמצע
שדה התעופה**

**"גדולה
מעלת הסנדק
מהמהול" היינו כל
מי שמביא איזה
נשמה - יהודי, ילד,
לרבנו הקדוש, אזי
רבנו נקרא המוהל
שמל את ערלת לבו
ומתקן את נשמתו
והאדם המביא נחשב
כביכול לסנדק
ומעלתו גבוהה**

יישוב הדעת

היה סמל ודוגמה ליישוב הדעת. את כל מעשיו עשה ביישוב הדעת. יכלו לראותו זמן רב אחרי תפילת שחרית נשאר בציון הרשב"י, כמי שאינו יכול להתנתק ממתיקות התפילה. לאחר תפילת שחרית נסע בטרמפים או באוטובוס לציון רבי אושעיא איש טריא בפקיעין, שם הגה בתורה מדי יום ביומו, ורק בערב חזר לביתו. בציון רבי אושעיא הרגיש קדושה מיוחדת המסייעת להתעלות בלימודו. שם למד עד יום חמישי האחרון לחייו.

הבנתו העמוקה בנפש הפכה אותו לכתובת לרבים מהעיר מעלות ומהיישובים הסמוכים לפקיעין. אלו בקשו להשיח בפניו את הכאבים שנשאו על ליבם. מאות רבות של אנשים שהגיעו לביתו בימי השבעה אמרו, כל אחד במילותיו, שכאשר פרקו בפניו את המשא וספרו לו על הקושי שנמצא בחייהם, היה הקושי נהפך לקטן, ולפעמים אף נעלם לגמרי לאור דיבורי הדעת היוצאים מליבו הזך ושאוּבִים ממעיינות הצדיק.

הוא היה ממש 'פלא יועץ', ובכל מצב וסיטואציה נתן כיווני חשיבה חדשים לגמרי. רבי אהרן הפליא למצוא בכל קושי ונסיון את הנקודה של עבודת ה' שאפשר וצריך כעת לעשות.

אחד ממכריו מתאר: היה לו שילוב מיוחד... מחד הוא היה פיקח ועמוק מאד, דבריו בהירים ביותר, והוא יודע תמיד לרדת לשורש הבעיה. ויחד עם זאת היה תמים מאוד, לא גבה ליבו ולא רמו עיניו. העריך כל אדם והרגיש שווה עם כולם, גם עם הפשוט שבפשוטים בידיות והאיר לו פנים. פיו ולבו שוים, לא פעם היה אומר: "טעיתי בהבנתי, חשבתי שכך וכך, ועכשיו הבנתי שטעיתי"... השילוב הזה יצר הרגשה פשוטה של חבר טוב אצל כל מי שדיבר או התייעץ איתו. זאת לצד הידיעה המרוממת שמדברים פה עם אדם בר דעת.

חתנו הגדול נזכר בערגה: חמי זצ"ל קיים בעצמו "הוי מתלמידיו של אהרן אוהב שלום ורודף שלום" וכמאמר התנא באבות" הווי מקבל את כל האדם בשמחה. "כל - לרבות גם מי שאינו חושב כמוני, גם בזמנים לא זמנים, בערבי שבתות, ערבי חגים, בזמן שמחה ובזמן לימוד ועבודת ה'.

ר' אהרן פינה את עצמו מכל ענייני עבודתו

ותפילתו בשביל יהודי הזקוק לעצה ותושיה, לעידוד ולמילה טובה. כמים קרים על נפש עייפה הרווה את צמאונם של מאות זקנים עם נערים, ומעולם לא חס על זמנו היקר ועל כבודו כדי להחיות נפשות רבות, ומשמיא קא זכו ליה, שדבריו היוצאים מן הלב נכנסו בליבותיהם של השומעים.

חנוך לנוער

עד לפני שזרחה עליו שמשו של צדיק, היה מחנך את ילדיו הגדולים בשיטה המקובלת, להיות סמוך לילדים בקרבה יתרה ומתמדת, אך לאחר התקרבותו ביטל את עצמו למה שאמר רביה"ק, שטוב יותר לילדים לבלי להיות סמוך אליהם יותר מדי, ולקח את זה כ'עבודה'. הוא הצליח לשלב באופן מופלא בין אהבה חזקה מחד גיסא לסוג של מרחק בריא ומכוון מאידך

בנו מספר ששאלו פעם על כך שהמחנכים היום אומרים שצריך להיות קרובים יותר עם הילדים? ענה לו שבוודאי צריך על זה הרבה תפילה והתבודדות, והוא בעצמו התבודד הרבה על ענין זה. הוא גם הדגיש שכאשר רוצים לקיים את זה למעשה, צריך ההורה לשים לב קודם כל להיות דוגמה אישית ראויה. כמו כן צריך האב לדאוג שהוא יהיה הדוגמה של הילד ושלא ימצא לו 'אבא' אחר - היינו דמויות אחרות לחיקוי.

היה מזכיר תמיד מה שכתוב בליקוטי הלכות, ששמירת החפצים - העיקר זה בדעת, וכשאדם מתיימש הוא מתנתק מהדבר ומאבד את בעלותו. כן גם בחינוך הילדים - עיקר השמירה זה שההורים חושבים על הילדים תדיר, ובפרט בדורינו שפגעי הדור מרובים, עצה זו של מוהר"ג יכולה לתת מרגוע לנפש, שעל ידי שההורים יניחו את זכרון מחשבתם בילדיהם תדיר, יזכו לשמירה. לא לחשוב שאם הם נמצאים בתלמוד תורה או בישיבה ובסמינר ניתן כבר להסיר את מחשבתם מהם.

בכל זאת - מוסיף הבן - זכרוננו היטב שעל ב' דברים היה אבא עומד על חינוכינו. א' - לבדוק מי הם החברים שלנו. אבי הכ"מ הדר"ך וחינך אותנו תמיד איך לברוח מחברים רעים. ב' - על דרך ארץ ומשמעת היה עומד ממש כעל צורך חיוני, כמו שצריך לתת לילדים מזון, לאכול ולשתות, כך צריך לחנכם למשמעת ולדרך ארץ.

איך אפשר להשקיע בתפאורת העולם הזה?

"ההסתפקות במועט של רבי אהרן היתה לשם דבר. העולם הזה לא תפס אצלו מקום - סיפר מקורבו הרה"ג רבי שמעון טימסטיט שליט"א, ראש ישיבת 'אביר יעקב' בנהריה, שאף זכה להתקרב לאורו של רבינו על ידו - "בשנים שהתגורר בצרפת היו לו שישה ילדים. הוא חי בדירה קטנטנה, ובענייני העולם הזה היה מקמץ עד גבול היכולת במשך כל חייו."

ההסתפקות הזו במועט ניהלה את כל חיי הבית. את בני משפחתו גידל רבי אהרן כאשר בפיקחותו

נחת העין. מקום לימודו סמוך לציון ר' אושעיא בפקיעין

כל עבדי ה'. בציון התנא האלוקי הרשב"י

כל מי שזכה לשבות בצילא דרשב"י בוודאי פגש בו לבוש בשבת קודש בגדי לבן. כמו כן היה רגיל ללבוש הרבה ציציות, על אף שאלו לא היו דברים סטנדרטיים, בדברים הנוגעים לעבודת ה' לא העלה על דעתו שצריך להתחשב בסביבה. אחיינו, הר"ר שמעון ועקנין סיפר, שכששאלו פעם מדוע הוא לובש הרבה ציציות ענה לו בפשיטות: כאן בצפון קר, ובמקום לשים סוודר על סוודר אני שם ציציות ומרוויח מצוות...

ממשיך אחיינו לספר: היה לו כח החידוש וההתחדשות. בכל יום חידושים נפלאים בענייני עבודה, רעיונותיו לא נותרו ערטילאים, אלא להנהגות למעשה. כולו נביעה של מעיין מים חיים ורעננים. בכל יום היו הדברים חדשים ממש.

הייתה תקופה שהתארחתי אצלו ימים שלמים, והיה מדבר איתי מעת הקימה בהכנה לתפילה בדיבורי חסידות. כך היינו עולים לרשב"י כשהוא ממשיך לדבר כל הזמן. מתפללים, ואחרי התפילה ממשיך ומפתח את הנקודות שדיבר עליהם כבר. יורדים לבית, אוכלים ותוך כדי אכילה הוא ממשיך מעניין לעניין באותו ענין, מעמיק ומרחיב. כשהגיע זמן מנחה, שוב עולים לרשב"י וחוזר חלילה, ככה ימים שלמים. עד שהיה נתפס לי המוח מרוב השעות שהייתי צריך להתרכז להבין את הדברים העמוקים שלו, אבל היו אלו ימי גן עדן עלי אדמות.

אני הולך לפניכם - כפשוטו

אמונת חכמים ואהבת הצדיקים שלו היתה לשם דבר. האמונה ברביה"ק היתה אצלו מוחשית ממש - שרבינו הק' מתעסק ופועל איתנו ומתקן אותנו כמו שאמר, מה לכם לדאוג מאחר שאני הולך לפניכם.

כשאחד מנכדיו חזר מהנסיעה לרביה"ק לפני גיל 7 אמר לו, "אינך אותו ילד שנסע, אינו דומה לילד לפני שהיה אצל רבינו לילד שזכה להגיד תיקון הכללי אצל רבינו". ר' אהרן אמר את הדברים באמת והאמין בהם בכל ליבו.

הוא המליץ לכל על ענין הנסיעה לרבינו הקדוש עם הילד מתחת גיל 7 את מה שכתוב בשו"ע "גדולה מעלת הסנדק מהמהול" היינו כל מי

בדווקא. הוא ראה במקומות המבודדים משאון העיר מכשיר נפלא לעבודת השם. אין כאן את הסחף והלהט של מרכזי הקניות, אין כאן את התצוגה והפרסומות, מכירות חיסול ומכירות סוף עונה וכדו' אתה חי במושב, יש לך את הקדוש ברוך הוא, אז ממילא אין את ההרגשה של למה אין לי, אתה פשוט לא מרגיש שצריך את זה.

בנו נזכר איך יום אחד בצהרי היום הסתובב רכב עם רמקול שמכר כדי חרס יפים במחיר זול, ואחד מבני הבית קנה כד לנוי. כשחזר הביתה וראה את הכד שאל "מה זה?" ענו לו שזה עלה מאוד בזול וקנו את זה לנוי, "מה שזה עשה לו...".

הוא קרא לי ופתח לי את הספה"ק ליקוטי הלכות שבו מוהרנ"ת מדבר מנועם עבודת השי"ת וגנות העוה"ו ואמר לי "איך אפשר, אחרי שרואים דיבורים כאלה, להשקיע עוד בתפאורת העולם הזה?"

זכרון יום המיתה - לעובדא ולמעשה

זכורני פעם - מספר חתנו - כששכרו מאתנו חדר אירוח (צימער) עבור זוג וילד אחד, והנה, בערב שבת הגיעו לבסוף עם ילדים מרובים, והיתה על כך תרעומת גדולה בבית. אף סברו לגבות מהם תוספת בהתאם למספר הנפשות, ולהוכיחם על האונאה וחסרון ההגינות שבמעשיהם. רבי אהרן ז"ל התנגד לכך, והטעים זאת בטוב טעם ובעמקות כדרכו וכה אמר: "יש בכך הכנה ליום המיתה. כאשר ימלאו ימינו של אדם וישכב בקברו ויבואו התולעים לסעוד את סעודתם, אם לא ישים האדם לנגד עיניו ענין הביטול והענוה עוד בימי חלדו, שבאמת אין ממונו, דירתו, חדרי ביתו ורכושו שייכים לו כלל, כי לה' הארץ ומלואה, כמה יקשה בעיניו בראותו שאפילו גופו, ראשו, עיניו ומוחו עצמם, שחשובים אצלו לאין ערוך מהממונו, ועוד שהגוף בשליטת האדם יותר מרכושו, עתה אינו בעלים עליו ואינו בשליטתו כלל, והתולעים עושים בו כחפצם".

אחד היה אברהם

בעת שהבין שצריך להתנהג באופן מסוים בעבודת ה', לא התחשב איך ייראו מעשיו בעיני הבריות. הרגיל את עצמו להדבק במידת האמת, לחשוב אמת, לדבר אמת ולהתנהג באמת.

בית ועד לחכמים. יחד עם גיסו ר' נחמן גלנט מלווה את הגר"נ נסובים שליט"א לאחר שהתארח בביתו

נסיעה במסירות נפש. בציון רביה"ק ערב ר"ה תש"פ האחרון לחייו

של הבבא סאלי זיע"א, וראה בכל זה זכות גדולה. מתוך ידיעותיו הרחבות בכל ספרי החסידות זכה להבין ולהשכיל ולמצוא את נועם גדולתו של הצדיק יסוד עולם. היה לו מח רחב להעמיק ולקשר את כל לימודיו בבהירות גדולה עם תורתו של רביה"ק, שהיתה היסוד והבסיס של כל תורתו ועבודתו, והיה הולך עם תורתו ועצותיו ומתגעגע ומחפש ומבקש בכל עת לזכות להדבק בו, בכל ספר ולימוד שלמד.

כן הייתה דרכו של רבי גדליהו אהרן קעניג זצ"ל שסבר שרביה"ק הוא שורש האילן וממנו יוצאים ענפים ועלים ופירות, ואמנם ה'ביטול' הוא רק לרבינו אך צריך להתקשר ולכבד את כל הצדיקים שהם הענפים כל אחד לפי ענינו.

העלה נרוחיה

אחת העבודות, בהן ניכרה חיבתו ואהבתו לצדיקים, היה הנר תמיד שהדליק בביתו. אחד לכבוד רביה"ק ואחד לכבוד התנא האלוקי רשב"י, והיה מתעסק עם הנר בעצמו, ומיטיב את הפתילות תמיד, עד שתעלה השלהבת יפה. כשיצא הפטנט שאפשר להדליק נר שבועי, אמר לבני משפחתו שאינו מעוניין להדליק ולשכוח מזה, אלא להיפך, רוצה לזכות ולהדליק כל יום מחדש ולהיטיב הנר לכבוד הצדיקים. כמו כן היה מדליק בכוס קטנה רגילה עם קצת שמן וככל פעם מוסיף עוד כדי שהשמן לא יתעקר וימאס כי אין זה מכבוד הצדיק. בכל פעם שהיה מדליק היה מבקש שבזכות הדלקת הנר יאיר אורו של רביה"ק - שאמר שאשו תוקד עד ביאת המשיח - בכל העולם.

איה מקום כבודו

"כי עקר הגדלה היא שפלות לעתיד, שיעמוד בתחיה ויחיו חיים נצחיים עקר מה שיהיה נחיה ויקום בתחיה הוא השפלות של כל אחד"
למרות שהיה איש של עמל ויגיעה בעבודת ה' וזכה למעלות רמות, היה מדבר רוב הזמן בענין של הרגשת השפלות, וכל כמה שזכה להיות יותר אביק ודבוק באור הצדיק, כך רבתה אצלו יותר ויותר הרגשת השפלות.

אחד מחתניו מספר שכשדיבר על גדולת רבינו הק' שבוודאי יגמור וינצח ויתקן את העולם, היו ניצוצי דמע מבצבצים מעיניו בהתרגשות. לא פעם היה מוסיף מילים בהם הייתה ניכרת שפלותו "הכח של רבינו כה גדול שאפילו 'נעבעך' כמוני רבינו יכול לתקן!", ולא היה אומר את זה מן השפה ולחוץ, אלא באמת הרגיש שלולא רביה"ק אבדה תקוותו. היה זה מפעים לראות איך שאדרבה, מי שקרוב למלך יותר הוא מרגיש את ריחוקו יותר.

פעם אחת, כשדיברו בשולחן השבת על עבודתו בקודש של הגה"ח רבי שמואל שפירא זצ"ל, שזכה לשמירת עיניים בכח גדול, וזכה לענווה מופלגת וזכה וזכה וכו', התרעם על כך ואמר שזה לא בנין של מדרגות על מדרגות, אלא הא בהא תליא מלתא. והסביר שאנ"ש עובדי ה' לא חשבו בעצמם שבגלל שזכו לקדושה הם חזקים וגיבורים ותקיפים, אלא

וקדושת השבת היתה ניתנת למישוש.

היתה לו הרגשה מיוחדת בספר הקדוש "נועם אלימלך" שבגדולתו וקדושתו הפליג רבינו הקדוש הרבה ומקובל בין אנ"ש שהוא אחד מהזקנים הקדושים שבמעשה מהבעטלער העוור שהתפארו שזוכרים מה שנעשה עמם עוד טרם הלידה. מדי ליל שבת, עוד קודם הקידוש, היה קורא קטע קטן מתוך הספר הקדוש הזה ומסבירו ומרחיבו בטוב טעם ודעת על פי דברי רבינו הקדוש בליקוטי מוהר"ן, והיו הדברים מאירים ומשמחים, ומחזירים קדושה ויראת שמים ואהבת ה' בלב השומעים. רק אז היה ניגש לקדש על היין בקול רם וביראה עילאה ברגש קודש והתלהבות פנימית ברעותא דלבא.

ראוי לאדם, שיעברו וילך בזה העולם בכל הספרים הקדושים, וללמד כלם, כדי שיהיה בכל מקום. כמו שנמצא השירים הגדולים, שהולכים ועוברים במדינות ומוציאים הוצאות רבות על זה כדי שיוכל אחר כן להתפאר ולומר שהיה במדינות, כמו שדרך השירים להתפאר ולומר: הייתי בן שא' וכיצא בזה. כמו כן ראוי שיהיה האדם בעולם הזה בכל מקומות הקדושים של התורה, כדי שיוכל להתפאר בעולם הבא שיהיה בכל מקום, דהינו בכל הספרים הקדושים כנ"ל. (שיחות הר"ן)

אכן דווקא מתוך האמונה והתמימות בדברי רביה"ק, שבגדולתו היה מפליג לאין שיעור בדיבורים רמים ונשגבים שלא יכילם הרעיון, היתה לו אמונה תמימה בכל צדיקי האמת, במיוחד אלו שרבינו היללם ושבחם ושח אודותיהם גדולות ונצורות. סלון ביתו היה מלא בתמונות של עשרות מצדיקי כל העדות, מבעל התניא ועד צדיקי משפחת אבוחצירא אליהם היה מחובר ומקושר מאד, ועוד רבים. האמין בכל הצדיקים ולמד את כל ספרי הבעש"ט הק' ותלמידיו, את ספרי הרמח"ל ורמ"ו וואלי ועוד ועוד. כמו כן למד את כל כתביו של הרה"ק רבי יעקב אבוחצירא. מה נפלא הדבר שכאשר סיים את כל ספריו של רבי יעקב אבוחצירא זי"ע נשתדכה בתו עם בחור בן עליה שהיה דור חמישי לרבי יעקב זיע"א, בן אחר בן, ושמוח מזה שמחה גדולה, ולאחמ"כ בעקבות השידוך הראשון זכה לשידוך נוסף עם בן עליה נינו

שמביא איזה נשמה - יהודי, ילד, לרבנו הקדוש, אזי רבנו נקרא המוהל שמל את ערלת לבבו ומתקן את נשמתו והאדם המביא נחשב כביכול לסנדק ומעלתו גבוהה. ואמר שכל סוג של הבאה נחשבת או שמביא בפועל או שמשלם וכדו'!

פעם, אחד מבני משפחתו היה במצב רפואי לא פשוט, והגיע זמן הנסיעה לאומן בר"ה. למרות המצב היה נחוש בדעתו לנסוע, "היות שאינני רופא", אמר, "שם בוודאי אפעל יותר מאם אשאר כאן". אכן הוא נסע לציון רביה"ק, וב"ה פעל אצל רבינו הק' הצלה מופלאה.

בראש השנה של שנת תשע"ט היה מצבו קשה כבר, ולא יכול לנסוע לציון רבינו בר"ה, אך דוקא בשנה שלאחריה, בר"ה תש"פ, האחרון בימי חייו, התגבר בכל עוז ותעצומות ונסע במסירות נפש ממש, למרות הקשיים העצומים.

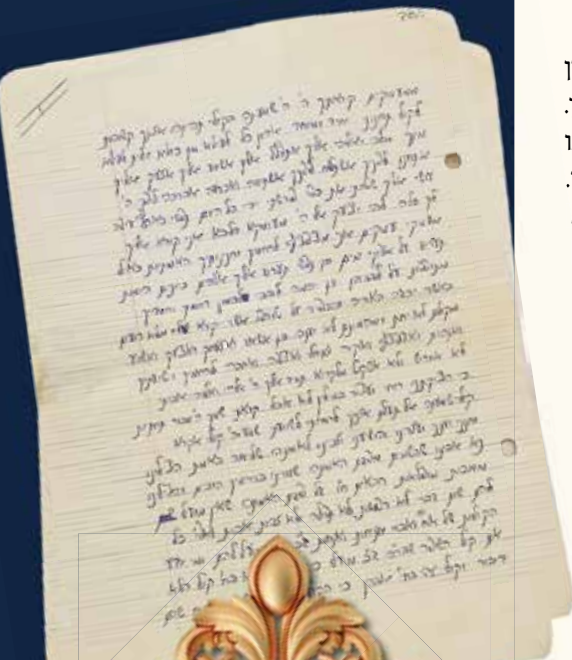
אצל רבינו לומדים להכיר במעלת כל הצדיקים

השכיל להשרות בבית איררה של חשיבות רק לענייני עבודת ה' ואילו ענייני העוה"ז לא תפסו מקום, כל השיג ושיח בבית היה מסביב לתורה ועבודה, אמונה, סיפורי צדיקים.

סעודות השבת בביתו היו זמן גבוה ומרומם. הסעודה עצמה אורכת לפעמים שעות רבות, בשירה ובזמרה, בדברי תורה ומשא ומתן עם האורחים על ענייני עבודת ה'. חולין - הס מלהזכיר. השמחה והעונג מהולים ביראה ובכובד , ר א ש

...אוי רבש"ע

אחרי יודעי נגעי לבבי

ופחיתות ערכי שקלקלתי וקלקלתי השחתתי והשחתתי תמה אני איך מלאני ליבי והתעוררה רוחי לבקש דברים כה רמים ונעלמים ממני הרי זו ממש עזות. אבל על צדיקיך האמיתיים אנחנו סומכים שלימדו אותנו שלא לייאש את עצמנו בשום אופן וגילוי לנו שרצונך שנרבה בתחנונים ובקשות אפי' ממדרגה השפלה ביותר, כמו שנאמר: ממעמקים קראתיך ה' כי דווקא ממעמקים אפשר לעורר רחמים בלי גבול רחמים פשוטים, כי אין אתה הפיק במיתת הרשע ח"ו אלא בשונו אליו וחייה. ואם ח"ו אתה מביא לנו צער או היסרון שמראה על שפלה המדרגה זה רק כדי שמשומק ושפלות המדרגה נעורר גודל רחמיך המסולקים ונעלמים מאיתנו וכל זה ברוב אהבתך.

יה"ר שכיון שכל סמיכתנו היא בזכות הצדיק יסוד עולם רבינו הקדוש רבי נחמן בן פיגא זי"ע יחשב ויכלל כל תפילתנו בתפילת הצדיק בעצמו כי הכל מכוחו. ומה שהיא נאמרת מתוך פינו הרי זה כעט ביד הסופר. ובודאי שאתה מתרצה לגלות רחמים פשוטים בזכותו באופן שגם אנו יכולים להיושע מהמקום שלנו אמן כ"ר, אמן ואמן."

למירון טבל עד החודשים האחרונים לחיינו במעיין שמעיה ואבטליון בספסופה הסמוכה למירון. בחודשים האחרונים היו צריכים בכח להניא אותו מלטבול שם, כי זה כבר הייתה סכנה לבריאותו. למרות הקושי העצום היה מתאמץ לפחות בערש"ק לטבול, זה לקח המון זמן ושאר ממנו כוחות ומאמץ גופני, אבל הוא לא ויתר.

בערש"ק האחרון לחייו, כשכבר היה בחולשה גדולה מאד, בני ביתו לא העלו על דעתם שירצה לטבול, אך הוא התעקש וביקש ממבניו שיקחו אותו למקווה בצפת, וכשראו שרצונו עז מילאו בקשתו, הקושי היה עצום, כל תנועה היתה בחולשה גדולה, ושהה במקווה למעלה משעה, אך לאחר שטבל ועלה היו פניו זוהרים ומאירים, פנים שוחקות שהצליחו לעבור את העולם הזה בשלום.

ותשחק ליום אחרון. ביציאה מהמקווה בערש"ק, שעות ספורות לפני פטירתו - ממצלמות ביהכ"ס "פאר הנצח".

כך נכנס לשבת קודש בטהרה. בליל שבת קודש לא וויתר על מנהגו ללמוד מתוך הספה"ק נועם אלימלך, ולאחמ"כ ערך קידוש בבגדי לבן כמנהגו ואחר כך עלה על מטתו לישון - אותה המיטה שהביא עמו מצרפת מחמת גודל חיבתו לצדיקים שישנו עליה כשהתארחו בביתו רבי יענקלה מפשווארסק ורבי גדליהו אהרן קעניג זצ"ל. כשעלה לישון ביקש מבנו שיסדר אותו על המיטה וישאר להיות לצידו, ולאחר חצות ליל שב"ק פר' חוקת לסדר "ויראו כל העדה כי גווע אהרן", ה' תמוז ה'תש"פ, השיב את נשמתו לבוראו.

במוצש"ק התקיימה לויתו שיצאה מהיכלא קדישא דרשב"י, ונטמן בבית החיים במירון סמוך לציון רבי יוחנן הסנדלר שם היה רגיל להתבודד ולפרש שיחתו רבות בשנים בשעת רעוא דרעווין בשב"ק.

תהא נשמתו צרורה בצרור החיים, בהיכלו של צדיק אליו קישר את נפשו בחייו.

רבי שמואל שפירא כנראה היה מרגיש שפלותו וחולשתו מול היצ"ר המתגבר על האדם בכל יום, ומצד זה היה ירא לנפשו שלא יבוא לידי חטא, ולכן שמר על עיניו בכל כוחו. ואין מה לצייר את עובדי ה' כגיבורים מיוחדים, שהיה להם כח על טבעי לשמור את קדושתם. להיפך, השפלות של האדם היא הנותנת שיזכה לקדושה. ודי לראות את לשונותיו הזהב של גאון עוזינו, מוהרנ"ת בליקוטי תפילות, כשמשתפך בלשונות התמוהים כביכול על גודל ריחוקו מאביו שבשמים להבין ענין זה.

וביאר את דברי רבנו ז"ל שאומר בתורה הניעור בלילה שאחרי שיבטל כל התאוות רעות "עד שיבטל הכל ואחר כך עדין נשאר ממונו איזה דבר וכו' ואחר כך מבטלין גם זה, עד שלא נשאר ממונו כלום" שמכאן מוכח שכל עבודת ביטול המידות על פי רבנו אינה אלא לבטל הגאוה וישות הטמונה במידות ולא לתקן וליפות המידות שיהיה אדם נאה ומתוקן כאשר סוברים העולם, אלא שהמידות יהיו מקושרים ומבוטלים לקוב"ה ומ"מ אף אחר שביטל המידות דהיינו הרגשת עצמו ורצונו בכל תאוותיו ורצונותיו עדיין נשאר אצלו הרגשה של עצם ישותו אף שאין הרגשה זו מביאתו לידי רצונות או מידות מסוימות גם זה צריך לבטל וכו'.

שם נגד עיניו את התכלית הנצחי, מה יהיה אתו בעולם הבא, והיה מגיע לידי יראה ממש.

הקב"ה לא חייב לנו כלום!

היה מרבה לדבר על ענין ה"ביטול" וביטול הישות וה"אני", וזו היתה עבודתו האחרונה עלי אדמות. כשעיקר כוחו היה בחידושים הנפלאים שהיו נובעים כמעין הנובע, וחיותו באה לו מאמירתם לאחרים, בהסברה ברורה ונעימה. כל השומעים היו שמים אזניהם כאפרסכת לשתות בצמא את דבריו, והיה מתקיים בו "שמחה לאיש במענה פיו.

והנה, בתקופת מחלתו נחלש מאוד ולא יכל לעיין בעצמו בספרים הרבה שעות כהרגלו. הדיבור היה קשה לו ביותר עד שהיו מתקשים מאוד להבין אותו. כך זכה לעבוד את ה' בביטול גמור, וקיים בעצמו 'מגיד שבחו של אהרן שלא שינה'. המשיך במסירות נפש את סדר יומו, קימה בנץ, ואת נסיעותיו לפקיעין לציון רבי הושעיא, שם היה יושב כמעט כל היום, והיו מקריאים לפניו את סדרי הלימוד שלו. כך קיבל את הדין באהבה ללא שום טרוניה. ילדיו העידו שלא שמעו ממנו אף אנחה וק"ו לא תלונה או התמרמרות.

הידיעה על דבר מחלתו נפלה על הכל כרעם ביום בהיר. ידעו שזו מחלה שאין לה תרופה ח"ו, ומצבו הולך ומתדרדר לאט לאט. כשאלוהו בכאב, על מה עשה ה' ככה? ענה משפט קצר מלא משמעות: הקב"ה - הכל שלו! הכל הוא יכול, ומותר לו לעשות הכל! ורק אנחנו חייבים לו, הוא לא חייב לנו כלום!!

הפשט את אהרן את בגדיו

הקפיד מאד על טבילת מקווה מדי יום, כשגר בצפת היה טובל יום יום במקווה האר"י. וכשעבר

בן המתחטא. דפי תפילות שכתב לעצמו לפני עשרות שנים, ונמצאו בתיק הטו"ת שלו לאחר פטירתו

ניצוץ של אור

ניצוץ קטן יכול להדליק יער שלם | זרקור לפעילות הפצת אור האורות על פני תבל

י.הכהן

"לְסֹדֵר כָּל חֲתִיכָה סְחֹרָה יִפֶּה יִפֶּה!"

(חיי מוהר"ן שען)

הספרים והקונטרסים של מכון 'הלל והמעין' מתפשטים במהירות על פני תבל ומבעירים את האש היוקדת בקרב נשמות רבות. אלו אינן תורות חדשות אלא אותם הדיבורים הידועים והמוכרים מספרי רבינו - אם כן, מהו הסוד הנעלם שבהם? תהינו. ישבנו לשיחה עם יו"ר המכון, הר"ר שמעון לעבאוויטש הי"ו מקרית יואל שבארה"ב, מי שאחראי על הפצה אדירה זו כדי לנסות להבין איך זה עובד | 'הלל כוסף למעיין'

איך ומתי הכל התחיל?

מוהרנ"ת כותב בצורה של ידיד אמת ומתמקד גם בדברים פשוטים שמצויים בחיים הרגילים, התחושה היא כאילו שהוא מדבר אליך אישית. בנוסף, הדיבורים לא בנויים על פסוקים ודרושים ארוכים, וגם מי שמגיע ללא רקע יכול להתחבר בקלות. בהמשך גילתי שאפשר להוציא כאילו קטעים גם מספרים אחרים, ואכן כך עשינו.

איזה ספרים הספקתם עוד להוציא עד היום?

מיד אחר כך הוצאנו שני קונטרסים מתוך הספר 'עלים לתרופה' - אחד נקרא 'מה לכם לדאוג' ומתמקד בהתחזקות ב'כח הצדיק', על כך שהצדיק הולך לפנינו, וכל תקוותנו היא רק לסמוך על כוחו. ועוד אחד שנקרא 'אתחלתא דגאולה' על מעלת לימוד ספרי רבינו הק', על גדולתם העצומה, ועל החובה לעסוק בהם תדיר. המקור לשמו של הקונטרס השני, הוא משיחתו של רבינו לפיה ספרו 'ליקוטי מוהר"ן' הוא אתחלתא דגאולה.

הדבר הבא שמאד השקענו בו הוא פרויקט ה'ליקוטי תפילות' - לפי נושאים, בו התפילות מחולקות לפי כל נושא ונושא לפרטי פרטיו. לדוגמה על העניין של פרנסה: להינצל מחובות, ביטחון, פרנסה בלי לבטל תורה, משא ומתן באמונה, ועוד. המטרה הייתה גם לגלות לציבור הרחב את האור שיש בספר, וגם למי שכבר לומד כסדר את הספרים, להראות את עוצמת הספר ואיך שהוא נותן מענה לכל מצב שהוא, ולחבר את האדם בכל מעבר שיש לו לתפילה השייכת אליו. אפילו שיש כבר מזמן ליקוטי תפילות לפי נושאים, החידוש בספר זה הוא גם אופן הליקוט, דאגנו שלכל קטע יהיה התחלה וסוף כלומר שתהיה לו משמעות שלמה בפני עצמו ולא רק כהמשך של הקטע שלפניו, וגם העובדה שפרטנו כל נושא לפרטי פרטים להאיר את האור לכל מצב בנפרד.

ברוך ה' הרעיון תפס תאוצה בצורה

גרעין הרעיון החל לנבט ב', כאשר הבחנתי בעת העיון בספרי מוהרנ"ת כי כל מיני דיבורים שלמדתי בעבר נדמים בעיניי כחדשים, רק בעקבות ההתבוננות המחודשת בהם. הדבר חזר על עצמו בעת שהייתי מראה את אותו 'דיבור' לחברי, שהתלהבו מאד והתפלאו על עוצמת הדיבור, כאילו לא שמעוהו מעולם. למדתי מכך כי עשויה להיות תועלת עצומה לרבים באם אלקט מתוך ה'עלים לתרופה' ציטוטים מעוררים ומחזקים כי בכך אנשים רבים יגלו את גדלותו של הספר וגדולתם של רבינו ותלמידו הקדוש.

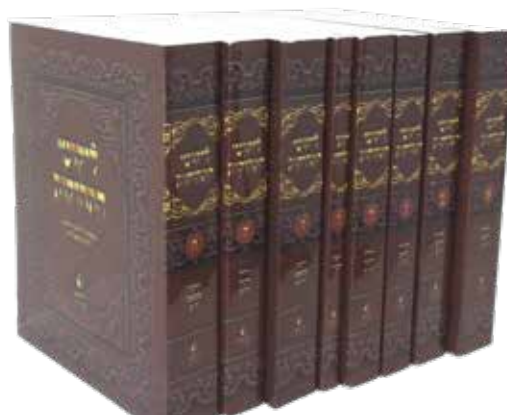
כך יצא לאור העולם הספר 'שבעה משיבי טעם', בו לוקטו קטעי התחזקות מתוך 'עלים לתרופה', לפי נושאים - כאשר כל קטע מקבל משמעות חדשה בהיותו עומד בפני עצמו. זכות אותה הדפסה ראשונה, שהיתב עצם הנחת אבן הפינה למכון העתידי, נזקפת לזכות ידידי עוז, הר"ר זלמן לייב ראזענבערגער הי"ו, אשר בשומעו על הרעיון הביע את התלהבותו, ותמך וסייע ללא הרף.

יש הרבה שהתקרבו דווקא דרך ספרי ליקוטים כמו 'משיבת נפש' ו'השתפכות הנפש', כיון שדווקא ה'חיזוקים' שיש שם חדים ומופיעים לעין הקורא במלוא עוצמתם, כך הם נכנסים ישר עד לנפש.

עניין נוסף יש בזה, שהרבי רצה שיבוא מישהו, 'משרת' הוא כותב (חי"מ שען), שיסדר את ספריו שיהיו מונחים כמו אצל הסוחרים, שידועים כל דבר היכן הוא נמצא ואיך מוצאים אותו - לפי נושאים, כי ספריו הם כלליות גדול וצריך שכל אחד יוכל למצוא בהם מה שנצרך לו, ובוודאי התחזקות זהו דבר שנצרך לכל אחד.

למה התחלתם דווקא עם עלים לתרופה?

נמשכתי לזה מאד כיון שהלשון מאד קלה להבנה אבל חודרת למעמקי הנפש.

"וְטוֹב הִיָּה שֶׁהִיא לַחֲנוּת זֶה מְשֵׁרֵת טוֹב וַיְפָה שִׁיכּוֹל לְהַנִּיחַ וּלְקַפֵּל וּלְסַדֵּר כָּל חֲתִיכָה סְחוּרָה יָפָה יָפָה... וְכִשְׁיבּוֹא אֶחָד לְקִנּוּת אֵיזָה סְחוּרָה יוֹכֵל הַמְשֵׁרֵת לְחַטֵּף מִיַּד בְּזָרִיזוֹת אוֹתוֹ הַמִּין סְחוּרָה שְׂצָרִיךְ הַקּוֹנָה... וַיְהִיָּה מְרָאָה לוֹ מִיַּד הוֹד יוֹפֵי פְּאָר הַסְּחוּרָה הַטּוֹבָה הַזֹּאת" (חיי מוהר"ן שעו)

מלכות ה' בעולם מאשר אם הייתי רק חושב על עצמי לבד, ובוודאי שבאמת זה גם משפיע גם עליי.

דבר נוסף שנותן לי את הכוח לעבוד ולהשקיע, הוא מה שאני רואה איך שזה משפיע בעולם ואיך שאנשים לומדים את הספרים וממש נולדים מחדש, זה נותן לי את הכוח להמשיך הלאה והלאה...

מהם התגובות שאתה יכול לשתף אותנו בהם?

התגובות שאנחנו מקבלים חזקות מאד, כל כך הרבה אנשים מספרים על פעם ראשונה שהם גילו את האור של הרבי כזו עוצמה, הם לא האמינו שיש בכלל כאילו דיבורים בברסלב, שיש תקווה לכל אחד שה' איתי עמי ואצלי... אני כל הזמן מקבל מכתבים וטלפונים על מה שזה מחולל בעולם.

סיפר לי בחור אחד שמתגורר באומן שעבר עליו משבר קשה מאד עד כדי כך שהוא לא היה מסוגל לפתוח שום ספר הוא התמודד עם נסיונות קשים והיה על סף 'יאוש ח"ו'. יום אחד הוא מצא בגניזה אחת מהחבורות שהפצנו שם בראש השנה, וברגע הראשון הוא גמע אותה בלגימה אחת. מאז כל החיים שלו השתנו עד שכיום הוא זוכה לעבוד את ה' בכל הכוחות בשמחה ובחיות.

גם הרה"ח ר' אליהו גודלסקי שליט"א ניגש אליי פעם אחת לאחר ראש השנה והודה לי מאד מאד. הוא סיפר לי שהחברת מונחת בכיסו כל הזמן ממש, ובכל רגע פנוי שהוא יכול הוא חוטף עוד קטע, והתענוג, אין לשער...

איך מחזיקים כזה מפעל מבחינה תקציבית?

אין לנו איזה מקור קבוע ועיקר הפעילות מתבססת על רצונותיהם וממונם של אנשי שלומינו שנותנים ומסייעים לפני כל הוצאה של קונטרס חדש, הרב פעמים אנשים מתקשרים ומספרים שהם כל כך מתחזקים מהספרים והם רוצים להשתתף בפעילות הקדושה הזו.

בוודאי שאם היה יותר כסף היינו יכולים לעשות הרבה יותר, התוכניות שיש לנו הם ללא גבול. ולכן אנו קוראים למי שליבו עמו, ומבין את החשיבות של ההתחזקות של מוהרנ"ת לבוא ולהיות שותף לאור של הגאולה שמפציע ועולה בכוח הצדיק. ליצירת קשר

+1-845-478-5454

לא רגילה, ועד היום כבר הופיעו כל הקונטרסים הבאים: שמח נפש עבדך - שמחה, אני מאמין - אמונה, תן חלקנו בתורתך - תורה, שמרה נפשי והצילני - ענייני קדושה, תערוך לפני שולחן - אכילה בקדושה, וכן קונטרס על כל עניינים השייכים לפרנסה. בנוסף הוצאנו קונטרס בשם 'השתדלו והרבו תחינה' בו ריכזנו תפילות קצרות על כל הנושאים המצויים. ועכשיו ממש אנחנו עומדים לפני הדפסת קונטרס נוסף על עניין ה'התבודדות' שכולל ממש את כל עניינים שכלולים בהתבודדות: דיבורים, אנחה, צעקה, ישוב הדעת, התחזקות בתפילה, ועוד...

עוד דבר מאד חזק שהוצאנו הוא כרך אחד שנקרא 'לשפוך ליבי כמים' בתוכו ליקטנו את כל התפילות שמוהרנ"ת מבקש על עניינים שכוללים בתוכם מעברי הנפש וצרותיה. כידוע הלשונות שהוא מתבטא בליקוטי תפילות הם מעוררים ביותר וכל חד יכול להרגיש איך שמדברים ממש על מה שהוא עובר עכשיו, ובדומה לתהילים שייצא בעבר עם פסוקי תחינה ומעברי הנפש, וכפי שמובא שרבינו הק' היה נוהג לפעמים להתפלל כך.

אוצר נפלא אחר שהוצאנו הוא 'ליקוטי התחזקות' והוא מונה ח' כרכים כנגד ח' כרכי ליקו"ה בו הכנסנו את כל הקטעים שמדברים על התחזקות מתוך אותו הכרך. והמעלה היא עצומה, שכל מי שרוצה לטעום מעט מפניניו המתוקים של מוהרנ"ת יכול בקלות להתחבר לאור גם אם הוא לא מונח כעת בדרוש ממנו נלקח הדיבור הזה, וכאמור החידוש הוא שלכל קטע אפשר להתחבר גם ללא כל הקדמה ויוצא ממנו חיזוק למעשה המאיר את הנפש.

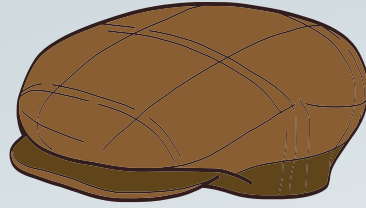
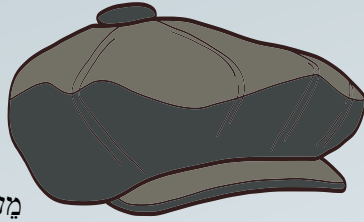
בנוסף אפשר למנות את מפעל ה'חיזוק היומי' שהוא למעשה חיזוק יומי באידיש ובלשון הקודש, שאנחנו מוציאים מתוך הספרים ומפיצים בהמון מקומות. גם עלון שנקרא 'אחי חזק' יוצא מעת לעת.

מה נותן לך את הכוח להתמסר ולתת כולך להפיץ את האור?

ישנו משל של הרבי על עני אחד שלווח מעשיר גדול ואין בידו להחזיר את החוב, והעשיר אומר לו שאם אין לו להחזיר שלפחות יילך לאנשים אחרים שחייבים לו כסף ויגבה מהם, ובסוף יוצא שהוא נותן לעשיר הרבה יותר מהאפשרות שלו עכשיו. מהשיחה הזו התעוררתי מאד להפיץ את האור כמה שיותר לקרב כמה שיותר אנשים, להפיץ את האור. ובעצם יוצא שאני מגלה הרבה יותר את

מאויב לאוהב / חלק ב'

שָׁאת פְּנוּיוֹ לֹא הָרוּיחַ
מֵעֵדָף יִרְאֵת שְׁמַיִם אוֹ אֲצִילוֹת

הַמְדוּת, אֲלֵא הוֹדוֹת לַמַּעֲלָלִיו הַנִּפְשָׁעִים
וּמַעֲשָׂיו הַמְכַעְרִים. וְהִנֵּה אוֹתוֹ וְוַעֲלוֹל אוֹמֵר לְרַבִּי לֹוי יִצְחָק
בְּאַנְחָה: "תִּרְאֶה מָה יֵצֵא מִמְּנִי לְאַחַר שֶׁהוֹצִיאוּנִי מֵרַבִּי פִּינְחָס, מִי
יֹדֵעַ אוֹלֵי אִם לֹא הָיוּ הוֹרֵי מַפְסִיקִים אֶת לַמּוֹנֵי אֲצֵל רַבִּי פִּינְחָס
וְהֵייתִי מִמְשִׁיף לְלַמֵּד אֲצֵלוֹ לֹא הָיוּ מְכַנְּיִם אוֹתִי הַיּוֹם 'וְוַעֲלוֹל
שִׁיגְעִי'..."

הַרְבֵּה תַלְמִידִים אָכֵן עָזְבוּ לַמְּגַנֵּת לֵב אֶת רַבִּי פִּינְחָס. אֶךְ נִשְׁאַרוּ
עֲדִין מְתֵי מַעַט אֲשֶׁר דָּבְקוֹ בְּרַבִּי פִּינְחָס בְּלֵב וּנְפֹשׁ וְהַחֲלִיטוּ
בְּהַחֲלֻטָּה אֲמִיצָה "לֹא נַעֲזֹב אֶת רַבִּי פִּינְחָס וְיֵהִי מָה". אוֹתוֹ גִּרְעִין
קוֹשֶׁה שֶׁמִּנֵּה שְׁנַיִם עָשָׂר נְעָרִים הָיוּ הָאֲרִיזוֹת שֶׁבְּחִבּוּרָה, הַמְּבַחֲרִים
וְהַנְּעַלִּים מִבֵּין כָּל הַתַּלְמִידִים. הַתְּקוּשָׁרוֹתָם לְרַבִּי פִּינְחָס הִנֵּה
כִּי עֲמָקָה וְחֻזְקָה עַד שֶׁלֹּא נִתְּן הִנֵּה לְנִתְקָם הַיָּמֵנוּ, לֹא עָזְרוּ לֹא
הַבְּטָחוֹת וְלֹא אִיוּמִים, הַנְּעָרִים נִשְׁאַרוּ אֵיתָנִים בְּדַעְתָּם: "אֲנִי אֶת
רַבִּי פִּינְחָס לֹא נִטַּשׁ בְּשׁוּם אִפְּן שֶׁבְּעוֹלָם. מִבְּלַעֲדִי חֵינּוּ אֵינָם
חַיִּים!"

הַהוֹרִים לֹא יָדְעוּ לְשִׁית עֲצוֹת בְּנַפְשָׁם, הֵם אֲרָגְנוּ אֶסְפָּה דְּחוּפָה
שֶׁבָּה נְסוּ לְטַכֵּס עֲצוֹת וְתַחֲבּוּלוֹת מָה נִתְּן לְעֲשׂוֹת בְּמַצַּב הַסְּבוּף.

אֶחָד מֵאוֹתָם הוֹרִים הִנֵּה אָבִיו שֶׁל רַבִּי אֶהֱרֹן מְקִיבֵלִישׁ (תָּמִיו שֶׁל
הַרַ"ח רַבִּי לֹוי יִצְחָק בִּנְדָר) וּבָרַב כְּעֶסוֹ
הַכְרִיז: "כָּל עוֹד אֲנִי חַי לֹא יִהְיֶה בְּנִי
אֶהְרָלֵעַ בְּרַסְלָב'ר חֲסִיד". לֹא תִלְפוּ
שְׁעוֹת רַבּוֹת וְעוֹד בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁבַק
חַיִּים לְכָל חַי בְּצוּרָה פְּתֹאוּמִית וְיֵהִי
לְפָלֵא...

אִם הֵעֲלִיתֶם בְּדַעְתְּכֶם כִּי מֵאַרְעֵ זֶה
הַשְּׂקִיט מַעַט אֶת הַמַּחֲלָקֶת וּמִתְּנָה אֶת
הַהֲתַנְּגוּת טְעוֹת בְּיַדְכֶם, רְשָׁעִים

תַּקְצִיר: רַבִּי פִּינְחָס מְשַׁמֵּשׁ
כְּמַלְמֵד בְּעִיר קִיבֵלִישׁ

שֵׁם הוּא מְשַׁפֵּיעַ מְדַרְכֵי רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ

לְתַלְמִידָיו אֲשֶׁר אֵינָם יוֹדְעִים עַל הַשְּׂמִיכוֹתוֹ לְחֲסִידֵי בְּרַסְלָב.
כְּשֶׁרַבִּי פִּינְחָס מְגַלֵּה לְתַלְמִידָיו כִּי מְקוֹר הַתַּעֲלוּתָם הָרוּחַנִית
הוּא הוֹדוֹת לְעֲצוּתוֹ וְהַדְּרוֹכּוֹתָיו שֶׁל הַנַּחַל נִבֵּעַ מְקוֹר חֲכָמָה
פּוֹרְצַת הַתְּקוּמָמוֹת עֲזָה בְּקֶרֶב הַהוֹרִים וְהֵם מְגִיבִים בְּזַעַם רַב.
הַהוֹרִים לֹא יָדְעוּ אֶת נַפְשָׁם מַצַּעַר. מִמֶּשׁ נִהְפָּךְ לְאִבָּל שֶׁמְחַתֵּם.
אִם עַד עַכְשָׁו 'לֵהִיּוֹת תַּלְמִיד שֶׁל רַבִּי פִּינְחָס' הִנֵּה מְקוֹר לְנַחַת
וְלַגְּאוּנָה, הַרִי מַעֲתָה נִהְפָּךְ וְהַגִּלְגַּל וְהַתַּלְמִיד שֶׁל רַבִּי פִּינְחָס הִנֵּה
סָמַל לְחֻרְפָּה וְבוּז, מִטְרָה לְחֻצִי לַעַג וְקָלֶס.

"אֵינִי לְנוֹ בְּרָרָה אַחֲרַת אֲלֵא לְהוֹצִיא אֶת הַיְלָדִים מִתַּחַת יָדוֹ שֶׁל
רַבִּי פִּינְחָס! אוֹלֵי כִּי תַחֲדָל הַשְּׁפָעְתוֹ עֲלֵיהֶם וְיִשְׁכַּחוּ אֶת כָּל
מָה שֶׁהִקְדִיר בָּהֶם". כִּי נִמְנָו וְנִגְמְרוּ הַהוֹרִים וְהַדְּרוֹרוֹ תַּכְּף וּמִיד
לְבַצֵּעַ אֶת הַחֲלֻטָּתָם.

"מִמְּחַר אֵינְכֶם הוֹלְכִים יוֹתֵר לְרַבִּי פִּינְחָס לְלַמֵּד!" -הַכְּרִיזוּ
בְּהִגְיַעַם הַבִּינְתָה. "נִגְמַר עִם כָּל הַבְּרַסְלָבֵעַר שֶׁטִּיקַעַס! לֹא רוֹצִים
לְשַׁמֵּעַ עוֹד מִמֶּנּוּ!" דָּפְקוּ עַל הַשִּׁלְחָן וְהַבְּהִירוּ חַד מְשַׁמְעִית אֶת
עַמְדָתָם הַתַּמְקִיפָה.

הַנְּעָרִים הִרְכִּים נִבְהָלוּ וְשִׁאֲלוּ בְּדַמְעוֹת: "אֲבָל לָמָּה? מַדּוּעַ שֶׁלֹּא
נִלְךָ עוֹד אֲצֵל רַבְּנוּ הָאֵהוּב רַבִּי פִּינְחָס? הֲלֹא אֶת כָּל חַיּוֹתֵנוּ
בְּעִבּוֹדַת ה' שׁוֹאֲבִים אֲנִי מִמֶּנּוּ!"

תַּחֲנוּגֵיהֶם נִפְלוּ עַל אֲזָנָיִם אֲטוּמוֹת. לֹא רַק בְּבֵית אֶחָד נִשְׁמְעוּ
בְּכִיּוֹת וּבְאַנְחוֹת שֶׁל נְעָרִים טְהוֹרֵי לֵב שֶׁרְצוּ לְהַמְשִׁיף לִינֵק מִמְּקוֹר
הַקְּדוּשָׁה, אֶךְ אִישׁ לֹא הִטָּה אֲזָנוֹ לְהַפְצְרוֹתֵיהֶם וְתַחֲנוּגֵיהֶם. אָכֵן
מַעֲשֵׂה שְׁטָן הַצִּלִּים וְהוֹרֵיהֶם נִתְּקוּ אוֹתָם בְּעַל כְּרַחֵם מְנַשְׂמַת אִפְּם.
אֶת אֶחָד מֵאוֹתָם נְעָרִים פְּגִישׁ הַרַ"ח רַבִּי לֹוי יִצְחָק בִּנְדָר בְּחֻלָּף
יָמִים וְשָׁנִים. נַעַר זֶה גִּדֵּל בְּרַבּוֹת הַשָּׁנִים 'לְבַעַל עֲגֻלָּה' וְכַנּוּיוֹ
כְּפִי תוֹשְׁבֵי הָעִיר הִנֵּה 'וְוַעֲלוֹל שִׁיגְעִי' (-זָאב הַגּוֹי) נִקַּל לְשַׁעַר

אפילו על פתחה של גהינם אינם חוזרים בתשובה.
 התנגדותם וכעסם של ההורים המעטים שבניהם נשארו אצל
 רבי פינחס רק התגברה והתלקחה מיום ליום, מפעם לפעם
 ישובו הם על המדוכה לדון כיצד נתן לצאת מה'צרה' שנתתה
 עליהם, עד שהגיעו למסקנה שכל עוד רבי פינחס ישאר במחצת
 הנערים לא יוכל שום פח שבעולם להפריד ביניהם. אי לזאת
 אמרו: "אם אין ביכלתנו לנתק את בנינו מרבי פינחס ננתק את
 רבי פינחס מהנערים".

"מהו משחק המלים היפה הזה?" הקשה אחד ההורים - "מה
 זה משנה? לנתק את בנינו מרבי פינחס, לנתק את רבי פינחס
 מהנערים, הלא הינו הדי?"

"מה אינך מבין?" תמה רעהו "לנתק את רבי פינחס מהנערים
 יש לו משמעות אחרת לגמרי. 'והיא?' שתיקה השתררה בחדר
 אף אחד לא היה מסגל להעלות על דל שפתיו את מה שפמעט
 פלם חשבו והבינו.

"אפשר לקבל הסבר?" - לא הרפה אותו קשה הבנה.
 "הסבר אתה רוצה? טפש שפמוחה! ובכן לנתק את רבי פינחס
 מהנערים זה אומר במלים אחרות: לנתק את רבי פינחס מארצות
 הסיים... רק כשרבי פינחס כבר לא יהיה בין הסיים נוכל להיות
 בטוחים שהשפעתו על הנערים תפסק".

סתחלה עברה בגנום של חלק מהנוכחים. עצם העלאת הדברים
 באפן ברור וגלוי וזעזעה אותם, בכל אפן זיק פלישהו של יראת
 שמים עדזן פעמה בקרבם. הם הביעו מעט אי שביעות רצון
 מהצעד הקצוני שעומדים לנקט אך לא היה בו כדי למנע משאר
 המשתתפים להמשיך לטוות את התוכנית הזדונית.

"אדרבה!" חזקו את עצמם - "מצנה היא זאת! דינו כמסית
 ומדיים וראוי הוא למיתה, והלואי תהיה מיתתו כפירתו".

"לו יהי כדברייכם שחייב מיתה הוא רבי פינחס, מי יטל על שכמו
 משימה קשה זו?" שאל אותו אחד שעדין לא השלים את

ארבע קשיותיו לערב זה...
 "אה, שוב אתה עם ה'קלאזן קשיות' (-קשיות טפשיות)
 שלך? מ'סיים קצב' שכחת? זה לא עלה בדעתך, אה?"
 פלם הנחנו בראשם בהסכמה. פה אחד ענו ואמרו
 שאין מתאים יותר מ'סיים קצב' כדי לבצע את מזמתם
 השפלה.

'סיים קצב' זה היה איש גדל גוף ובעל בשר ומעשה תקפו
 וגבורתו גרמו לאנשי העיר לכנותו בשם 'סיים

שיש בו' על שם הכחות הכפירים שיש בו. אמנם פגדל פחותיו
 הגשמיים פן היה בהפך ממש פחותיו הרוחניים. עולמו הפנימי
 דל וריק הנה, איש מגשם מאד, מנער מתורה ויראת שמים הנה
 חיים זה. חוץ מעסקי העולם הזה לא ענין אותו מאומה ובעד
 בצע כסף היה מוכן לעשות הכל.

בכדי לשכנע את 'סיים קצב' לא היה צורך במאמץ מיוחד. צורר
 כסף תפוח עשה את העבודה בקלות. ואם תוסיפו לכוף את
 ההבטחה שהבטיחו ל'סיים שיש בו' על ה'עולם הבא' שיקבל
 בשכר מעשה זה, הרי שבטלו לחלוטין אי אלו נקיפות לב שייכלו
 למנעו מפעלה נוראית זו.

"סיים!" - אמרו לו ההורים - "הלא כל ימיה חייית סיים ריקניים
 ומגשמים, איזה פנים יהיה לעולם הבא שלך? כעת יש לך
 הזדמנות חד פעמית לזכות לעולם הבא בפעלה קלה, ממש 'יש
 קונה עולמו בשערה אחת'. זו לא עבודה קשה כי רבי פינחס הוא
 אדם צנום, כחוש וחסל ובגניעה אחת אתה גומר אתו, תן לו
 אגרוף אחד ונפטר ממנו לצמיתות---

'סיים קצב' קפץ על המציאה כמוצא שלל רב. מה יכול להיות
 טוב מזה, גם כסף, גם עולם הבא, עסקה מצוינת.

"כבר כמוצאי שבת הקרובה תתקיים הלניתו של רבי פינחס"
 - הבטיח להורים חסרי הלב. בשבת זו בשעת 'רענא דרעוין'
 בעת שיושב רבי פינחס עם תלמידיו בסעודה שלישית אפנס עם
 דמדומי חמה לבית מדרשו ובחסות החשכה אגמר עמו אחת
 ולתמיד---

אתה ובאה שבת. עת המנחה הגיע. 'סיים קצב' קם משנת
 הצהרים שמש ומדשן ענג. הוא התלבש בשמחה גדולה, הן
 עומד הוא לקיים כעת מצנה נדירה! בנריות שם פעמיו לבית
 מדרשו של רבי פינחס, ויפן פה וכה וירא כי אין איש ויחמק
 לצדי בית המדרש. מידי כמה רגעים שלח ידו בכיסו לנודא שכלי
 המשחית מוכנים ומזמנים למקרה שאי מי יפריעהו בדרך.
 בעינים חורשות רע הביט אל עבר רבי פינחס והחל להתקרב
 לכיוונו צעד אחרי צעד ---

את ההמשך המפתיע תקראו בסיעתא דשמיא בגליון הבא.

לאיזה רופא נפנה?

אצל רופא קטן בשכונה. אבל חולאת קשה ומרפכת צריך לטוס למרחקים ולחפש את הרופא הגדול והמקצועי ביותר. ועתה ברסל'ר קינדער!

במשל זה משתמש רבנו ז"ל גם כלפי חילאי הנפש דהינו חילאים שברוחניות, וכלפי רופאי הנפשות דהינו הצדיקים האמתיים. והא לכם לשון רבנו ז"ל בתורה ל:

"כל מה שהחולה נחלה ביותר צריך רופא גדול ביותר על כן אין להאדם לומר די לי אם אהיה מקרב אצל איש נכבד וירא ה'. אף שאינו מפלג במעלה. פי הלואי שאהיה מקדם כמוהו. אל יאמר כן כי אדרבא, כפי מה שידע אנש בנפשה (=אדם בנפשו) גדל פחיתותו וגדל רחוקו שגרתק מאד מה' יתברך כל אחד ואחד כפי מה שידע בנפשו... צריך לבקש לנפשו רופא גדול מאד מאד הגדול במעלה ביותר. דהינו שיחזיר ויבקש תמיד לזכות להתקרב לתרבי הגדול מאד מאד".

ועתה כשעומדים אנו סמוך ונראה לימי התגכה הקדושים הממשמשים ובאים צריך לדעת אשר גם אור התגכה הוא אור גדול ביותר שיש יכול לרפאות אפלו את החולה הגדול ביותר.

פי מובא בכתבי הארי"ל שמי תגכה ופורים הם פחינת מצנות בקור חולים. דהינו שהרופא הגדול ביותר הלא הוא ה' יתברך בעצמו, מוריד ומשתלשל עצמו כפיכחול למטה מעשרה טפחים ומאיר בכל החולים והשבורים ברוחניות ובגשמיות להתחזק ולהשתדל בעבודת ה' יתברך באהבה וביראה ובשמחה.

הרי כבר למדנו שכל מה שהחולה גדול ביותר, כמו כן צריך ללכת אצל הרופא הגדול ביותר. ועל כן מאיר בתגכה אור גדול ונפלא שאינו מאיר בכל השנה פלה ובאור הגדול הזה יכולים להתרפא אפלו החולים הגדולים ביותר (ובזה מבאר מוהרנ"ת (בלקוטי תלכות ה' השכמת הבקר ד' - י"א) באפן נפלא ביותר את המחלקת שבין בית שמאי ובית הלל בענין הגרות תגכה שבית שמאי אומרים "פוחת והולך" ובית הלל אומרים "מוסיף והולך" עיני שם בזמנכם הפנוי בתגכה או תלמדו אותו עם חבר או אח או אפלו עם אביכם ותקבלו טעם וענג נפלא באור התגכה).

ובכן נשתדל ילדים יקרים לחטף ולנצל את הימים הקדושים האלו עד תמם הן בתפלות ובקשות הן בשבחות בהלל ובהודאות לה' יתברך והן בלמוד התורה בהתמדה ובחיות כדי שזנכה לרפא נפשותינו החלושות על ידי הרופא - האור הגדול הזה. אמן!

חולאת קטנה כצפרן חודרנית אפשר לטפל בכל מקום שהוא אפלו אצל רופא קטן בשכונה. אבל חולאת קשה ומרפכת צריך לטוס למרחקים ולחפש את הרופא הגדול והמקצועי ביותר

"שמעתם מה קרה?! פרץ דוד לתוך הפתח פרוח סערה.

מה? שאלו חבריו בתמהון מהול בדאגה.

"הטיסו את מנחם לחו"ל!!!"

"את מנחם חברנו?! לחו"ל?! מדוע?! מה קרה לו?!"

"ממ... שמעתי שיש לו צפרן חודרנית בגלגו השמאלית ועל כן הטיסו אותו בדחיפות לבית החולים הענק בבוסטון שבארצות הברית..."

"מה?!?! נזעקו החברים.

בשביל צפרן חודרנית צריך לטוס עד לבוסטון? הלא כל רופא מתחיל בקפת חולים יכול לטפל בזה..."

יללות האמבולנסים ורכבי ההצלה הקרישו את האזנים. הרחוב פלו היה כמרקחה. כל תנועת כלי הרכב נחסמו על ידי רכבי ההצלה שחנו בכל מקום אפשרי, צעקות, הכרזות ברמקולים, גודי אנשים המתקבצים בכל פנה, כל אלו הצביעו על מארע יוצא דופן שמתרחש. "מה קרה? על מה המהומה?" - גסה יצחק לשאל את העומדים בקרבתו.

"אתה רואה כאן את האתר-בניה ממול? פועל בגין ערבי נפל מפגום בגבה שמונה קומות."

"מה אתה שח? ומה מצב?"

"אנוש! חסר הכרה לחלוטין, עדין אין יודעים את ההשלכות המזיקות."

"ולאיזה בית חולים הוא פנה?"

"לא נראה לי שהוא פנה לבית חולים. שמעתי אומרים שנגשו אותו לקפת חולים בקרוב הסמוך."

"מה? אתה לא מדבר לענין. זה לא הגיוני! עם חולה במצב חמור כל כך הולכים רק לקפת חולים???"

נשמע לכם מוזר? ילדים יקרים!

בנדאי! מוזר מאד! היכן הפרופורציה?!

חולאת קטנה כצפרן חודרנית אפשר לטפל בכל מקום שהוא אפלו

שֵׁלֶהַב(א)וֹת

שעשועון

וּלְקִיּוֹם יִקְרִיאוּ!

בְּכָל אֶחָד מִקְנֵי הַמְּגִנָּה תִּמְצְאוּ הַגְּדֵרָה שֶׁפִּתְרוּנָהּ הִיא אוֹת מְסִימָת אוּ מְסִפֵּר מְסִיִּם. עֲלֵיכֶם לְמַלֵּא אֶת הַשְּׁלֵהָבוֹת בְּאוֹתֵיזוֹת לְפִי הַהֲגֵדוֹת! (כְּשֶׁמִּתְקַבֵּל תּוֹצֵאָה שֶׁל מְסִפֵּר יֵשׁ לְהַחֲלִיפָה לְאוֹת לְפִי גִימְטְרִיָּה). כְּשֶׁתְּסִיִּמוּ תִקְבְּלוּ שְׁתֵּי מְלִים הַמְּבֹטְאִים אֶת מִשְׁמְעוּתָם וּמַהוּתָם שֶׁל יְמֵי הַחֲנֻכָּה כְּפִי שְׁגֻלָּה לְנוּ רַבְּנוּ ז"ל.

כֹּה צִלְחָה!

מִיְּמֵי הַחֲצִיִּים?

כָּעֵת הָאֵם תּוּכְלוּ לְמַצֵּא בְּאִיזָה תּוֹרָה מְגֻלָּה לְנוּ רַבְּנוּ עֲנִינוּ זָה?

אֶת הַתּוֹצֵאָה הַסּוֹפִית יֵשׁ לְשַׁלַּח בְּכַתֵּב בְּרוּר וְקָרִיא עַד רֹאשׁ חֹדֶשׁ טַבַּת בְּלִבְד, לְפָקֵס הַמַּעְרָכָה: 077-318-0237 אוּ לְהַקְלִיט אֶת הַתְּשׁוּבוֹת בְּקוֹל בְּרוּר בְּטֵלְפוֹן הַמַּעְרָכָה: 02-539-63-63 בְּשִׁלּוּחָה 7 בְּלִבְד, יֵשׁ לְצִיָּן בְּאֶפֶן בְּרוּר שֶׁם וּכְתַבְתָּ מַגּוּרִים וְטֵלְפוֹן בֵּין הַפּוֹתְרִים נְכוֹנָה יִגְרַל זְכוּי שֶׁל 100 ש"ח בְּרֶשֶׁת חֲנִיּוֹת סְפָרִי "אוֹר הַחַיִּים"!

הספר שכולם ציפו לו
עכשיו בחנויות הספרים

הופיע!

סיפורה הגדול של חסידות ברסלב בפולין נחשף

מצורף לשותפים הקבועים

מאות עובדות מאלפות,
מסמכים, תמונות וכתבי יד שלא
פורסמו מעולם, שופכים אור
חדש על ה'קיבוצים' בלודז',
לובלין, וורשה, אוטבוצק,
פסדבורז', אוסטרובצה,
לומאז, סוקולוב, ועוד עשרות
עיירות ואלפי חסידים

הספר מעניק תמונה חדשה
ובלתי מוכרת של חסידות
ברסלב בפולין בימי
תפארתה ומעלה על נס
את גבורת הנפש החסידי
שהתגלתה בימי ההסתר

הגרי"מ שכטער שליט"א בהסכמתו לספר: "זו היא תועלת גדולה
מאד להתעורר באמונה ובתמימות ולעבדו ית"ש באמת וביראה
ואהבה וזכות גדולה היא למחבר לגלות מהני מילתא מעלייתא"

הפצה ראשית:

053-3108661

להתלהב,
להשתוקק,
להתחדש...